

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Chełmiec na lata
2021-2027**

Centrum Profilaktyki i Reeducacji "ATELIER"

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	5
1. Metodyka opracowywania strategii	6
2. Kontekst planowania strategicznego	7
3. Warunkowania formalne opracowania strategii	8
4. Spójność z dokumentami strategicznymi	11
5. Diagnoza problemów społecznych.....	12
II. Charakterystyka gminy Chełmiec.....	21
1. Położenie	21
2. Sytuacja demograficzna	21
3. Kapitał społeczny i gospodarczy	24
3.1 Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	24
3.2. Rynek pracy.....	28
3.2 Wychowanie i edukacja.....	29
4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna	33
5. Kultura, sport i rekreacja	34
6. Opieka zdrowotna.....	36
7. Bezpieczeństwo publiczne	36
8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych.....	37
8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami	37
8.2. Pomoc społeczna	38
8.3. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	44
III. Diagnoza problemów społecznych.....	45
1. Analiza wyników badania przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy ..	45
1.1. Struktura badanej próby	45
1.2. Problem alkoholowy.....	48
1.3. Problem nikotynowy	53
1.4. Problem narkotykowy	56
1.5. Problem przemocy.....	58
1.6. Działania profilaktyczne.....	65
1.7. Hazard	68
1.8. Rynek pracy.....	70
1.9. Ubóstwo i wykluczenie społeczne	73

1.10. Niepełnosprawność	76
1.11. Osoby starsze.....	77
1.12. Bezpieczeństwo publiczne	79
2. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów	82
2.1. Struktura badanej próby	82
2.2. Problem alkoholowy	84
2.3. Problem nikotynowy	88
2.4. Problem narkotykowy	92
2.5. Problem przemocy.....	99
2.6. Działania profilaktyczne	107
2.7. Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	109
2.8. Uczestnictwo w grach hazardowych	113
IV. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	116
1. Dziedziny planowania strategicznego	118
1.1. Wspieranie rodziny.....	118
1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych	123
1.3. Zdrowie psychiczne.....	128
1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz hazardu.....	131
1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	152
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	162
1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	168
1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	173
1.9. Problem przestępczości	181
2. Analiza SWOT	183
3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	187
4. Zakładane rezultaty realizacji strategii	188
5. System wdrażania strategii	188
6. Monitoring.....	189
7. Ramy finansowe	190
8. Ewaluacja	192
8.1. Zakres ewaluacji.....	192

8.2. Sposób ewaluacji	192
8.3. Narzędzia ewaluacji	192
8.4. Okres ewaluacji	193
9. Ocena ryzyka	193
V. Wnioski i podsumowanie	194
VI. Bibliografia	196
VII. Spis rysunków, wykresów i tabel	198
1. Spis rysunków	198
2. Spis tabel	198
3. Spis wykresów	200

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec na lata 2021-2027¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec na lata 2021-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Starega-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Chełmiec.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRAWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Chełmiec zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Chełmiec jest *Strategia Rozwoju Gminy Chełmiec na lata 2013-2020*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju określa najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądany obraz do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Chełmiec na lata 2013-2020. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. WARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec na lata 2021-2027, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz „opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 278 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 288 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),

24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec na lata 2021-2027, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chelmiec najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia

i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki ⁵. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

⁵ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

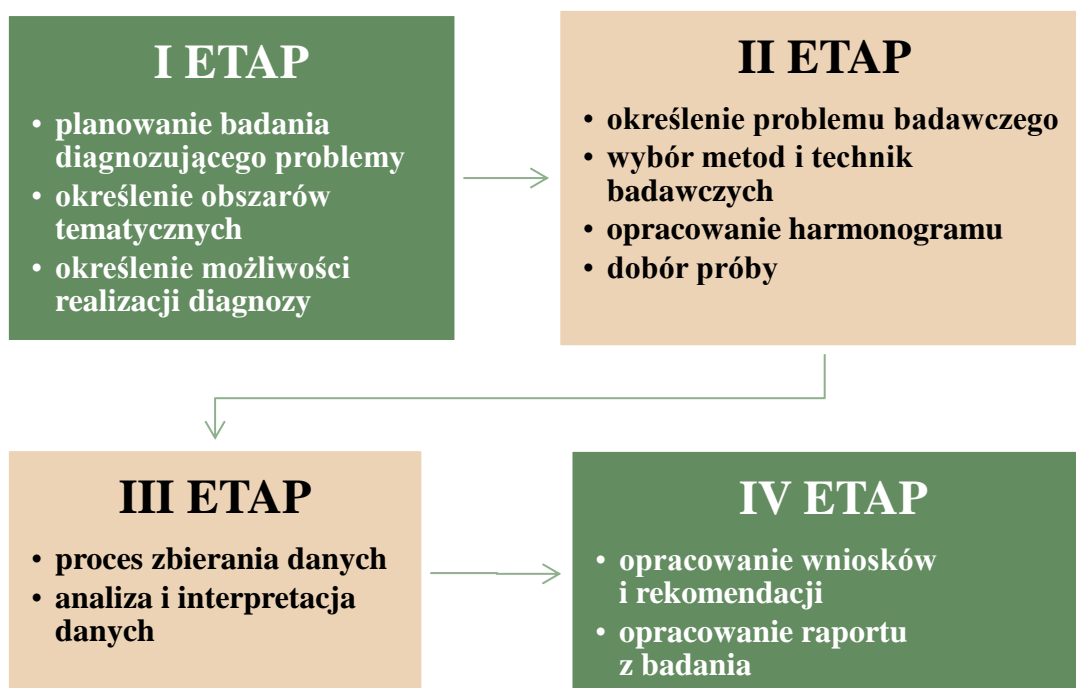
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Gminy Chełmec. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 2. Etap badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁶. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁷. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

⁶ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 852).

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnymi i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako *„użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”*⁸. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

CYBERPRZEMOC (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

RYNEK PRACY – bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. Bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten jakże ważny temat.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – do głównych problemów osób niepełnosprawnych należałoby zaliczyć niski poziom aktywności zawodowej, problemy z utrzymaniem z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia, izolację społeczną, która jest konsekwencją braku samodzielności

⁸ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

i konieczności pomocy innych osób, a także bariery architektoniczne, transportowe, które utrudniają poruszanie się. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, w Polsce było 3 457 tys. osób z potwierdzeniem prawnym niepełnosprawności.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE – wykluczenie społeczne i ubóstwo to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone.

OSOBY STARSZE – według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia wyodrębnia się cztery etapy procesu starzenia się: wiek przedstarczy od 45 do 59, wiek starzenia się od 60 do 74 lat, wiek starczy od 75 do 89 lat oraz długowieczność – co najmniej 90 lat⁹. Do głównych problemów seniorów można zaliczyć: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, różne utrudnienia architektoniczne, czy niski dostęp do technologii.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE – jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Chełmiec na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, hazardu, profilaktyki, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, osób starszych, wsparcia rodzin oraz problemów przestrzenno-funkcjonalnych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców oraz uczniów gminy Chełmiec. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

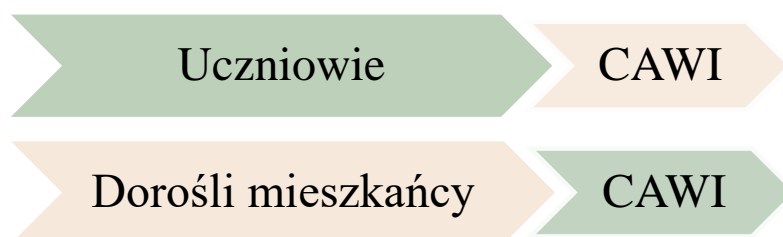
Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁰. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają

⁹ M. Muszalik, M. Biercewicz, *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*, s. 132.

¹⁰ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania “ile?” i “jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹¹.

Badania wśród obydwu grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. W przypadku uczniów oraz dorosłych mieszkańców zastosowano badanie ankietowe za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

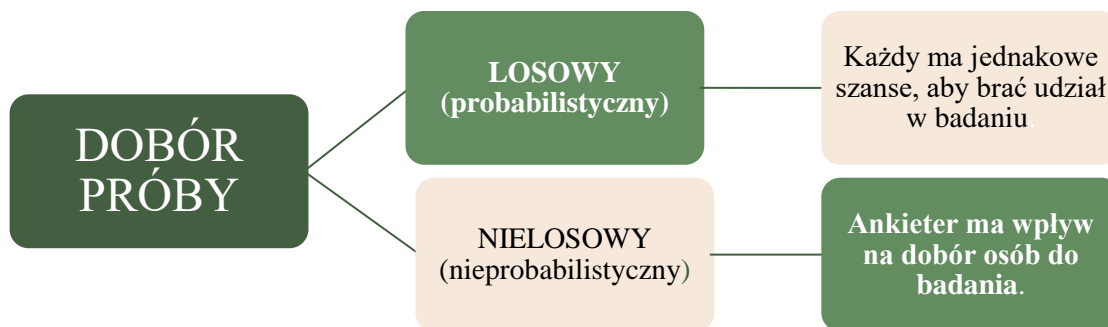

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnostyce losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

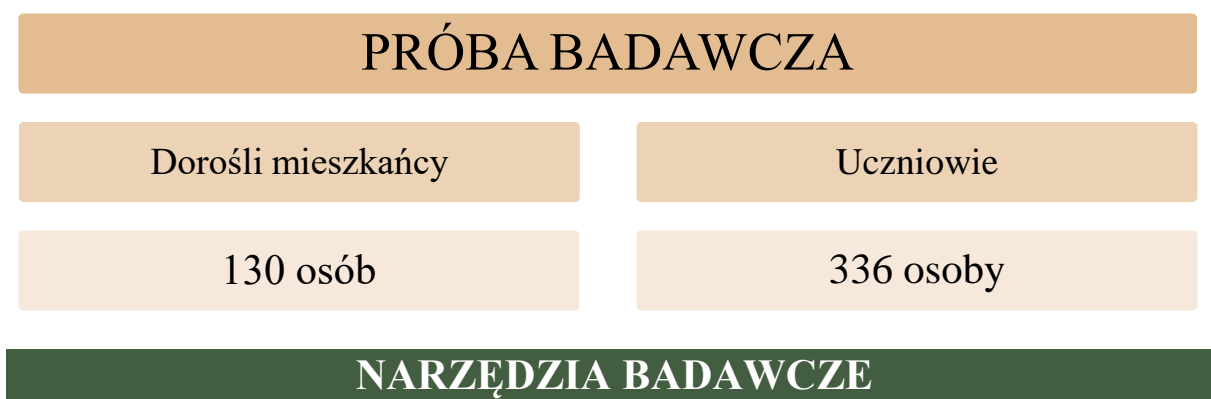
¹¹Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Rysunek 3. Dobór próby badawczej

Badania zostały przeprowadzone we wrześniu i październiku 2020 roku i wzięło w nich udział łącznie 466 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 4. Struktura próby badawczej

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,

3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 3%).

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹².

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone są w sposób etyczny.

¹² Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY CHEŁMIEC

1. POŁOŻENIE

Gmina Chełmiec to gmina wiejska położona w północnej części powiatu nowosądeckiego w województwie małopolskim. Zajmuje obszar o powierzchni 11 201 ha (ok. 7,2% pow. powiatu) i liczy 28 834 mieszkańców. Gmina Chełmiec sąsiaduje z takimi gminami jak: Gródek nad Dunajcem, Grybów, Kamionka Wielka, Korzenna, Limanowa (gmina wiejska), Łososina Dolna, Nowy Sącz, Podegrodzie. Teren gminy podzielony jest naturalnie korytem rzeki Dunajec na część wschodnią i zachodnią

Rysunek 5. Położenie gminy Chełmiec na mapie powiatu nowosądeckiego

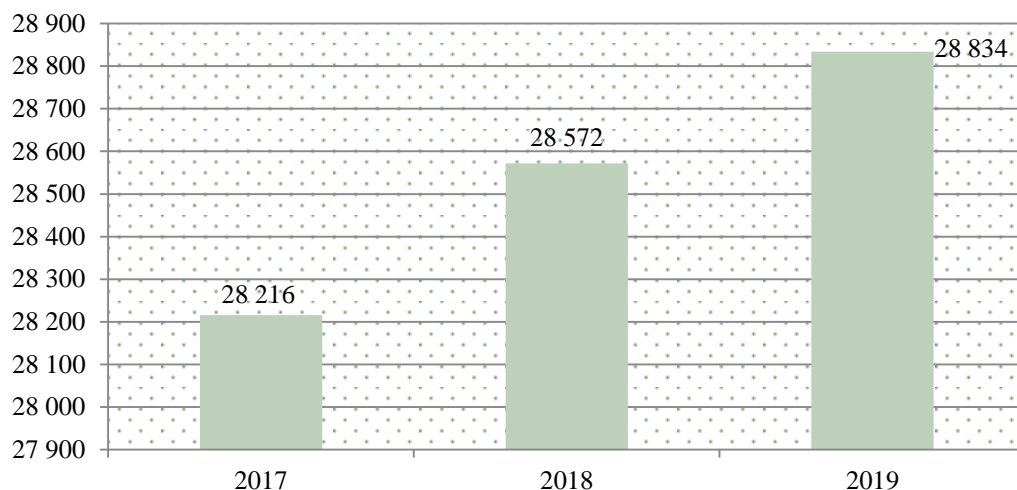
Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Chełmiec zamieszkują 28 834 osoby (stan na 31.12.2019 roku). W stosunku do roku 2017, liczba mieszkańców zwiększyła się o 2,1%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest trend wzrostowy w tym zakresie. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

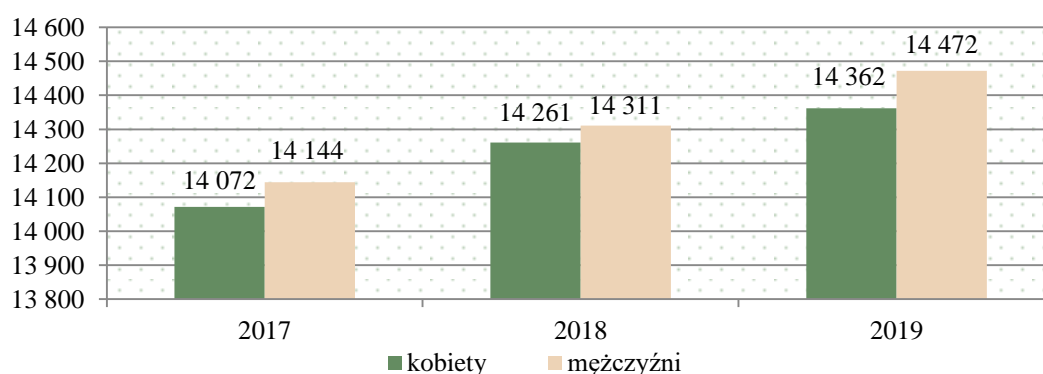
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Chełmiec w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących gminę Chełmiec jest mniejsza niż liczba mężczyzn - kobiety stanowią 49,9% ogólnej liczby ludności (14 362 kobiety), natomiast mężczyźni 50,1% (14 472 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 99, co oznacza, że na każdym 100 mężczyzn przypada 99 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019

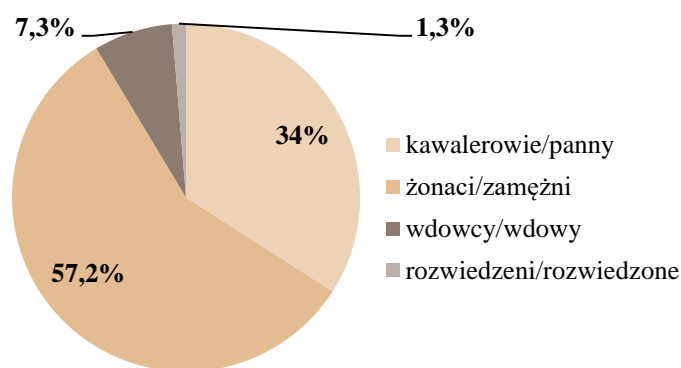
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy gminy Chełmiec zawarli w 2019 roku 160 małżeństw co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 5,6 małżeństw. W porównaniu do całej Polski (4,8) jest to wartość mniejsza, natomiast w odniesieniu do województwa małopolskiego (5,3) jest to wartość zbliżona.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku, przedstawia się następująco:

- 34% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 57,2% żyje w małżeństwie,
- 1,3% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 7,3% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Chełmiec według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów, jest w gminie Chełmiec dodatni i wynosi 169 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 5,89 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa w porównaniu do wartości w całej Polsce, która wynosi -1,4. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w gminie Chełmiec był zawsze dodatni. Szczegółowe dane zaprezentowano poniżej.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	349	360	343
zgony	206	175	174
przyrost naturalny	143	185	169

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Chełmiec według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 19% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia,
- 67% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64,
- 14% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w gminie Chełmiec. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób we wszystkich grupach wiekowych.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

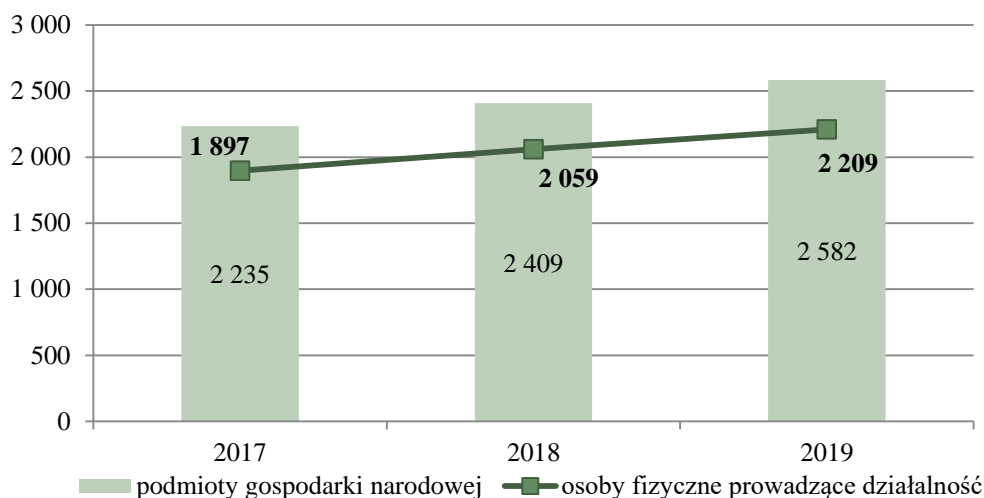
wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	5 338	5 434	5 499
wiek produkcyjny	19 149	19 254	19 326
wiek poprodukcyjny	3 729	3 884	4 009

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

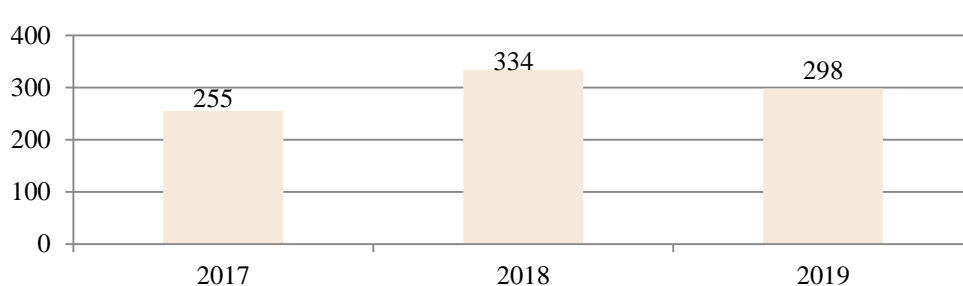
3.1 SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Chełmiec na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 2 582 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 2 209. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 2 059, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 2 409. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Chełmiec ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

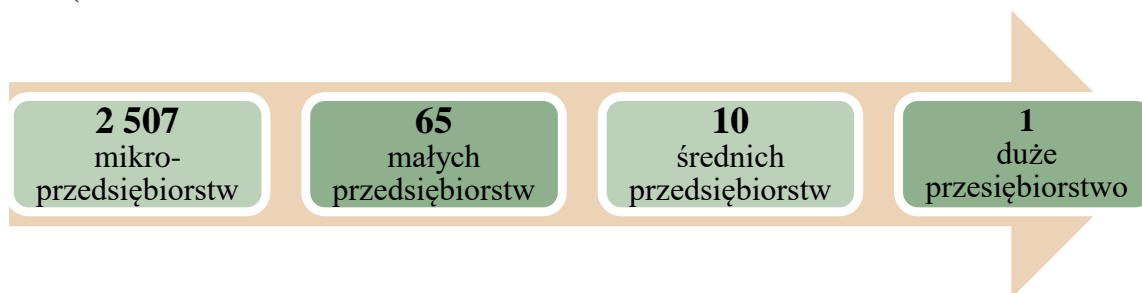
W 2019 roku zarejestrowanych zostało 298 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 36 podmiotów, natomiast w porównaniu do roku 2017 nastąpił wzrost o - 43. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Chełmiec według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 2 507 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest 65. Na terenie Gminy funkcjonuje 10 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 1 duże przedsiębiorstwo zatrudniającego 250-999 pracowników.

Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Chelmiec według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne,
- subwencja ogólna,
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

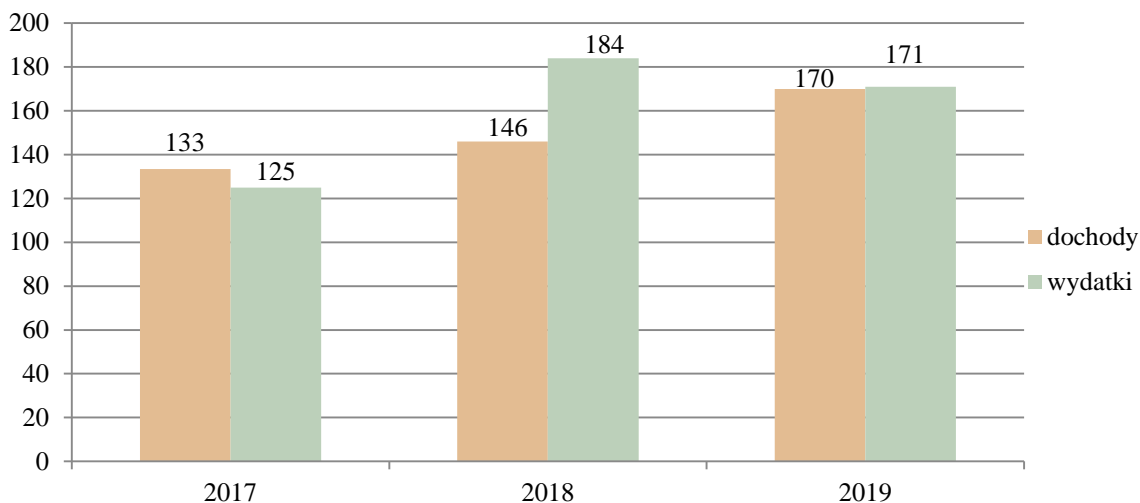
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej,
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego,
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego,
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia,
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego,
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową, natomiast rozkład wydatków ulegał wahaniom. Jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Gminy na przestrzeni ostatnich dwóch lat były wyższe niż jej dochody. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

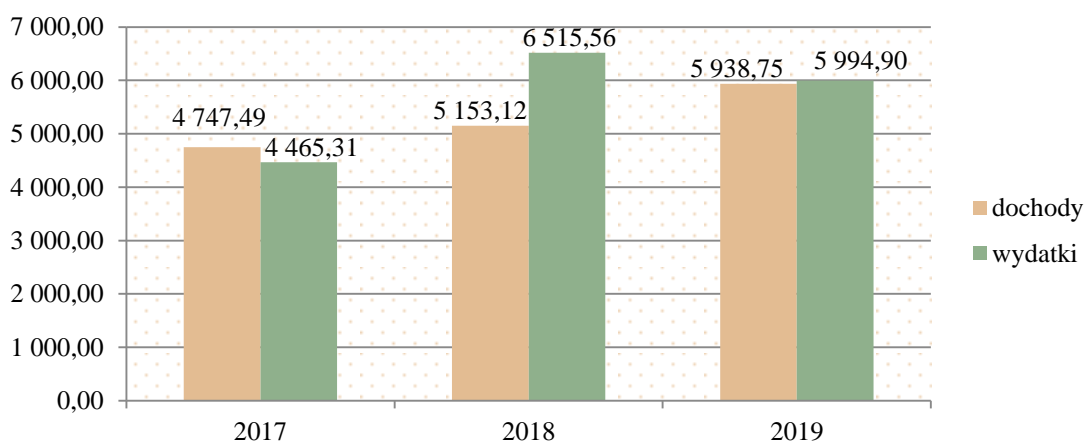
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 938,75 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na nieco wyższym poziomie – 5 994,90 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost dochodów, natomiast struktura wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca ulegała wahaniom.

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

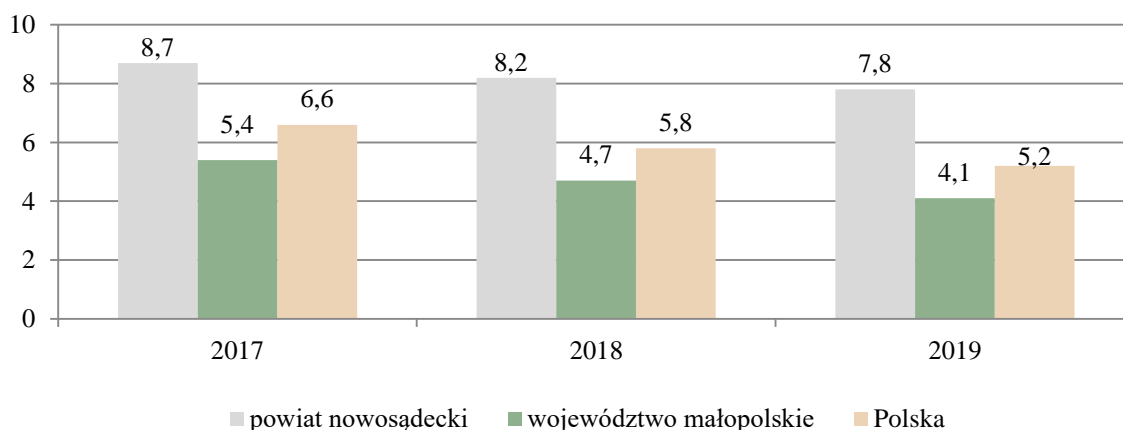
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie nowosądeckim. W 2019 roku wynosiła ona 7,8% (stan na 31.12.2019), a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie małopolskim (4,1%) i w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie nowosądeckim uległa zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce i województwie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

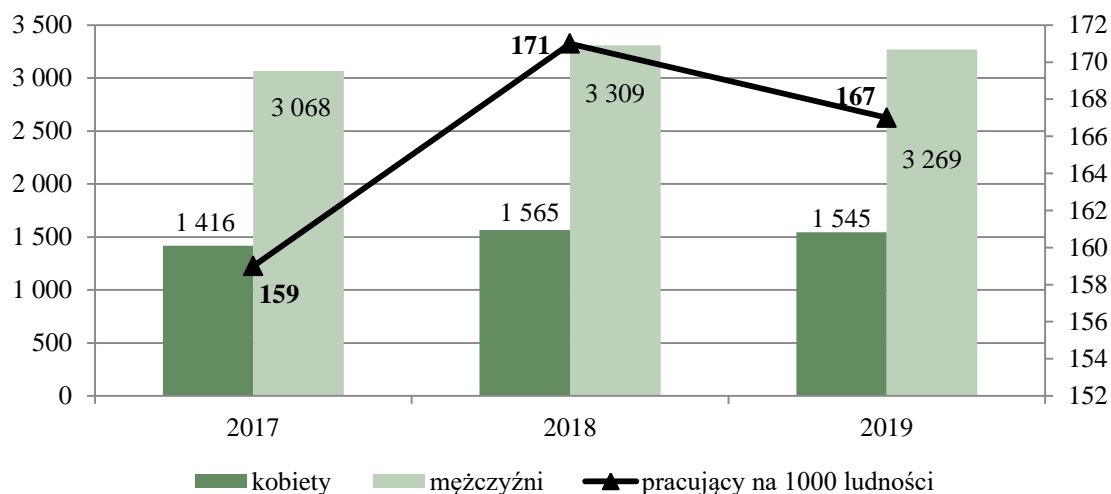
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie nowosądeckim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa małopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://nowysacz.praca.gov.pl/>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Chełmiec na 1000 mieszkańców pracowało 167 osób¹³. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 4 814. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest niższy od odsetka mężczyzn. Kobiety stanowiły bowiem 32% wszystkich pracujących (1 545 osób), natomiast mężczyźni 68% (3 269 osób).

¹³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 9. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć oraz pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2017-2019

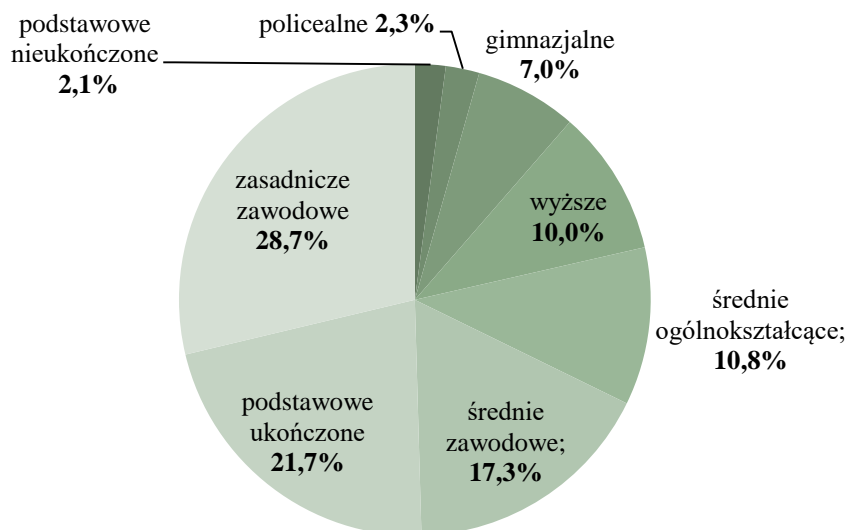
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2 WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Chełmiec przedstawia się następująco:

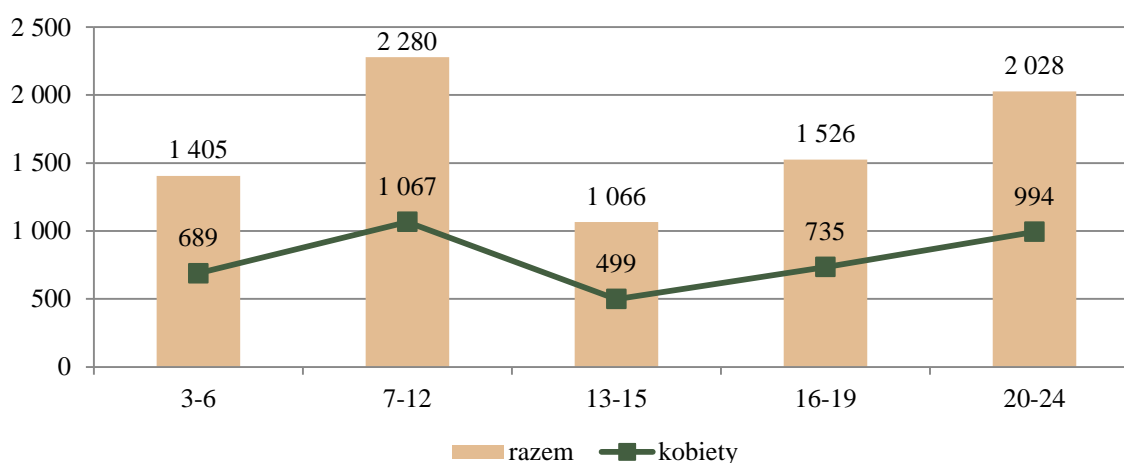
- 10% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,3% wykształcenie policealne,
- 10,8% średnie ogólnokształcące,
- 17,3% średnie zawodowe,
- 28,7% zasadnicze zawodowe,
- 7% gimnazjalne,
- 21,7% podstawowe ukończone,
- 2,1% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa małopolskiego, mieszkańcy gminy Chełmiec mają nieco niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (23%) oraz zasadnicze zawodowe (20,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,9%) i podstawowe ukończone (20,4%).

Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 8 305 mieszkańców gminy Chełmiec. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (2 280 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (2 028 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (1 526 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminny Zespół Edukacji w Chełmcu jest jednostką organizacyjną gminy Chełmec, której zadaniem jest prowadzenie wspólnej obsługi dla szkół podstawowych, przedszkoli oraz placówek oświatowych dla których gmina Chełmec jest organem prowadzącym, zwanych dalej „placówkami oświatowymi”, będąc dla nich jednostką obsługującą. Jednostkami obsługiwanymi przez Gminny Zespół Edukacji w Chełmcu są:

- 1) Szkoła Podstawowa im. Siostry Czesławy Lorek w Biczycach Dolnych,
- 2) Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Chełmcu,
- 3) Szkoła Podstawowa im. Św. Jana Pawła II w Chomranicach,
- 4) Szkoła Podstawowa w Januszowej,
- 5) Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Klęczanach,
- 6) Szkoła Podstawowa w Krasnem Potockiem,
- 7) Szkoła Podstawowa im. Józefa Bieńka w Librantowej,
- 8) Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Marcinkowicach,
- 9) Szkoła Podstawowa im. Stanisława Wyspiańskiego w Paszynie,
- 10) Szkoła Podstawowa im. Franciszka Pawłowskiego w Piątkowej,
- 11) Szkoła Podstawowa im. Stanisława i Jana Potoczków w Rdziostowie,
- 12) Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Księdza Jerzego Popiełuszki w Świniarsku,
- 13) Szkoła Podstawowa im. Generała Michała Gałązki w Trzetrzewinie,
- 14) Szkoła Podstawowa im. Generała Józefa Gیزی w Wielogłowach¹⁴.

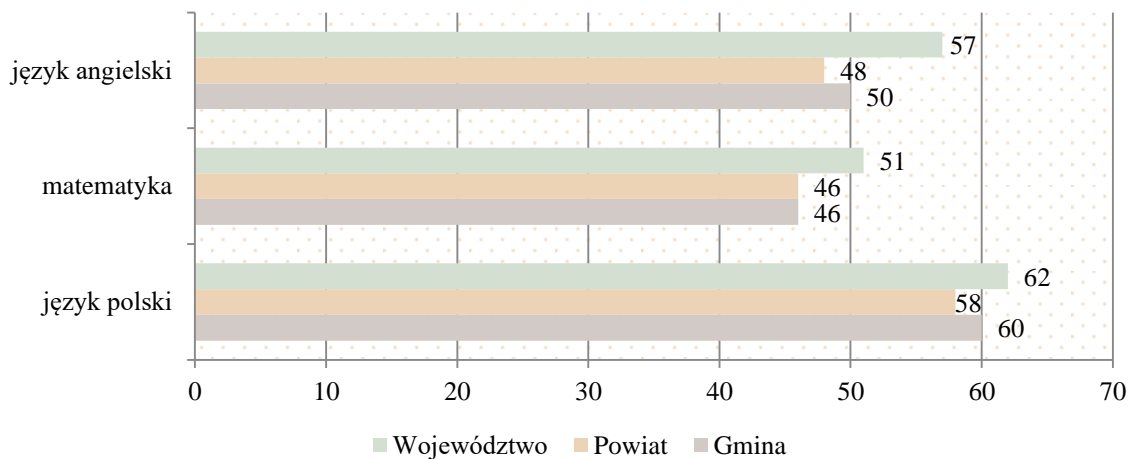
Ponadto w Gminie funkcjonują następujące świetlice: Kunów, Kurów, Mała Wieś, Wielogłowy oraz Wielopole. W ramach powyższych świetlic prowadzone są zajęcia o charakterze profilaktycznym i wychowawczym. Celem placówek jest organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. Prowadzone zajęcia mają na celu rozwijanie w podopiecznych kreatywności oraz uczyć współpracy z rówieśnikami.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Chełmec, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu nowosądeckiego i województwa małopolskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie Gminy uzyskali lepsze wyniki zarówno z języka polskiego i angielskiego, natomiast z matematyki byli na takim samym poziomie jak uczniowie z całego powiatu. Jednak porównując do wyników uczniów z całego województwa małopolskiego to uczniowie

¹⁴<https://bip.malopolska.pl/>

z gminy Chełmiec uzyskali gorsze wyniki ze wszystkich przedmiotów. Szczegółowe dane prezentuje poniższy wykres.

Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Chełmiec, powiatu nowosądeckiego i województwa małopolskiego

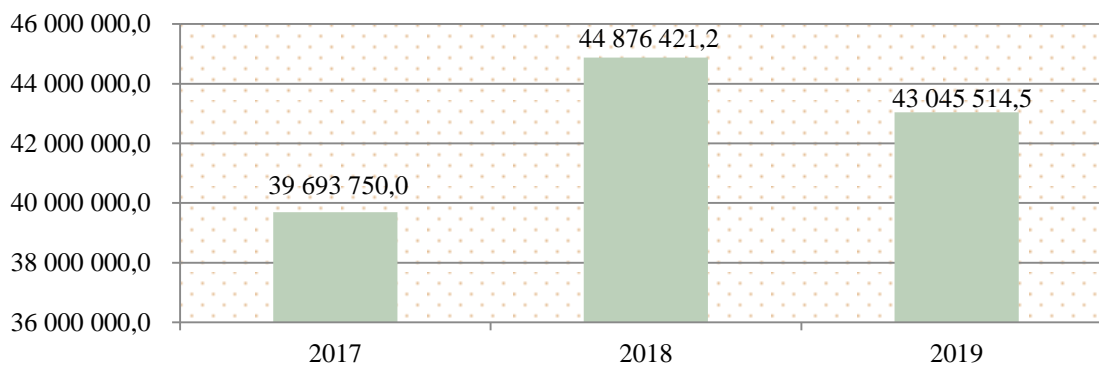
Źródło: OKE Kraków

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego¹⁵.

¹⁵ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLEksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Możemy zauważyć wzrost wydatków na ten cel w porównaniu do 2017 roku. W 2019 roku wydatki na ten cel wyniosły 43 045 514,49 zł, natomiast w stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek o 1 830 906,75 zł.

Wykres 13. Wydatki z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

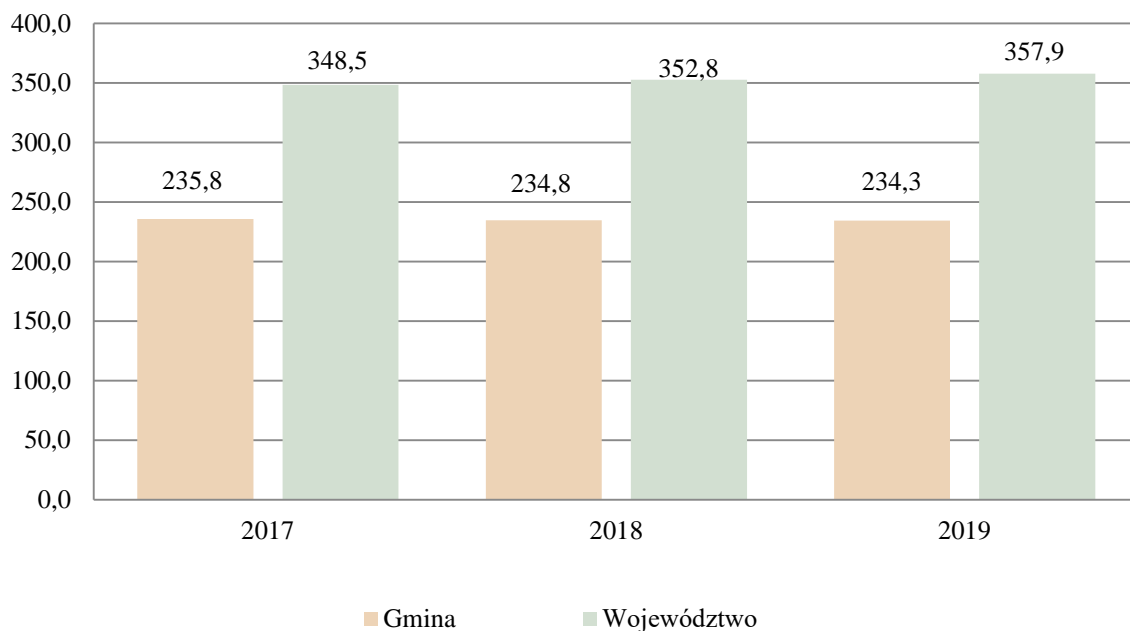
Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Chełmiec to łącznie 7 039 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 105,5 m², co jest wartością większą w porównaniu do całego województwa małopolskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 88,3 m² oraz do całego kraju, gdzie jej wartość wynosiła 74,20 m².

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	6 469	6 521	7 039
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	104,4	104,7	105,5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Chełmiec jest znacznie mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie małopolskim. W Gminie jest to 234,3 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 357,9 w roku 2019. Możemy zauważyć, że z roku na rok w niewielkim stopniu wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w województwie małopolskim, natomiast w Gminie utrzymuje się na stałym poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie małopolskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Chelmiec według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2019 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkań wyposażonych w wodociąg było 6 375, mieszkań posiadających łazienkę – 6 116, natomiast wyposażonych w centralne ogrzewanie – 5 450.

Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Chelmiec na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj instalacji	2016	2017	2019
wodociąg	6 279	6 320	6 375
łazienka	6 011	6 052	6 116
centralne ogrzewanie	5 354	5 395	5 450

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi: Gminny Ośrodek Kultury w Chelmcu, placówki oświatowe, a także stowarzyszenia i grupy, które działają w sferze kultury.

W 2019 roku Gminny Ośrodek Kultury w Chełmcu zorganizował następujące imprezy kulturalne:

- XXVIII Przegląd Zespołów Kolędniczych „Przebierańcy w Klęczanach” - 16 stycznia 2019 r.;
- Wielki Jarmark Wielkanocny - kwiecień 2019 r.;
- Przegląd Palm Wielkanocnych – kwiecień 2019 r.;
- Gminny Dzień Dziecka – Festyn Rodzinny - czerwiec 2019 r.;
- Imieniny Gminy Chełmiec - 21 lipiec 2019 r.;
- XIII Gminny Przegląd Dorobku Kulturalnego i Kulinarnego Kół Gospodyń Wiejskich – 4 sierpnia 2019 r.;
- XXVII Bieg Legionisty – październik/ listopad 2019 r.;
- IV Przegląd Młodych Muzyków - maj/ czerwiec 2019 r.;
- Mikołajki dla dzieci niepełnosprawnych - grudzień 2019 r.;
- Wielki Jarmark Bożonarodzeniowy - grudzień 2019 r.

Rozpowszechnianiem wiedzy i kultury zajmuje się także Gminna Biblioteka Publiczna w Chełmcu, która działa od 1949 roku i niejednokrotnie w swojej historii zmieniała swoją siedzibę. W rejonie działania GBP znajduje się siedem filii bibliotecznych:

- Chomranice,
- Marcinkowice,
- Niskowa,
- Paszyn,
- Piątkowa,
- Trzetrzewina,
- Wielogłowy.

Biblioteka oferuje również szeroką ofertę dla studentów, ponieważ posiada szeroki zakres publikacji z dziedziny psychologii, bankowości, marketingu i zarządzania. Oprócz udostępniania księgozbioru biblioteka prowadzi także działalność kulturalno-oświatową organizując konkursy czytelnicze, wystawy, wycieczki wprowadzające do biblioteki oraz spotkania autorskie.¹⁶

¹⁶ <https://biblioteka.chelmiec.pl/>

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Chełmiec usługi świadczy pięć placówek:

- Ośrodek Zdrowia w Chomranicach 10,
- NZOS Wanmed ul. Marcinkowicka 25 Chełmiec,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Paszynie 526,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "WIELOMED" Wielogłowy 45,
- Filia Klęczany 169.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Chełmiec w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 5 714 mieszkańców. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 2,3 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest mniejszą wartością w stosunku do całego powiatu nowosądeckiego.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu nowosądeckiego w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
przychodnie	93	5
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 324	5 714
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	3,7	2,3

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

Uchwałą Rady Gminy Chełmiec w grudniu 2011 roku do ochrony porządku publicznego została powołana Straż Gminna w Chełmcu. Załogę Straży Gminnej tworzą: Starszy Inspektor pełniący obowiązki Komendanta oraz dwóch strażników.

Ochronę przeciwpożarową świadczą Ochotnicze Straże Pożarne w Niskowej, Paszynie, Librantowej, Klęczanach oraz Krasnym Potockim. Jednostki posiadają odpowiednie wykształcenie oraz wyposażone są w specjalistyczny sprzęt.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁷. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹⁸. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁹.

Na obszarze gminy Chełmiec funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji i stowarzyszeń działających na terenie Gminy należą:

- Stowarzyszenie Terra Futura,
- Gminne Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Chełmcu,
- Stowarzyszenie Miłośników Literatury Fantasy Rangers of The North,
- Lokalna Grupa Działania Korona Sądecka,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Niskowa,
- Stowarzyszenie Aktywni Razem w Chełmcu,
- Stowarzyszenie Stowarzyszeni dla Sądeckiej Ziemi,
- Stowarzyszenie Nowoczesna i Przyjazna Szkoła Ku Przyszłość,
- Stowarzyszenie Gminny Klub Sportowy Iskry Chełmiec,
- Stowarzyszenie Aktywni Razem w Chełmcu,

¹⁷ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁸ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Fundacja Rozwoju Beskidu Wyspowego,
- Nowosądeckie Stowarzyszenie Geodetów.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Chełmiec z organizacjami pozarządowymi na rok 2018 – 2022* zatwierdzonym Uchwałą Nr XXXV/704/2017 z dnia 18 września 2017 przez Radę Gminy Chełmiec.

Celem głównym programu współpracy jest *kształtowanie i wzmocnienie współpracy między gminą a organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust 3 ustawy w zakresie definiowania*. Do celów w szczególności należy natomiast m.in.:

- wspieranie działań na rzecz umacniania istniejących i pobudzania nowych inicjatyw związanych z powstawaniem nowych organizacji pozarządowych w gminie działających dla dobra lokalnej społeczności,
- umacnianie w społecznej świadomości poczucia odpowiedzialności za rozwój lokalnego środowiska,
- integracja i wspólne działanie organizacji pozarządowych i gminy dążące do realizacji sfery zadań publicznych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy,
- promocja działalności organizacji pozarządowych,
- pobudzenie innowacyjności i konkurencyjności poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych,
- poprawa jakości życia współmieszkańców poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- włączenie zainteresowanych organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego do realizacji programów służących rozwojowi gminy.²⁰

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

²⁰ *Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2018 – 2022*, (Uchwała Nr XXXV/704/2017 Rady Gminy Chełmiec z dnia 18 września 2017 roku)

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Chełmiec jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, według *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu* zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Chełmiec Nr XXIV/470/2016 z dnia 6 grudnia 2016 roku.

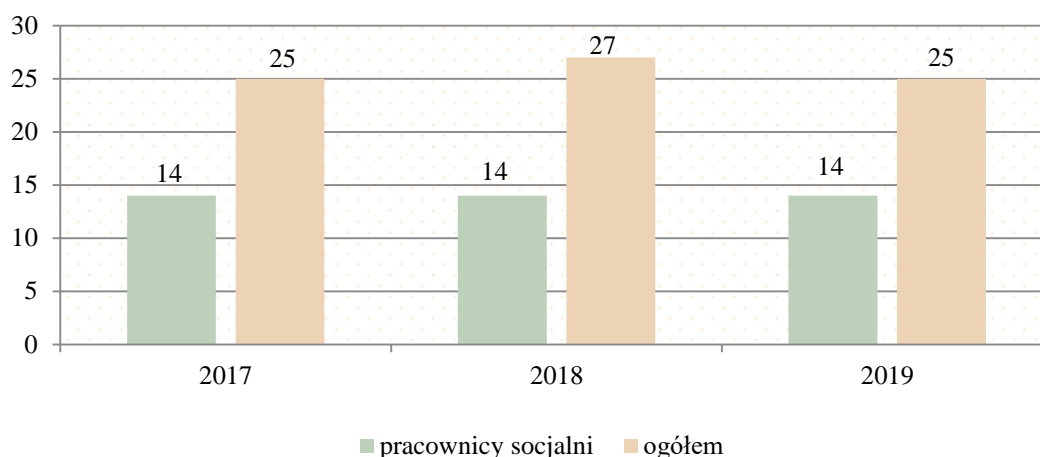
Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.);
- ustawy Rady Ministrów z dnia 19 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, (M.P. z 2018 r., Nr 140);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 695 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, (Dz. U. z 2020 r., poz. 295 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Chełmcu zatrudnionych było 25 pracowników (24 etaty), w tym: 1 kierownik, główna księgowa, 14 pracowników socjalnych, - referent ds. obsługi komputera i programu „Pomost”, kierowca samochodu służbowego, asystent rodziny, sprzątaczką, 3 opiekunki domowe oraz opiekunka wychowawcza w Placówce Wsparcia Dziennego w Klęczanach.

Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

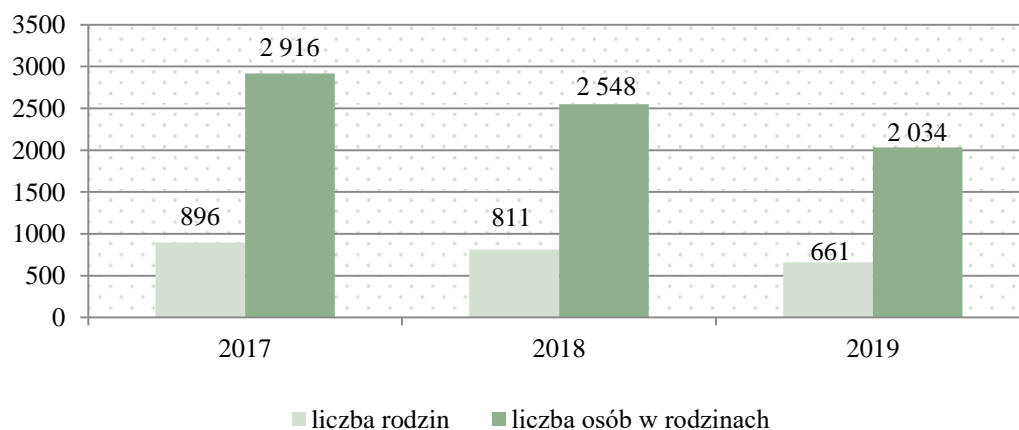
Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Chełmiec uległa spadkowi. W 2019 roku z pomocy skorzystało 661 rodzin – to o 150 rodzin mniej niż w 2018 roku i o 235 rodzin mniej niż w 2017 roku.

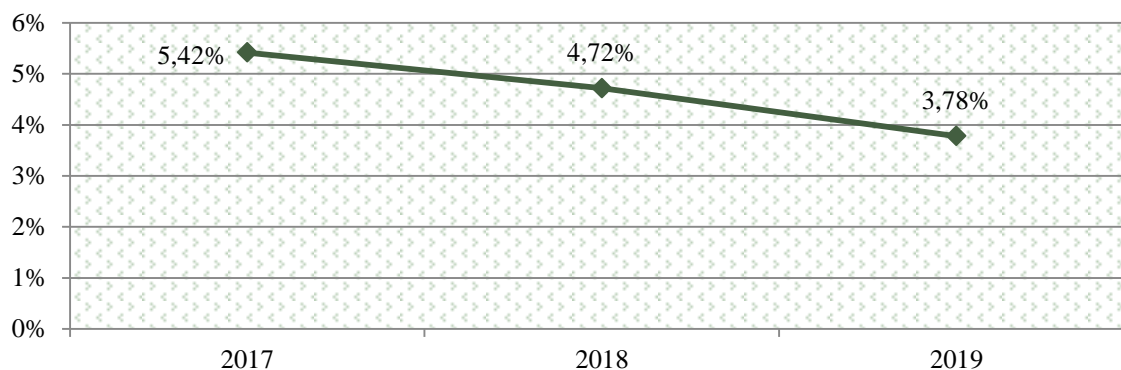
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Chełmiec w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 5,42% w 2017 roku, do 3,78% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płęć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) jednak osoby w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata), również stanowiły znaczną część ogółu. Pod względem płęci wystąpiła mała dysproporcja – w roku przedmiotowym korzystających z pomocy społecznej kobiet było 604, natomiast mężczyzn 574.

Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płęć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

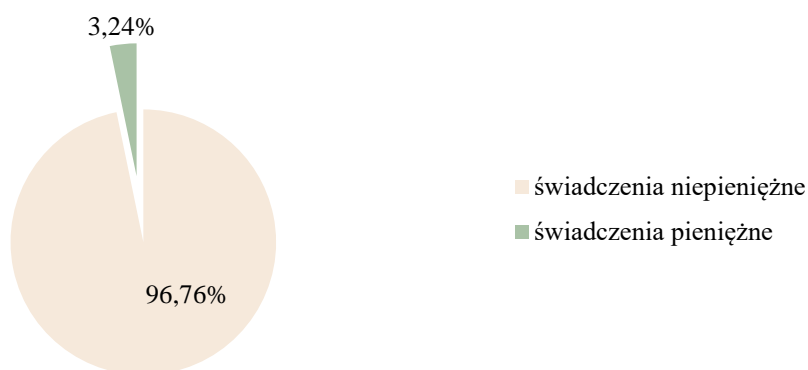
wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni
0-17	765	425	748	408	575	309
produkcyjny	562	155	662	297	480	239
poprodukcyjny	204	69	170	43	123	26
ogółem	1 531	649	1 580	748	1 178	574

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 515 osobom (łącznie 1 600 świadczeń), natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 580 osobom (łącznie 47 771 świadczeń).

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Chełmiec stanowiły 3,24% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 96,76%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała o 256 osób. W roku 2019 było więcej kobiet korzystających ze świadczeń niż mężczyzn – różnica ta wynosiła 7 (330 kobiet i 323 mężczyzn).

Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

pleć	2017	2018	2019
kobiety	495	432	330
mężczyźni	414	383	323
ogółem	909	815	653

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Chełmiec była długotrwała lub ciężka choroba tego powodu pomoc otrzymało - 369 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (323 rodziny), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (289 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezrobocie oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

Wykres 19. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku

wyszczególnienie	liczba rodzin
długotrwała lub ciężka choroba	369
ubóstwo	323
niepełnosprawność	289
bezrobocie	204
potrzeba ochrony macierzyństwa	165
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	89
alkoholizm	22
bezdомność	6
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4
zdarzenie losowe	3
narkomania	2
sieroctwo	1
sytuacja kryzysowa	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

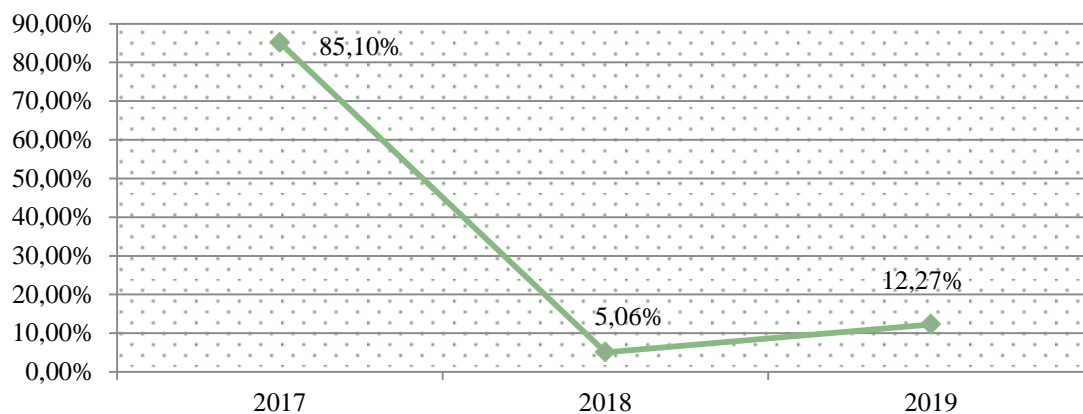
Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2017-2019. W 2018 roku przeprowadzono je z 810 rodzinami, natomiast w 2019 z 661 rodzinami, co oznacza spadek o 18%.

Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	1 530	1 340	800
liczba rodzin	871	810	661
liczba osób w rodzinach	2 796	2 547	2 034

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, w 2019 roku wynosił 12,27%. W stosunku do roku 2017, wskaźnik ten znacznie zmalał – różnica kształtuje się na poziomie 72,83 pp.

Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Chelmiec na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Chelmiec. Należą do nich:

- Urząd Gminy w Chelmcu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Straż Gminna,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowo wychowawcze,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

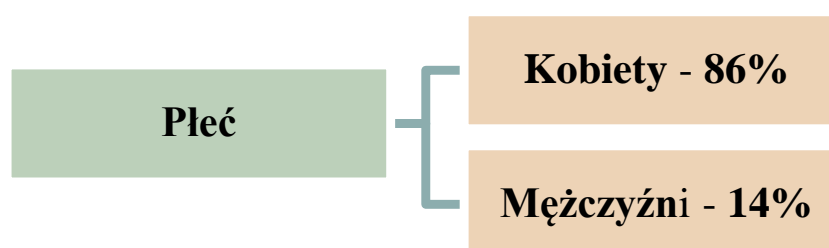
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONYCH WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców Gminy Chełmiec, a także skala zjawiska przemocy oraz grania w gry na pieniądze. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, osób starszych, bezpieczeństwa.

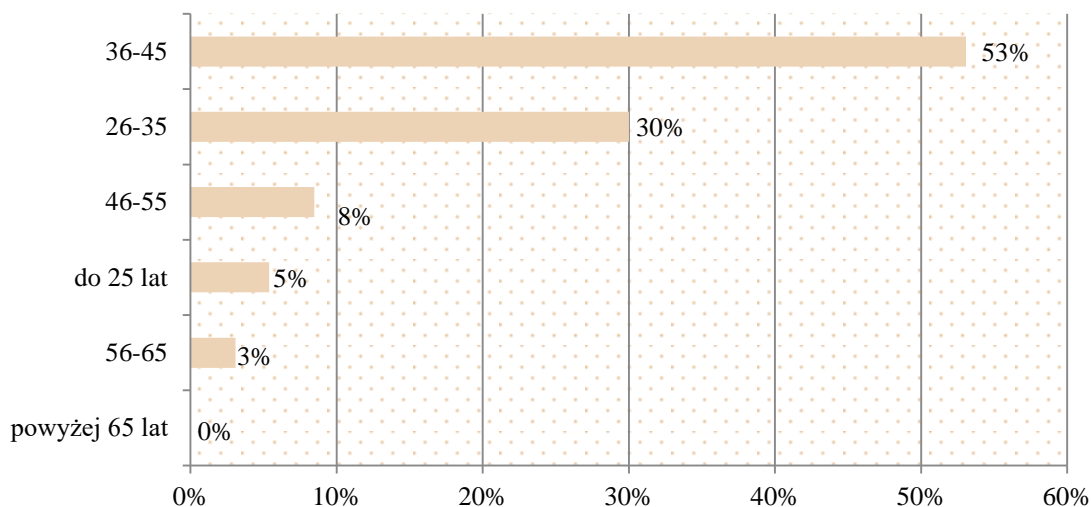
1.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Gminy Chełmiec wzięło udział 130 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu znaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one bowiem 86% ogółu.

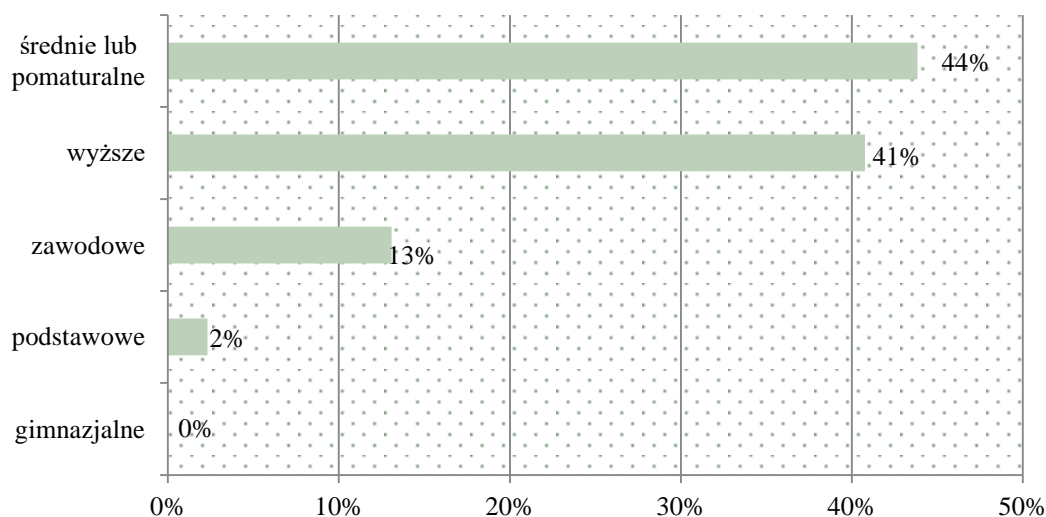
Rysunek 7. Płeć:

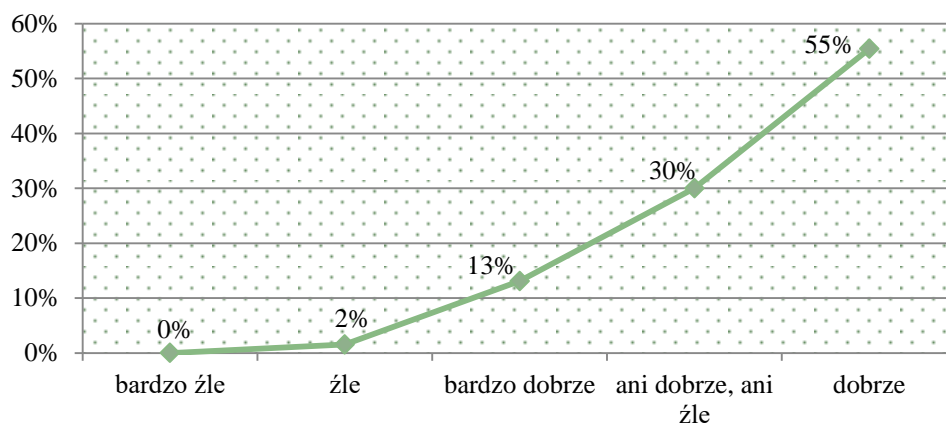
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (53%) oraz 26-35 lat (30%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (8%), mniej niż 25 lat (5%) oraz 56-65 lat (3%).

Wykres 21. Wiek:

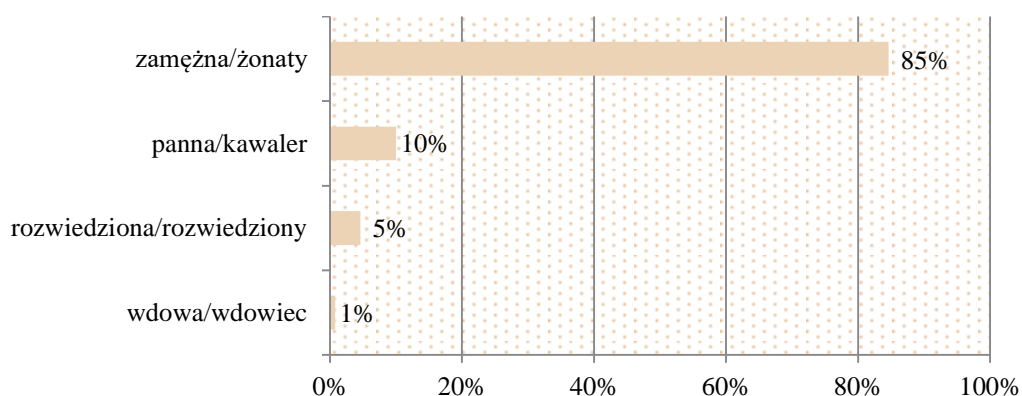
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (44%) oraz wyższym (41%). 13% kwestionariuszy ankiet wypełnili również respondenci z wykształceniem zawodowym, natomiast 2% ankietowanych zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym.

Wykres 22. Wykształcenie:

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolona. 30% ocenia ją ani dobrze, ani źle, 13% określiło swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą, natomiast niespełna 2% ankietowanych jako złą.

Wykres 23. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (85%), 10% badanych to panny/kawalerowie, 5% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 1% - wdowy/wdowcy.

Wykres 24. Stan cywilny:

Wśród wszystkich mieszkańców Gminy, którzy wzięli udział w badaniu największy odsetek stanowiły osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie prywatnym 32% oraz bezrobotne 28%. Pośród respondentów były również osoby, które prowadziły własną działalność gospodarczą (15%) oraz pracownicy instytucji publicznych zarówno rządowych jak i samorządowych (14%). Jedyne 8% respondentów stanowili rolnicy oraz 3% renciści.

Wykres 25. Stan cywilny:

1.2. PROBLEM ALKOHOLOWY

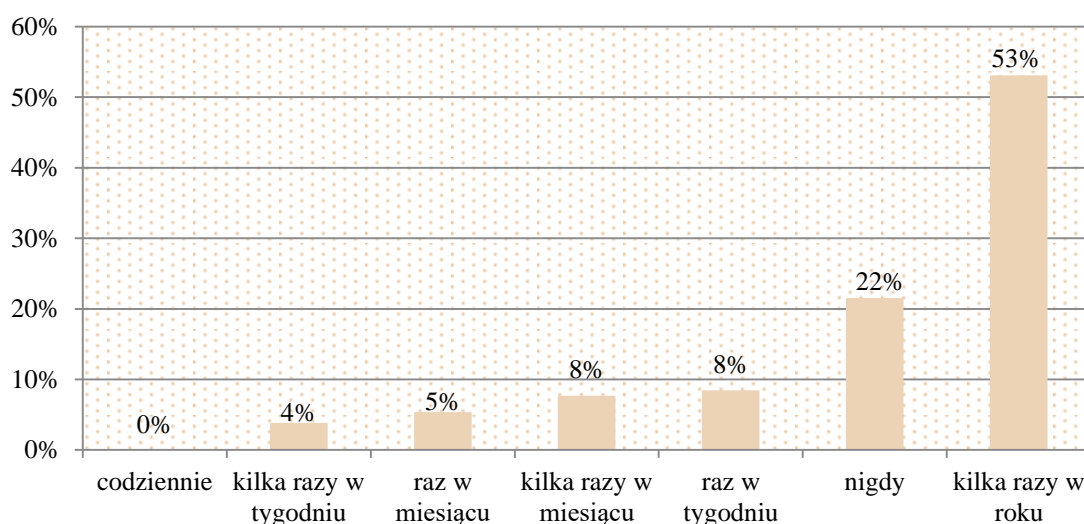
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji²¹. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²².

²¹ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

²² Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż 4% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 8% respondentów – raz w tygodniu, taki sam procent kilka razy w miesiącu, 5% - raz w miesiącu, natomiast 53% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 22% mieszkańców.

Wykres 26. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

102 osoby

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po wino (47 osób, tj. 47%), piwo (35 osób, tj. 35%) oraz whisky (22 osoby, tj. 22%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: wódka (19 osób, tj. 19%), likiery (13 osób, tj. 13%), nalewki (12 osób, tj. 12%), alkohol własnej roboty (6 osób, tj. 6%) piwo bezalkoholowe (1 osoba, tj. 1%) oraz alkohol spoza legalnego źródła (1 osoba, tj. 1%).

Tabela 9. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

odpowieź	%	liczba odp.
wino	47%	47
piwo	35%	35
whisky	22%	22
wódka	19%	19
likieri	13%	13
nalewki	12%	12
alkohol własnej roboty	6%	6
piwo bezalkoholowe	1%	1
alkohol spoza legalnego źródła	1%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol wypija 1-2 porcji tego napoju (75 osób, tj. 80%). Znacznie mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (15 osób, tj. 16%), 5-7 porcji (3 osoby, tj. 3%) oraz 11 i więcej porcji jedynie 1 osoba, tj. 1%.

Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?

Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

odpowieź	%	liczba odp.
1-2	80%	75
3-4	16%	15
5-7	3%	3
8-10	0%	0
11-13 i więcej	1%	1

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (96 osób, tj. 98%). Do takiego zachowania przyznały się 2 osoby (2%), wśród których 1 respondent stwierdził, że miało to miejsce raz, a 2 osoby, że zdarzało się sporadycznie, natomiast żaden badany mieszkaniec nie zadeklarował, że zdarza mu się to często.

Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	98%	96
raz mi się to zdarzyło	1%	1
zdarza mi się to sporadycznie	1%	1
zdarza mi się to często	0%	0

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (97 osób, tj. 98%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 2 osobom (2%) zdarzyło się to raz. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

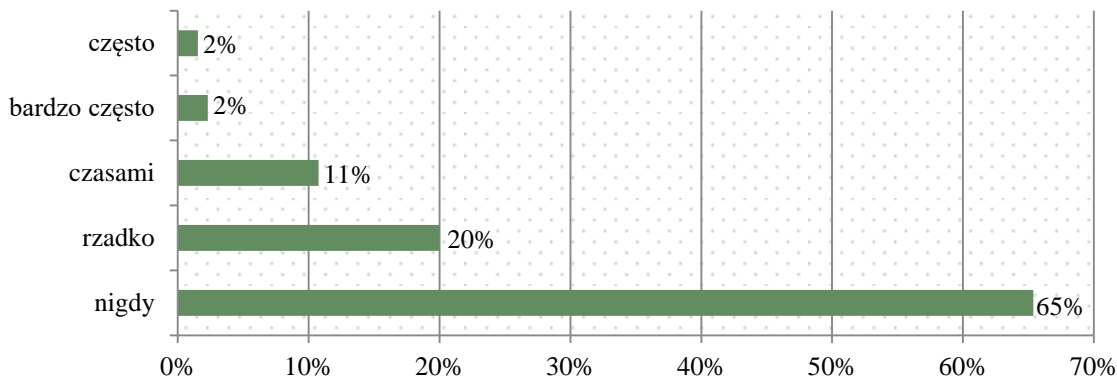
odpowiedź	%	liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	98%	97
raz mi się to zdarzyło	2%	2
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

130 osób

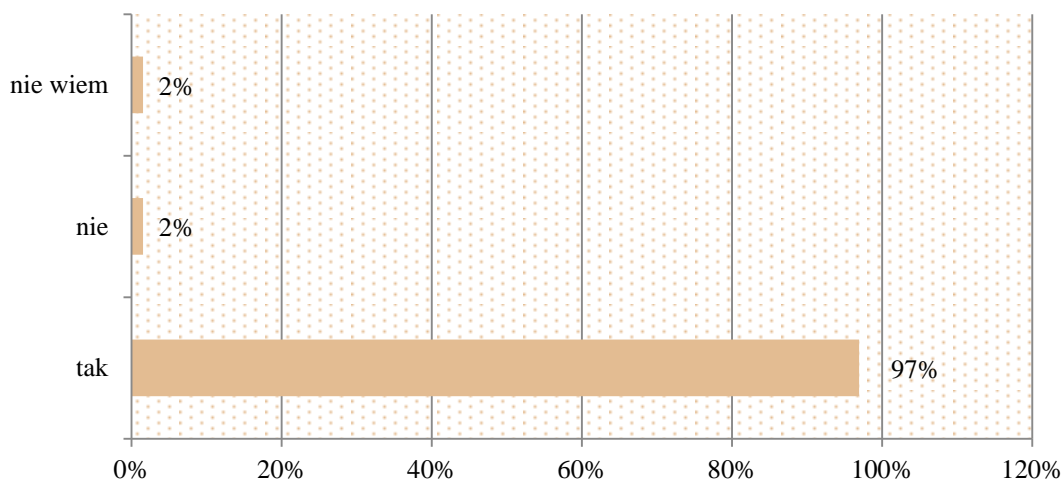
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Chełmiec. Jak wynika z zebranych danych 35% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 20% odpowiedziało, że rzadko, a 11%, że było tego świadkiem „czasami”. 2% „bardzo często” i kolejne 2% „często”. Natomiast najwięcej respondentów zadeklarowało, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie widziało w swojej miejscowości osoby, która prowadziła pojazd pod wpływem alkoholu, grupa ta stanowiła 65% badanych mieszkańców.

Wykres 27. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

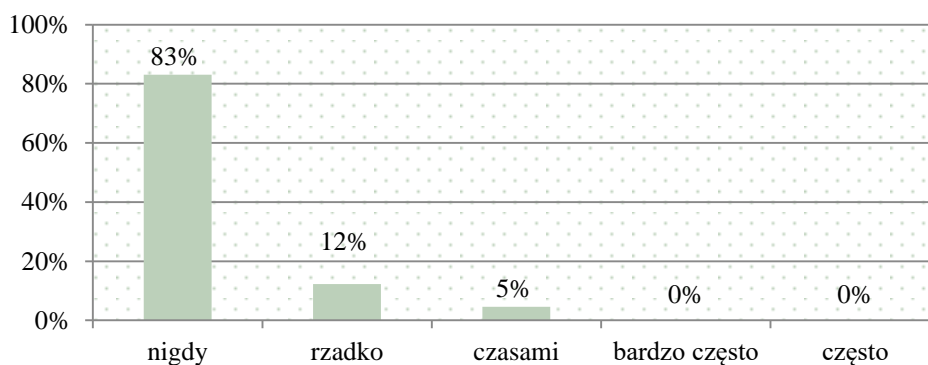
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie” zaznaczyło aż 2% badanych, z kolei odpowiedź „nie wiem” również 2% respondentów. Zdecydowana większość stwierdziła, że picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka.

Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

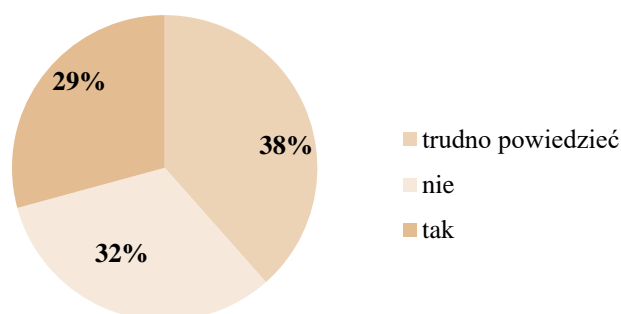
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się 17% respondentów, w tym 12% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, a 5% - czasami. Zdecydowana większość nie zaobserwowała takiej sytuacji, grupa ta stanowiła 83% wszystkich respondentów.

Wykres 29. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli określić, czy na terenie Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ograniczeniem ilości punktów jest 29% badanych, 32% jest przeciwnego zdania, natomiast 38% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 30. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

1.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²³. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²⁴. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce,

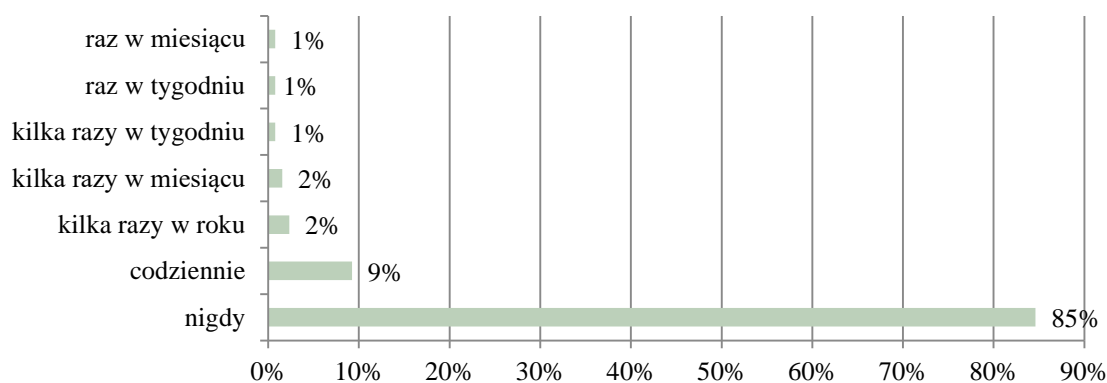
²³ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²⁴ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

przeprowadzone przez *Centrum Badania Opinii Społecznej* w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²⁵. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

Drugi z analizowanych w Diagnostyce obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców Gminy Chełmiec. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 16%, z czego 9% codziennie, następnie po 2% respondentów sięga po papierosy kilka razy w roku i kilka razy w miesiącu. Natomiast kilka razy w tygodniu oraz raz w tygodniu i raz miesiącu po 1% badanych mieszkańców.

Wykres 31. Jak często pali Pan/i papierosy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

20 osób

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 8 osób (40%) nie potrafi określić częstotliwości palenia, ponieważ nie pali codziennie. 30% respondentów wypala 6-15 sztuk papierosów dziennie, 15% ankietowanych nie wie, bo nie liczy, 10% wypala poniżej 5 sztuk dziennie, jedynie 1 osoba tj. 5% wypala od 16-25 sztuk dziennie.

²⁵ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Tabela 13. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

odpowiedź	%	liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	40%	8
poniżej 5 sztuk	10%	2
6-15 sztuk	30%	6
16-25 sztuk	5%	1
nie wiem, nie liczę	15%	3

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 7 osób (35%), w tym 4 respondentów raz (20%), natomiast 3 osoby wiele razy (15%). Dużo ponad połowa palących nigdy nie próbowała rzucić palenia (13 osób, tj. 65%).

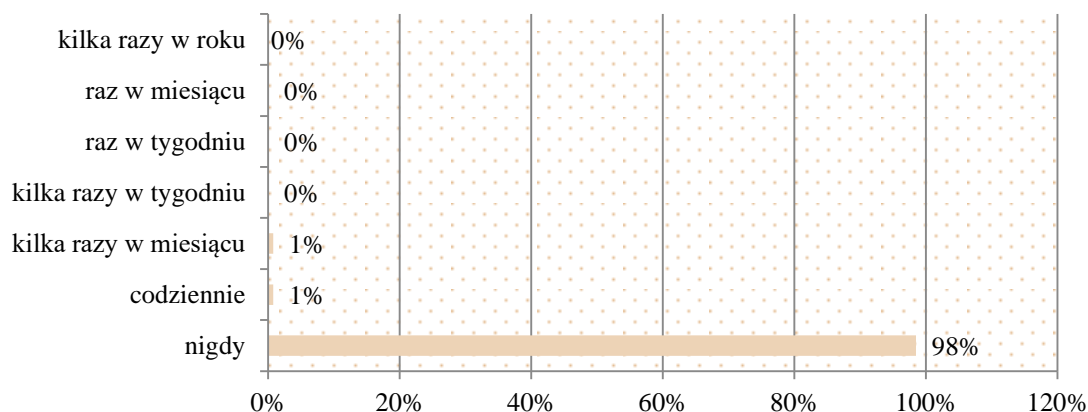
Tabela 14. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

odpowiedź	%	liczba odp.
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	15%	3
tak, raz, ale nie udało mi się	20%	4
nigdy nie próbowałem/am	45%	9
nie, ale zamierzam spróbować	20%	4

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

130 osób

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy paliło jedynie 2% dorosłych mieszkańców, w tym 1% - codziennie oraz 1% kilka razy w miesiącu.

Wykres 32. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

1.4. PROBLEM NARKOTYKOWY

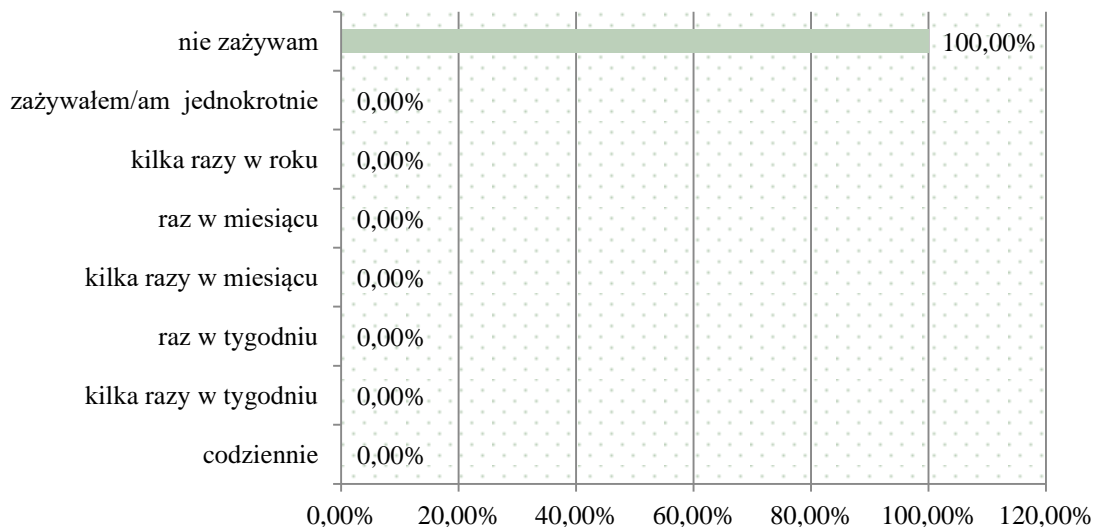
Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana²⁶. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. *dopalacze*. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu *Głównego Inspektora Sanitarnego*, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi²⁷. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Na terenie gminy Chełmiec żaden z badanych mieszkańców nie zażywał środków psychoaktywnych.

²⁶ *Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

²⁷ *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018*, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Wykres 33. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

130 osób

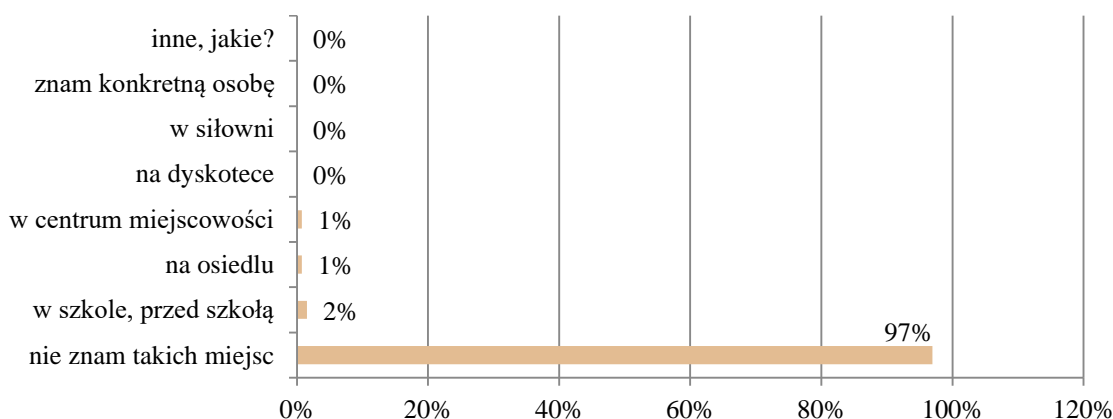
Badani mieszkańcy zostali zapytani jak oceniają szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia. Według respondentów papierosy, e-papierosy oraz alkohol są substancjami szkodliwymi albo bardzo szkodliwymi. Wśród badanych mieszkańców Gminy większość ma świadomość szkodliwości alkoholu (106 osób, tj. 82%), jednak innego zdania są 23 osoby (tj.18%), które uważają, że alkohol jest szkodliwy w małym, stopniu. Prawie każda ankietowana osoba jest zdania, że narkotyki i dopalacze są bardzo szkodliwe.

Wykres 34. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

wyszczególnienie	bardzo szkodliwe	szkodliwe	w małym stopniu szkodliwe	nieszkodliwe
papierosy	62%	35%	3%	0%
e-papierosy	62%	33%	5%	0%
alkohol	45%	37%	18%	0%
narkotyki	98%	2%	0%	0%
dopalacze	99%	1%	0%	0%

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie Gminy, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo niski odsetek ankietowanych deklaruje znajomość takich miejsc. Jedynie 4% badanych mieszkańców zadeklarowało znajomość miejsc gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze, z czego 2% uważa, że takim miejscem jest szkoła, 1% wskazało osiedle i 1% jako takie miejsce określa centrum miejscowości.

Wykres 35. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.5. PROBLEM PRZEMOCY

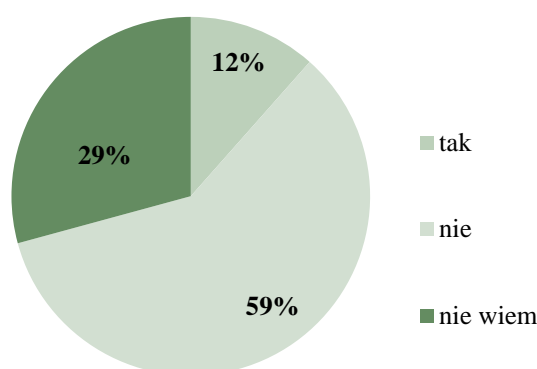
Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doświadczających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doświadczających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁸. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań

²⁸ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁹. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy Chełmiec. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 12% badanych, a przeczącej – 59%. Natomiast 29% respondentów nie miało wiedzy na ten temat.

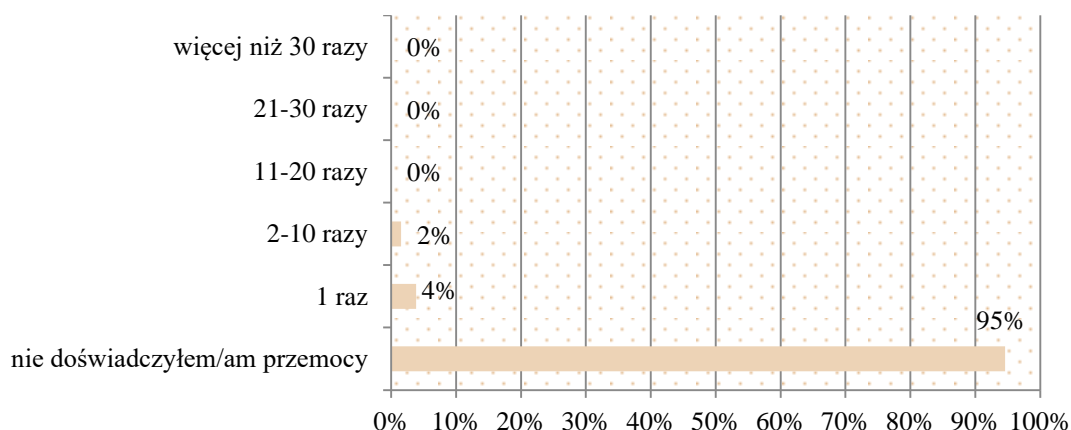
Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Skala problemu przemocy w gminie Chełmiec została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 6% mieszkańców, wśród których 4% doświadczyło jej 1 raz, natomiast 2% - 2-10 razy.

²⁹ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Wykres 37. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

7 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 6 badanych tj. 86%. Przemocy ekonomicznej doświadczyło 2 ankietowanych (29%), przemocy fizycznej - 1 osoba (14%), mobbingu – 2 osoby (29%), zaniedbania – 1 osoba (14%). Wobec żadnej spośród badanych nie stosowano przemocy seksualnej, natomiast 12% ankietowanych nie znało odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

odpowiedź	%	liczba odp.
przemoc psychiczna	86%	6
przemoc ekonomiczna	29%	2
przemoc fizyczna	14%	1
mobbing	29%	2
zaniedbanie	14%	1
przemoc seksualna	0%	0
nie wiem	14%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony męża/żony (2 osoby, tj. 29%) oraz partnera/partnerki również (2 osoby, tj. 29%). Dodatkowo 4 respondentów zaznaczało jako sprawcę przemocy: tatę, brata, nieznanego/nieznajomą, oraz szwagierkę.

Tabela 16. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

odpowiedź	%	liczba odp.
partner/partnerka	29%	2
mąż/żona	29%	2
tata	14%	1
brat	14%	1
nieznajomy/a	14%	1
szwagierka	14%	1
mama	0%	1
siostra	0%	0
pracodawca	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej ankietowanych zaznaczyła dom (6 osób, tj. 86%). W mniejszym stopniu respondenci deklarowali doznanie tego problemu w pracy (1 osoba, tj. 14%). Również jedna osoba określiła inne miejsca bliżej nieokreślone (14%).

Tabela 17. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc?

odpowiedź	%	liczba odp.
w domu	86%	6
w pracy	14%	1
w miejscu publicznym	0%	0
na uczelni	0%	0
inne, jakie?	14%	1

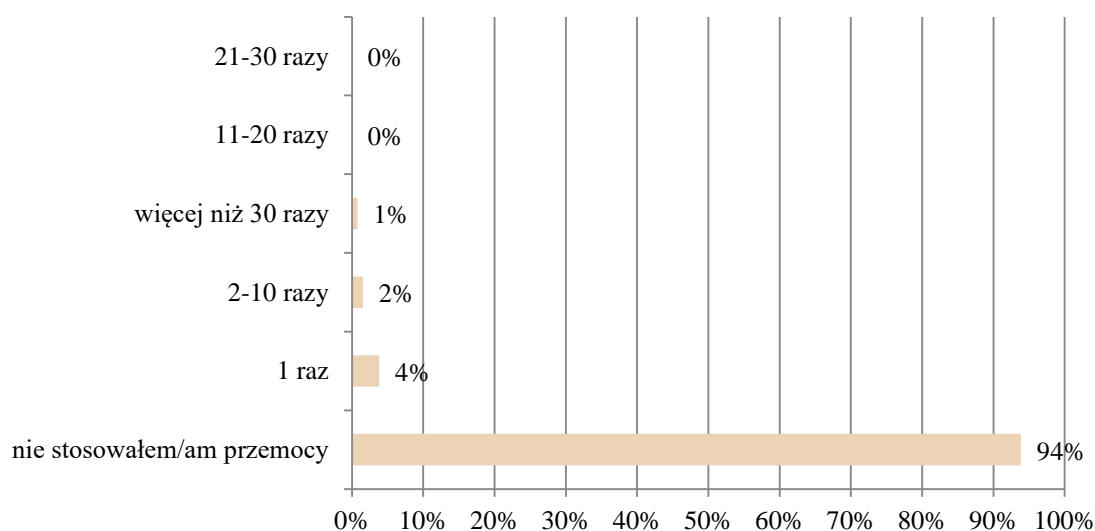
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

130 osób

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 7% mieszkańców, spośród których 1% zastosował ją więcej niż 30 razy, 2% od 2 do 10 razy, natomiast 4% - 1 raz.

Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

8 osób

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc fizyczna (4 osoby, tj. 50%). Na przemoc psychiczną wskazały 3 osoby (38%), z kolei 1 osoba stosowała zaniedbanie (13%). Jedna z badanych osób nie jest w stanie określić jakiego rodzaju przemoc stosowała (13%).

Tabela 18. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	38%	3
przemoc fizyczna	50%	4
przemoc ekonomiczna	0%	0
przemoc seksualna	0%	0
zaniedbanie	13%	1
nie wiem	13%	1
mobbing	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec dziecka/dzieci (5 osób, tj. 71%). Spośród pytaných respondentów po 1 osobie odpowiedziały, że stosowały przemoc w stosunku do: partnera/partnerki, nieznajomego/nieznajomej oraz koleżanki.

Tabela 19. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

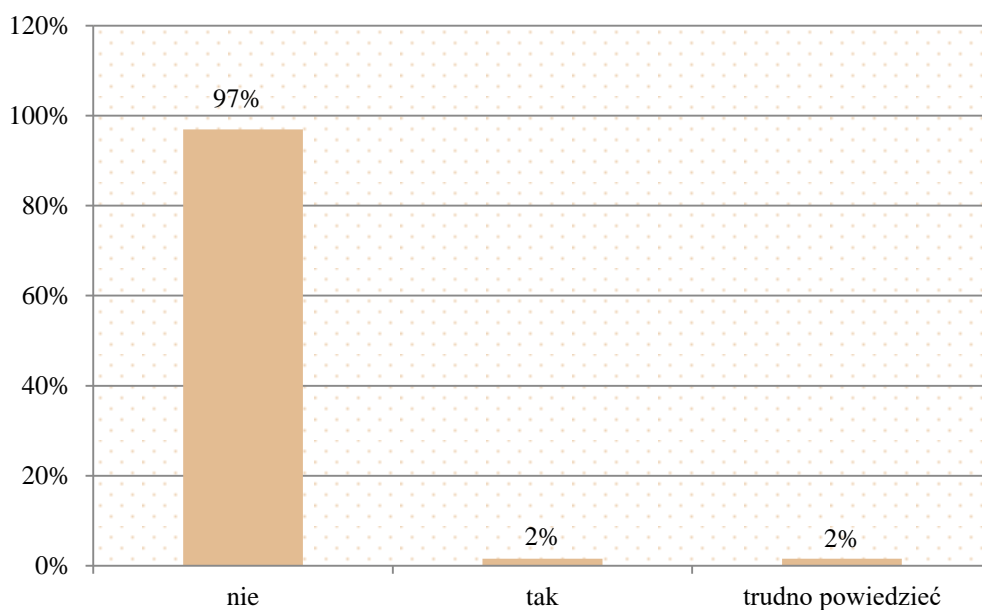
odpowiedź	%	liczba odp.
dziecko/dzieci	71%	5
partner/partnerka	14%	1
nieznajomy/a	14%	1
koleżanka	14%	1
rodzice	%	0
rodzeństwo	%	0
dziadkowie	%	0
kolega/koleżanka z pracy	%	0
mąż/żona	%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

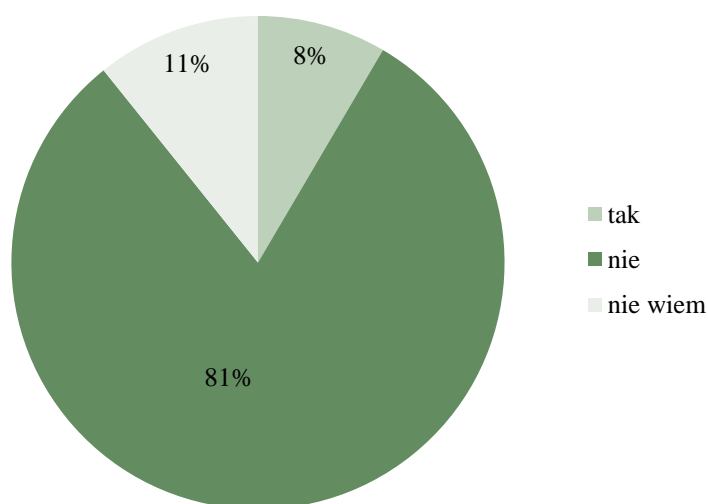
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

130 osób

Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Chełmiec. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 2% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one niecałe 2% ogółu.

Wykres 39. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 8% badanych, z kolei 11% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 81% mieszkańców.

Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

1.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznannej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”³⁰. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³¹. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³².

W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali zapytani o wskazanie miejsc/osób, do których zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do Policji (40%), rodziny (35%), z Telefonu

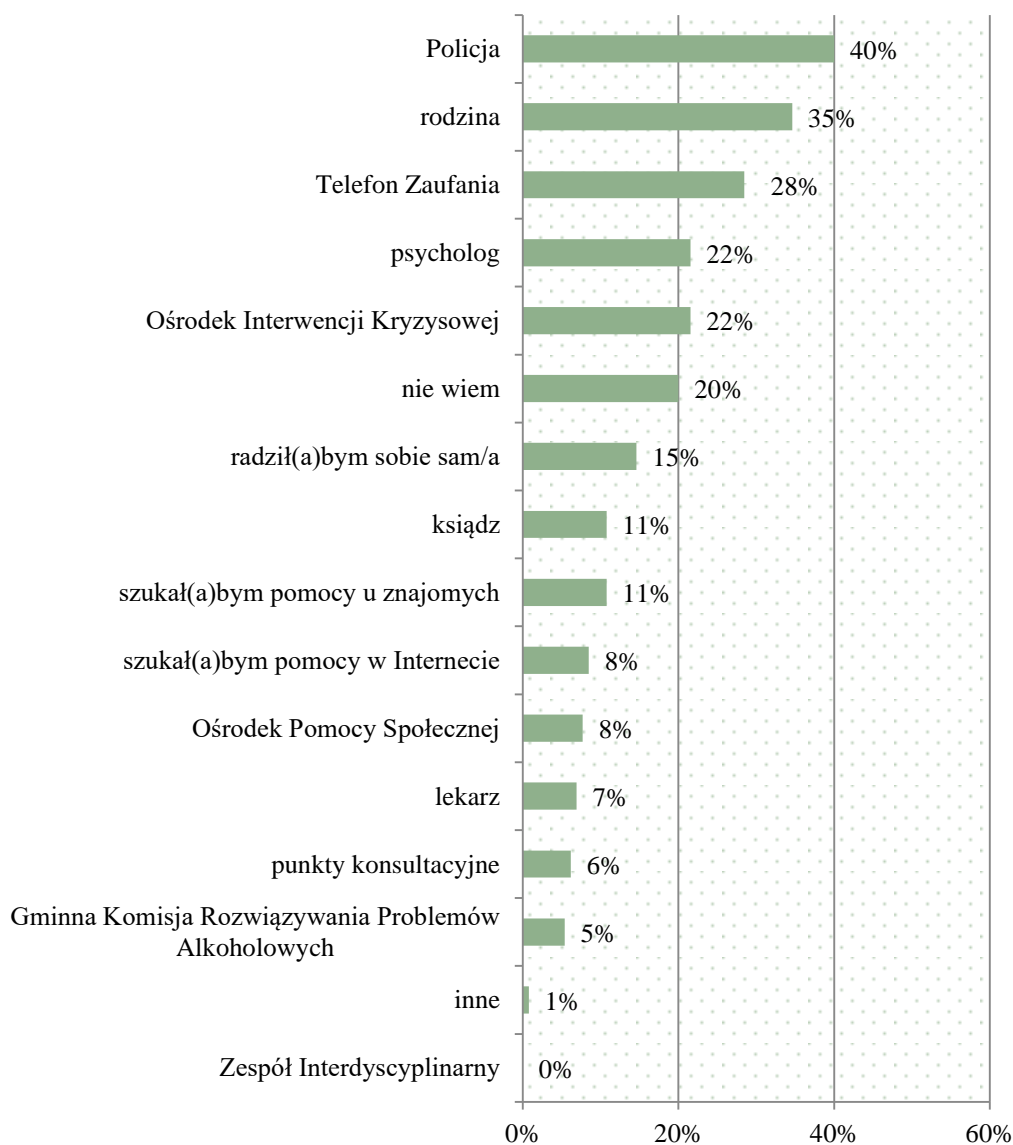
³⁰ *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

³¹ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

³² Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szczółka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

Zaufania skorzystałoby (28%), Ośrodka Interwencji kryzysowej (22%) oraz psychologa (22%). Szczegółowe dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

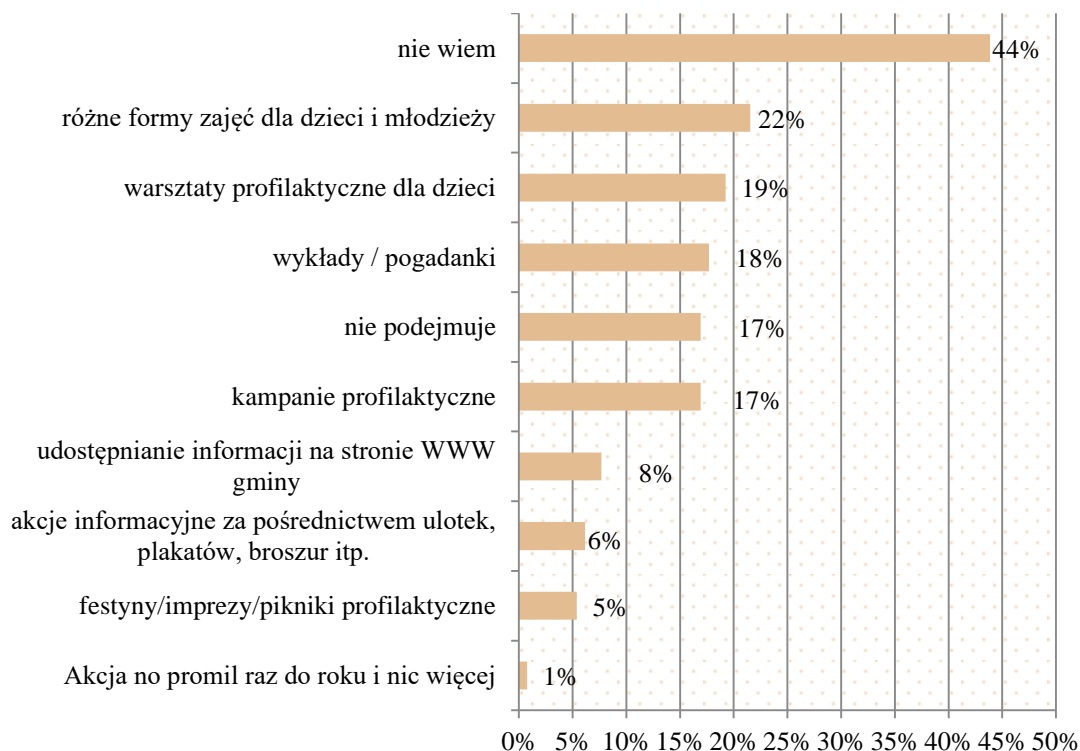
Wykres 41. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż znaczna część respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (44%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (22%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (19%) oraz wykłady/pogadanki (18%).

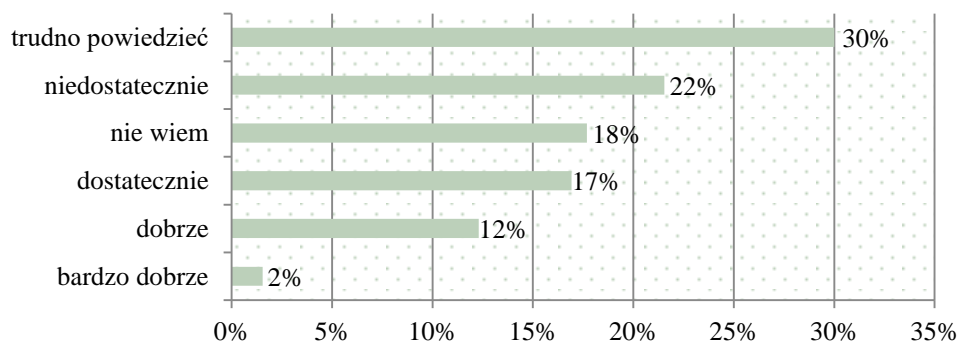
Wykres 42. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

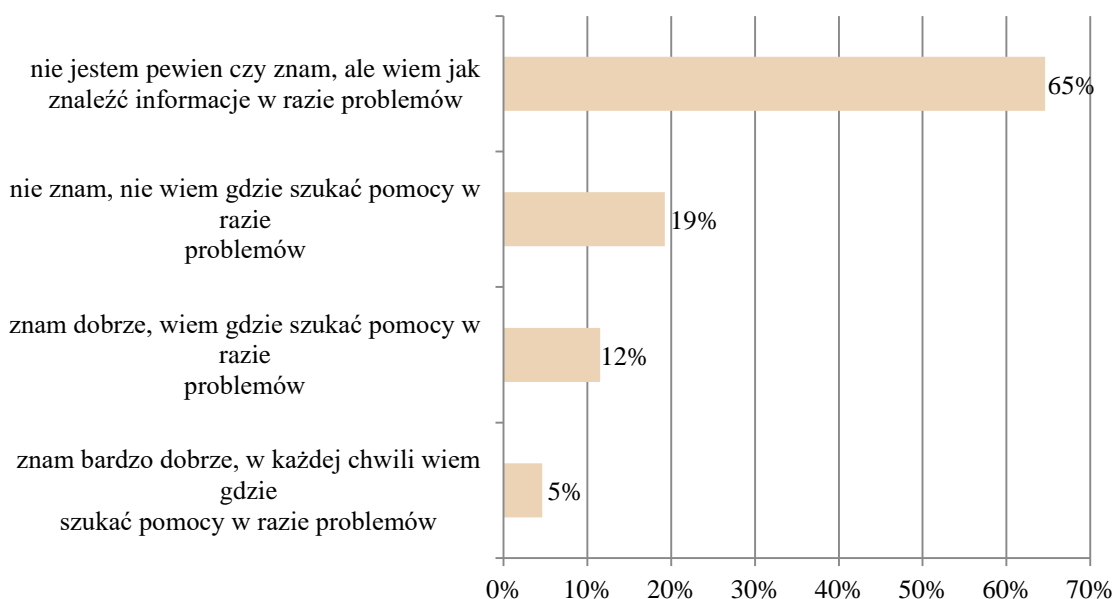
W następnej kolejności respondenci zostali zapytani o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 2% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, zdaniem 12% - dobrze, 17% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 22% - niedostatecznie, a 30% mieszkańców miało trudność w odpowiedzi na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (18%).

Wykres 43. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 65% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 12% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 5% w każdej chwili ma do nich dostęp. 19% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 44. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

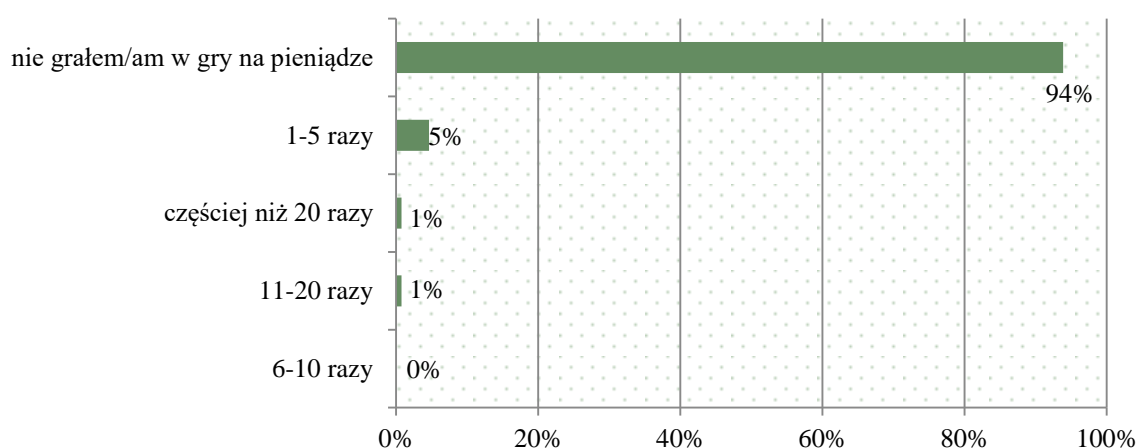
1.7. HAZARD

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywacje finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrapki, zakłady, spekulacje na giełdzie,

itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych³³. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk³⁴. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 6% dorosłych mieszkańców gminy Chełmiec, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (5%). Po 1% mieszkańców grało w gry hazardowe 11-20 razy i częściej niż 20 razy.

Wykres 45. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

³³ Grzegorzewska I., Cierpiałkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

³⁴ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Analiza danych wskazuje na to, że żaden z respondentów nie doświadczył kiedykolwiek problemów w związku z graniem w gry hazardowe. Spośród zawartych w kwestionariuszu ankiety znalazły się: utrata pracy, poważne problemy w pracy, problemy rodzinne oraz finansowe.

1.8. RYNEK PRACY

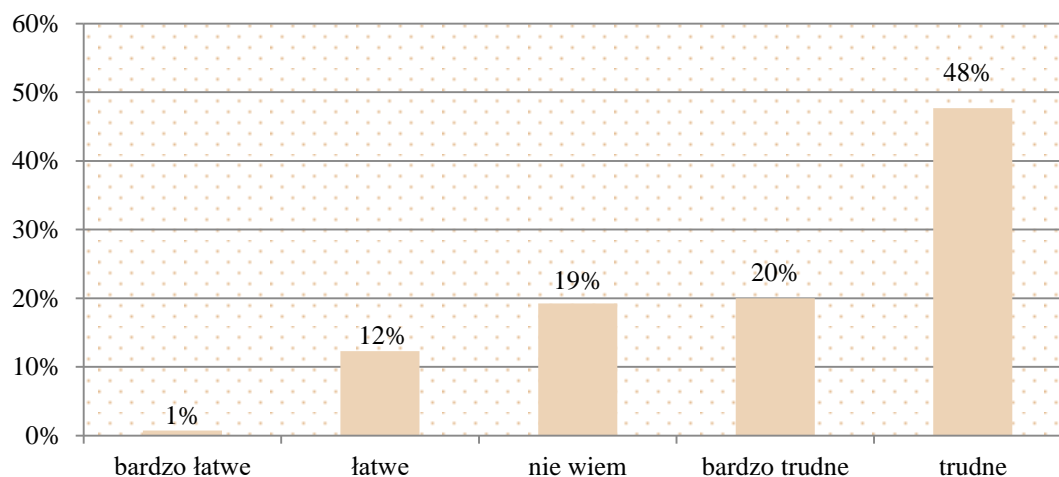
Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. W końcu 2019 r. prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). W końcu 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet), podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł w końcu 2019 roku ok. 40 lat - dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy.³⁵

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Chełmiec. Celem było zbadanie opinii respondentów na temat rynku pracy, szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć. W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie Gminy sprawia im trudności.

³⁵ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk

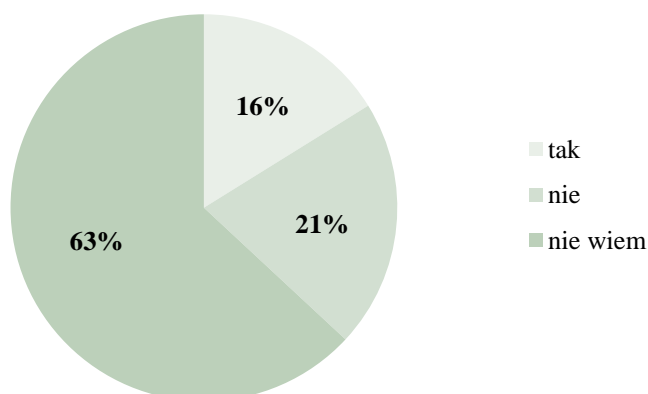
Aż 48% mieszkańców uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest trudne, 20% uznaje, że bardzo trudne, natomiast 12 % sądzi, że jest to łatwe, najmniejsza ilość respondentów, bo zaledwie 1% jest zdania, że znalezienie pracy na terenie gminy Chełmiec jest bardzo łatwe. Znaczna część badanych mieszkańców – 19% nie posiada wiedzy w tym obszarze.

Wykres 46. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:

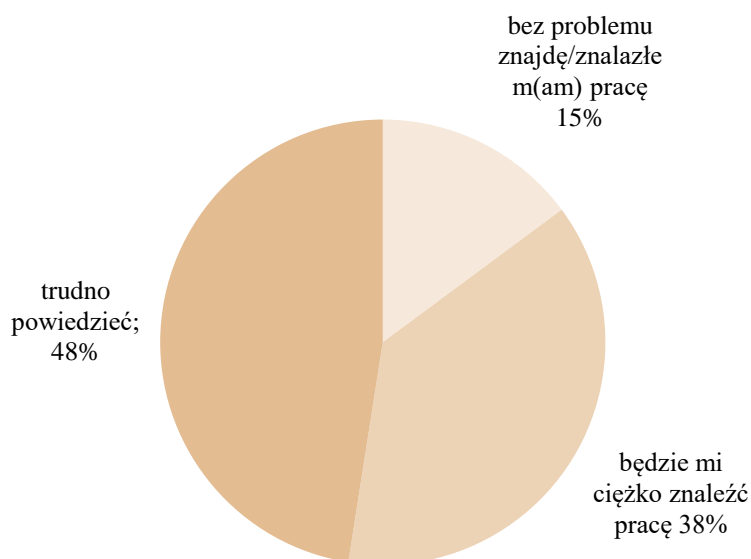

Jedynie 16% mieszkańców uważa, że Gmina prowadzi formy wsparcia dla osób bezrobotnych. Nieznacznie większa część mieszkańców (21%) jest przeciwnego zdania. Z przeprowadzonej analizy wynika, że ponad połowa badanych mieszkańców nie posiada wiedzy na ten temat.

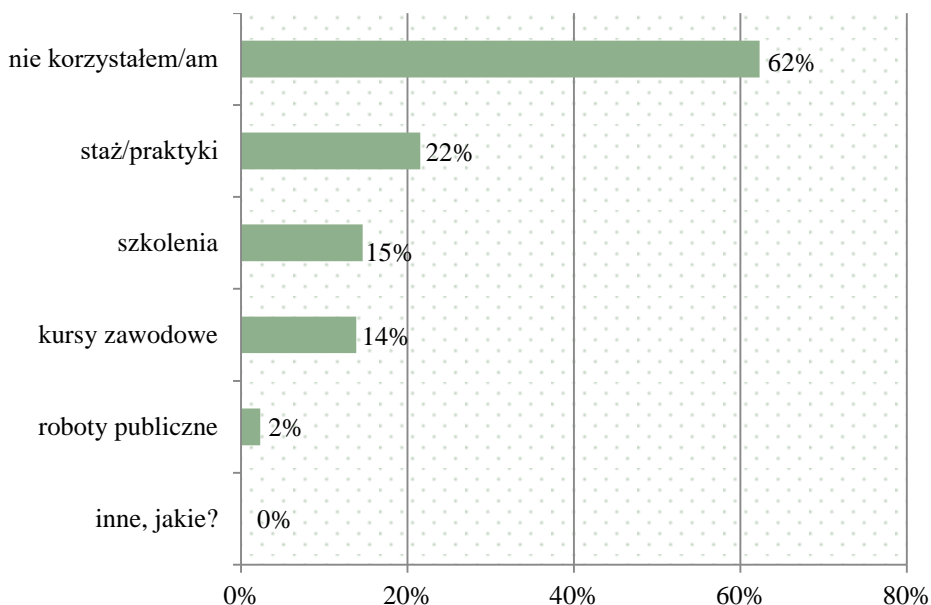
Wykres 47. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że aż 38% ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie. 15% badanych odpowiedziało, że bez problemu znajdzie nową pracę, a niecała połowa nie potrafiła jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy (48%).

Wykres 48. ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy w obrębie swojej gminy?

W następnym pytaniu badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy materiału badawczego, 22% brało udział w stażu/praktykach, 15% odbyło szkolenia, 14% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 2% w robotach publicznych. Większość badanych jednak nie korzystała z aktywizacji zawodowej (62%).

Wykres 49. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.9. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

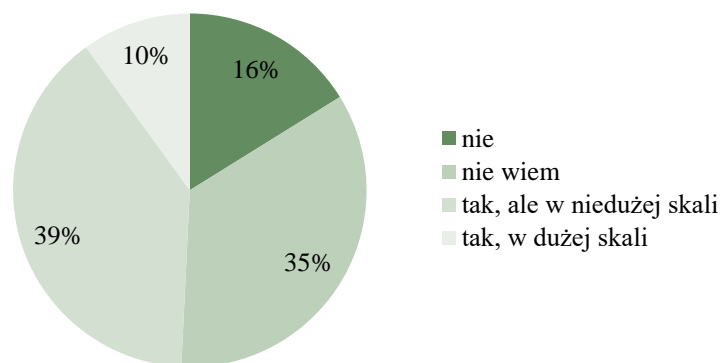
- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne),
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów,
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych,
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania,
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów,
- mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych,
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji.³⁶

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2018 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 5,4%, co oznacza wzrost wskaźnika w odniesieniu do 2017 roku o około 1%.

³⁶ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

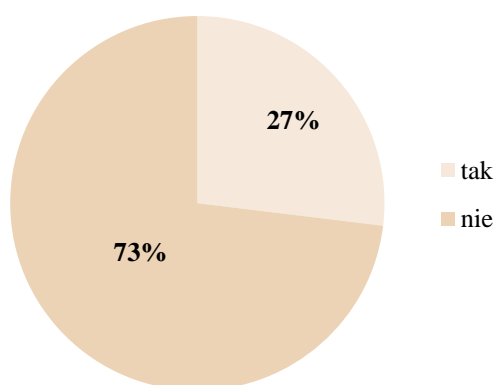
W pierwszej kolejności mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w ich Gminie. Jak wynika z badań ankietowanych 39% uważa, że problem ubóstwa występuje w niedużej skali. 10% uważa, że ubóstwo występuje w dużej skali, a tylko 16% mieszkańców jest zdania, że ubóstwo w Gminie nie występuje. Co trzeciej ankietowanej osobie trudno odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 50. Czy Pana/i zdaniem problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?

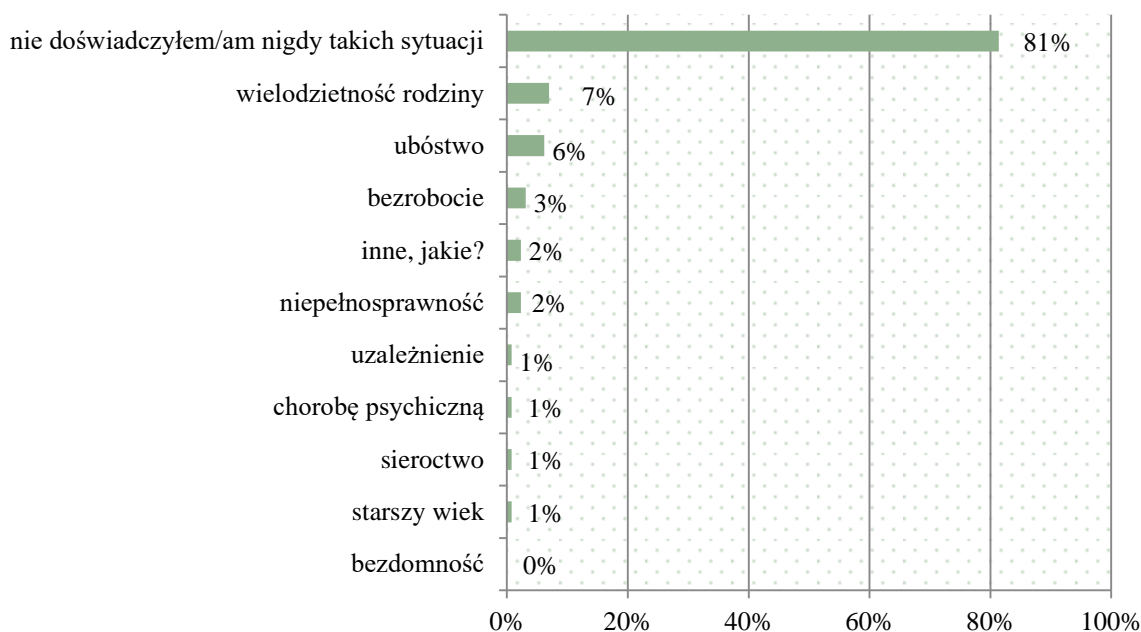

Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli kiedykolwiek w swoim życiu problemu ubóstwa. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie (73%), ale warto zaznaczyć, że co czwarty badany przyznał, że doznał w swoim życiu ubóstwa.

Wykres 51. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

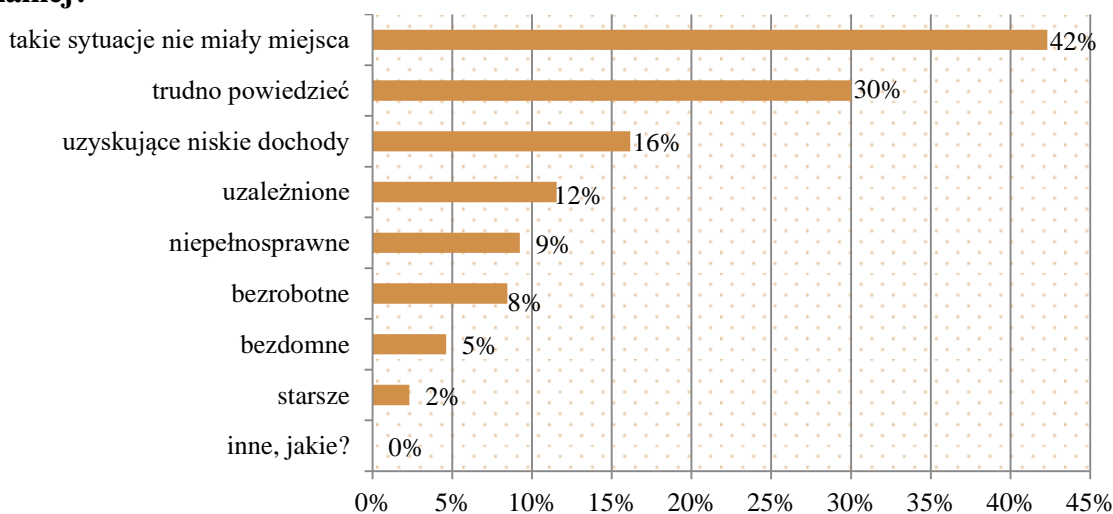

Z analizy materiału badawczego wynika, że aż 19% respondentów doświadczyło w swoim życiu odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na wielodzietną rodzinę (7%) oraz ubóstwo (6%). 3% ze względu na bezrobocie, a 2% z powodu niepełnosprawności, równo po 1% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na picie rodziców, uzależnienie, chorobę psychiczną, sieroctwo oraz starszy wiek.

Wykres 52. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia społecznego. 42% ankietowanych odpowiedziało, że takie sytuacje nie miały miejsca, natomiast blisko co trzeciej badanej osobie trudno było odpowiedzieć na to pytanie. Spośród reszty badanych mieszkańcy odpowiadali, że znają w swoim środowisku osobę, która doznała odrzucenia ze względu na: niskie dochody (16%), uzależnienie (12%), niepełnosprawność (9%), bezrobocie (8%), bezdomność (5%) oraz starszy wiek (2%).

Wykres 53. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

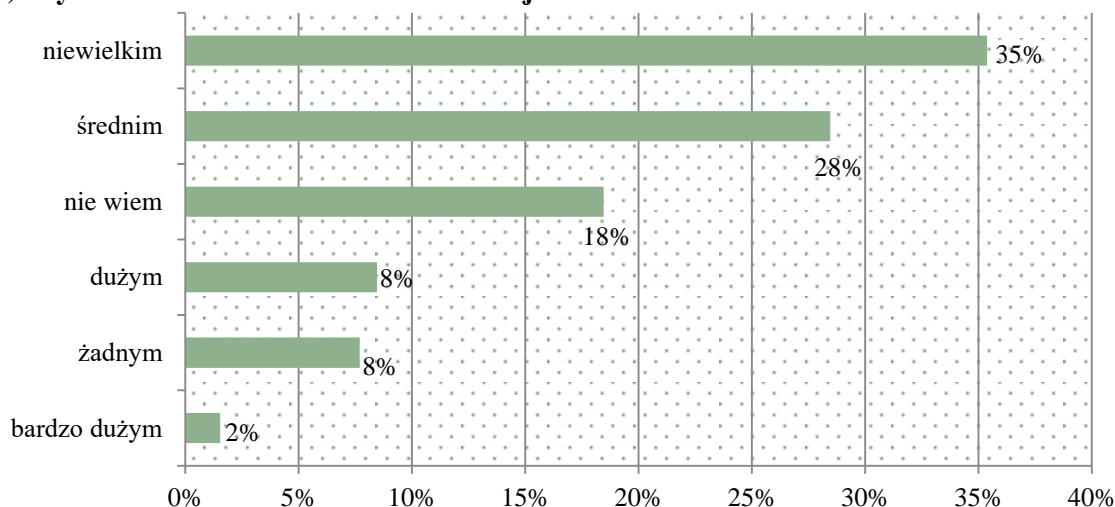
1.10. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Diagnozie wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 roku w Polsce było 2,5 mln osób, pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat, 58 lat oraz 60 lat. Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933), zaś najmniej w województwie opolskim (466)³⁷.

Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do osób niepełnosprawnych. Najwięcej badanych mieszkańców uważa, że jest ona dostosowana w stopniu niewielkim (35%) oraz średnim (28%). Taki sam procent uważa, że jest w stopniu dużym i żadnym (8%). Jedynie 2% wszystkich respondentów sądzi, że infrastruktura techniczna w Gminie jest dostosowana do osób niepełnosprawnych na poziomie bardzo dużym. Natomiast, aż 18% nie ma zdania na ten temat.

³⁷ Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.

Wykres 54. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

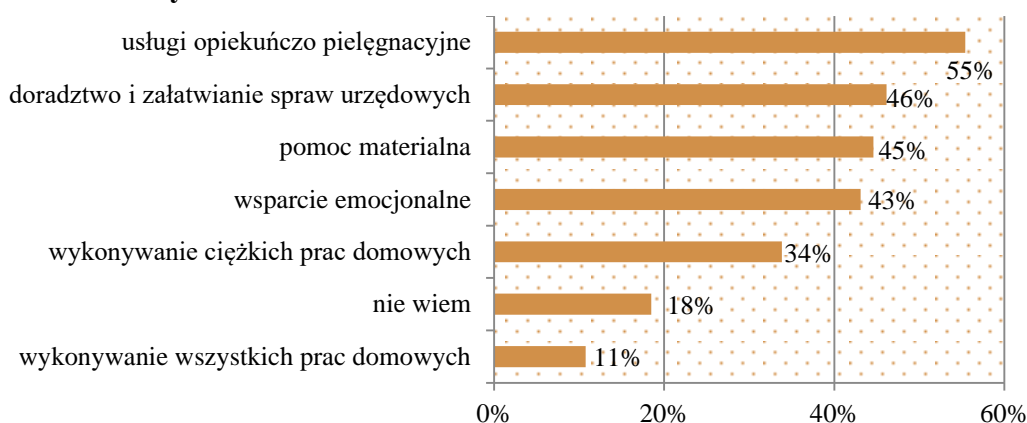
1.11. OSOBY STARSZE

Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. w ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców w Polsce oraz postępujący proces starzenia się ludności – w 2010 roku odsetek osób starszych w populacji całego kraju kształtował się na poziomie 19,6%, podczas gdy w 2018 roku osiągnął poziom 24,8%. Wśród kobiet zamieszkujących Polskę 27,9% z nich osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 21,4%. Analizując liczbę osób w wieku senioralnym w poszczególnych województwach, można zaobserwować znaczące różnice. Aż 26,5% seniorów Polski zamieszkiwało dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie, podczas gdy w województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim mieszka jedynie 2,6% osób starszych w Polsce³⁸.

³⁸ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.

W pierwszym pytaniu kolejnego bloku tematycznego respondenci mieli ocenić główne potrzeby osób starszych w środowisku lokalnym. Największy odsetek zaliczył do nich usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne (55%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (46%), pomoc materialną (45%), wsparcie emocjonalne (43%), wykonywanie ciężkich prac domowych (34%), wykonywanie wszystkich prac domowych (11%). 18% badanych nie miało zdania na ten temat.

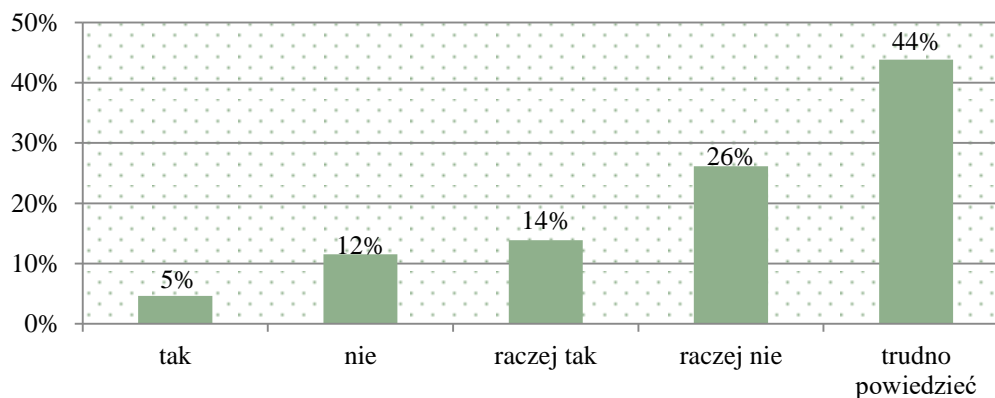
Wykres 55. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Chelmiec mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym tj. opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze jest w Gminie wystarczająca. Tylko 5% twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, a 14% było zdania, że raczej tak. Przeciwnego zdania było 12% badanych mieszkańców, którzy sądzą, że oferta pomocy dla osób w starszym wieku jest niewystarczająca, natomiast 26% jest zdania, że raczej nie jest wystarczająca. Prawie połowa respondentów nie posiada zdania na ten temat.

Wykres 56. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

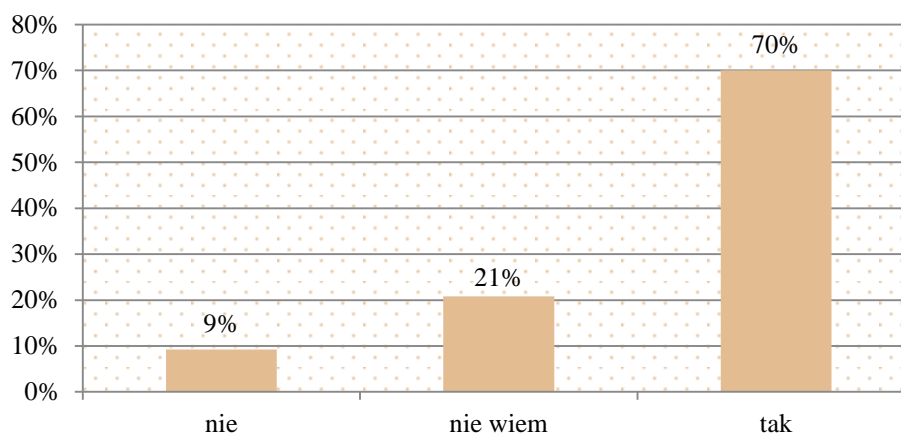

1.12. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Według badań CBOS „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością” z 2018 roku wskaźniki poczucia bezpieczeństwa uległy nieznacznemu pogorszeniu, ale nadal zdecydowana większość Polaków uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. Większość badanych nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, jednak połowa wyraża obawę o bezpieczeństwo członków swojej rodziny. Co piąty badany deklaruje, że w ciągu ostatnich pięciu lat padła ofiarą jakiegoś przestępstwa. Odsetki osób, które doświadczyły kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa, są niemal takie same jak w 2017 roku³⁹.

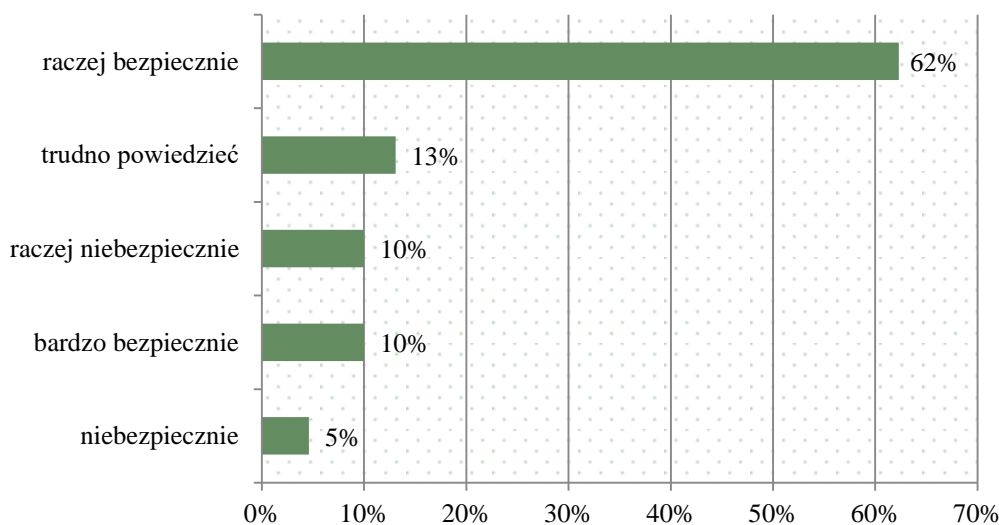
W pierwszej kolejności zapytaliśmy mieszkańców gminy Chełmiec o to, czy oceniają swoją okolicę jako bezpieczną. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 70% osób, a negatywnej – 9%. Blisko co czwarty mieszkaniec miał trudności w odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 57. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

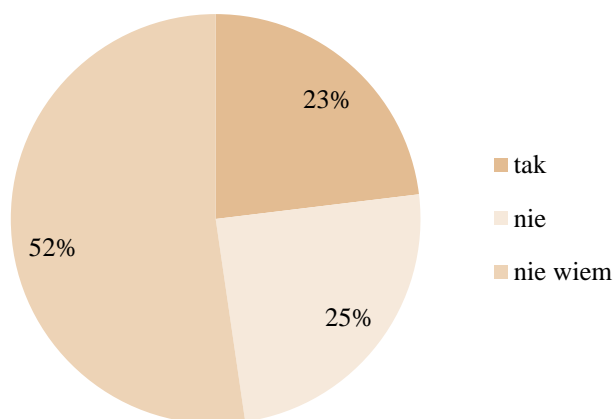

W kolejnym pytaniu mieszkańcy gminy Chełmiec mieli określić, czy czują się bezpiecznie spacerując po zmroku w swojej okolicy. Materiał badawczy pokazuje, że większość osób czuje się raczej bezpiecznie (62%), natomiast 10% mieszkańców uważa, że po zmroku jest raczej niebezpiecznie. Kolejne 10% ankietowanych odpowiedziało, że czuje się bardzo bezpiecznie, 5% uważa, że w ich okolicy jest niebezpiecznie, natomiast 13% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

³⁹ „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.

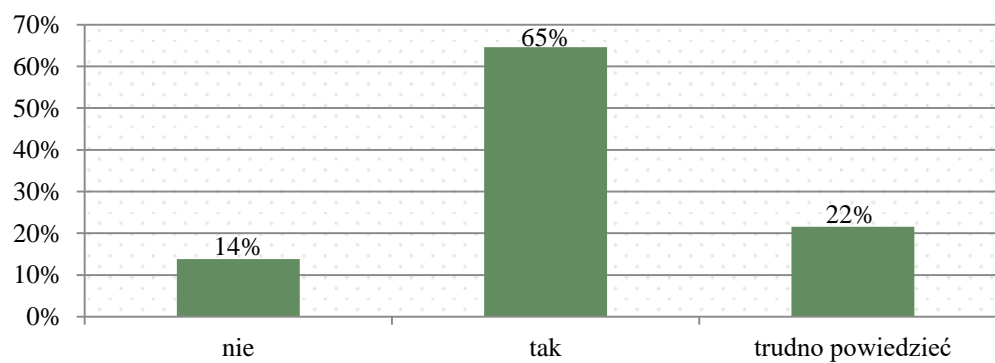
Wykres 58. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

Następnie zapytano respondentów o działania prowadzone przez gminę Chełmiec, mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców. Ponad połowa ankietowanych nie znała odpowiedzi na to pytanie. Twierdzącą odpowiedziało 23%, natomiast 25% twierdzi, że Gmina nie podejmuje tego typu działań.

Wykres 59. Czy gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?

Ostatnie pytanie w tym bloku tematycznym oraz całej ankiecie dotyczyło wiedzy mieszkańców, na temat szukania pomocy w przypadku doświadczenia przemocy lub uzależnienia. Ponad połowa (65%) badanych odpowiedziało, że wie gdzie szukać pomocy w razie tego rodzaju problemów, natomiast 14% nie posiada takiej wiedzy. 22% ankietowanych mieszkańców miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 60. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?

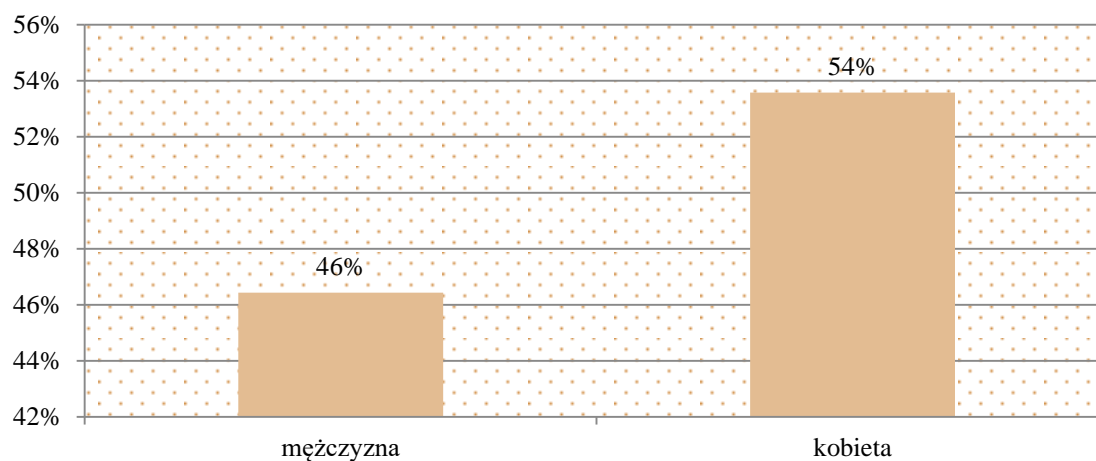
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z gminy Chełmiec. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, oraz uzależnieniami behawioralnymi jakimi jest np. hazard, oraz uzależnienie od urządzeń elektronicznych/Internetu, a także poznanie opinii młodych mieszkańców Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

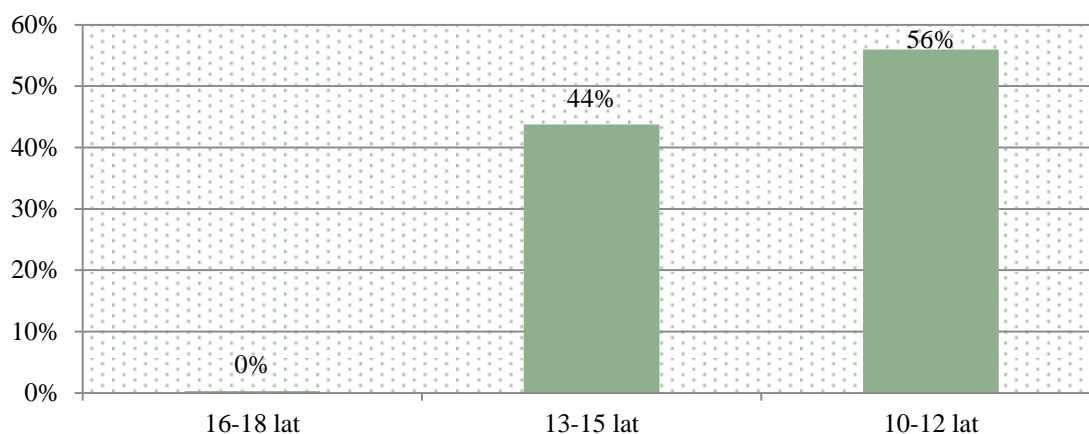
2.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Chełmiec wypełnili 336 kwestionariuszy ankiet. Poniższy wykres przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 54% ogółu. Chłopcy wypełnili natomiast 46% kwestionariuszy.

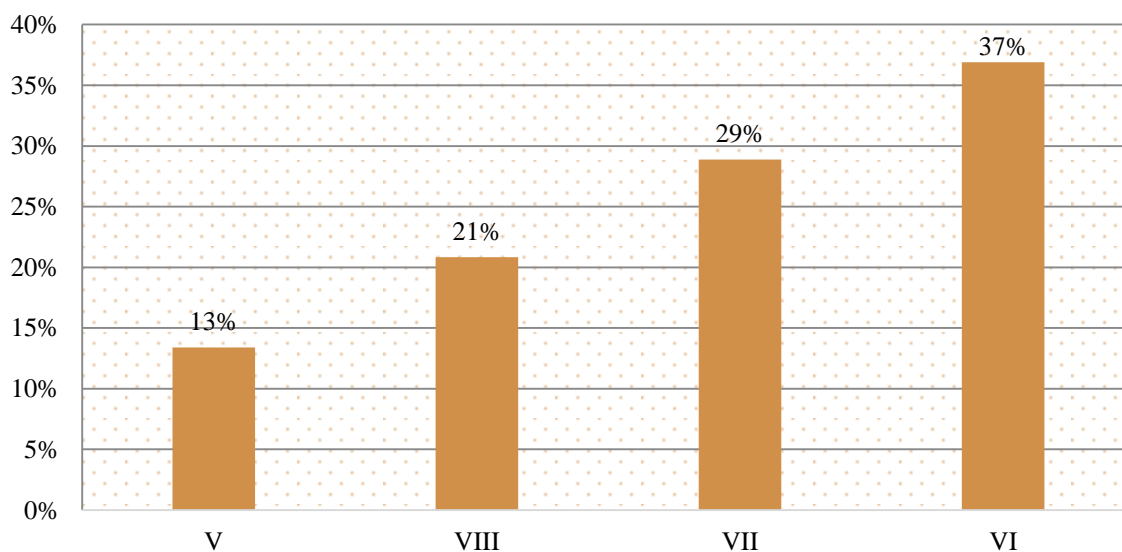
Wykres 61. Płeć:

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 10-12 lat (56%). Uczniowie mający 13-15 lat stanowili 44% ogółu, natomiast w badaniu wziął udział tylko jeden uczeń mający 16-18 lat.

Wykres 62. Wiek:

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Najwięcej uczniów, którzy wzięli udział w badaniu uczęszczało do klasy VI (37%), następnie do klasy VII (29%) i VIII (21%), najmniej natomiast do klasy V (13%).

Wykres 63. Klasa

W badaniach wzięli udział uczniowie z 10 szkół funkcjonujących na terenie gminy Chełmiec. Najwięcej respondentów uczęszczało do Zespołu Szkół w Piątkowej (21%), na drugim miejscu znalazła się Szkoła Podstawowa w Wielogłowach (18%), następnie Zespół Szkół w Chełmcu (13%) oraz Szkoła Podstawowa w Marcinkowicach (11%). Szczegółowe dane dotyczące Szkół, w których zostały przeprowadzone badania zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 20. Szkoła

nazwa szkoły	%	liczba odp.
Zespół Szkół w Piątkowej	21%	71
Szkoła Podstawowa w Wielogłowach	18%	60
Zespół Szkół w Chełmcu	13%	42
Szkoła Podstawowa w Marcinkowicach	11%	36
Zespół Szkół w Biczycach Dolnych	10%	32
Zespół Szkół w Trzetrzewinie	8%	28
Szkoła Podstawowa w Klęczanach	8%	27
Szkoła Podstawowa w Rdziostowie	5%	16
Zespół Szkół w Librantowej	5%	15
Szkoła Podstawowa w Januszowej	1%	2

2.2. PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości⁴⁰. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych⁴¹. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast

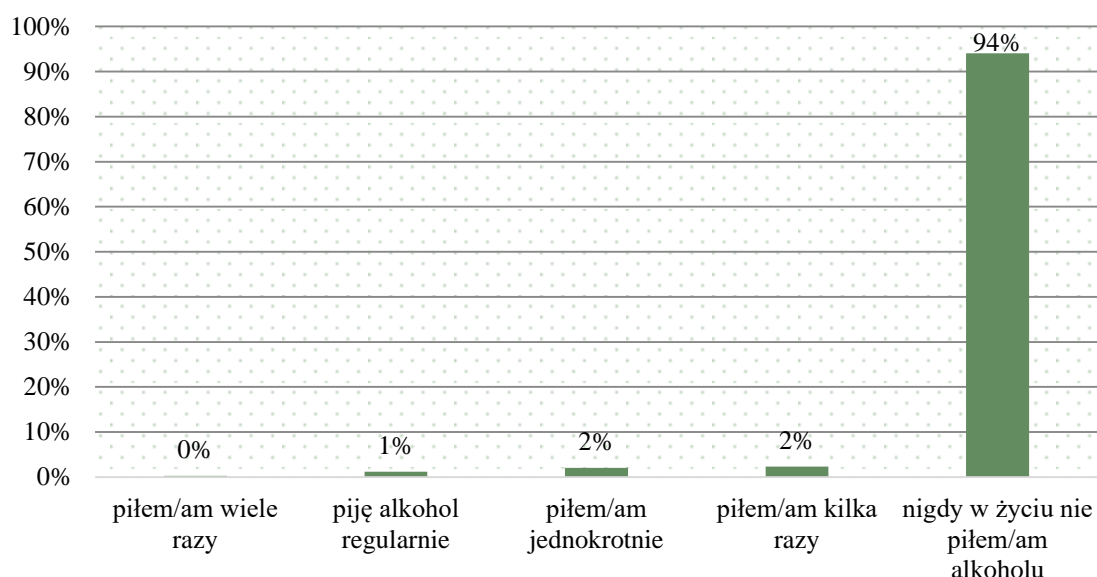
⁴⁰ *Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

⁴¹ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe⁴². Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców Gminy alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 6%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, po 2% stanowili uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie oraz kilka razy, natomiast 1% - regularnie.

Wykres 64. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali ci uczniowie, którzy pili alkohol.

20 osób

⁴² Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jaki sposób otrzymali bądź zdobyli alkohol. Największy procent respondentów deklaruje, że został poczęstowany nim przez kogoś (61%) albo przez rodziców (28%) oraz po 17% uczniów poprosiło kogoś o kupno bądź podkładało rodzicom. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Tabela 21. W jaki sposób otrzymałeś/aś zdobyłeś/aś alkohol? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi

odpowiedź	%	liczba odp.
ktoś mnie poczęstował	61%	11
rodzice dali mi spróbować	28%	5
poprosiłem/am kogoś o kupno	17%	3
podkrałem/am rodzicom	17%	3
kupiłem/am sobie sam	11%	2
dostałem/am od starszych kolegów	11%	2
inne, jakie?	6%	1

W kolejnym pytaniu uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 13 osób wskazało na 11-13 lat (72%), 3 osoby na mniej niż 10 lat (17%), natomiast 2 osoby stwierdziły, że miały wówczas 14-16 lat (11%).

Tabela 22. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

odpowiedź	%	liczba odp.
11-13 lat	72%	13
mniej niż 10 lat	17%	3
14-16 lat	11%	2
17-18 lat	0%	0

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Chełmiec, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie po alkohol, większość spożyło go 1-2 razy (3 osoby, tj. 16%), 3-4 razy (3 osoby, tj. 16%) oraz więcej niż 7 razy (3 osoby, tj. 16%).

Tabela 23. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

odpowiedź	%	liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	53%	10
1 – 2 razy	16%	3
3 – 4 razy	16%	3
więcej niż 7 razy	16%	3
5 – 7 razy	0%	0

Poniższa tabela przedstawia rodzaje alkoholu, po które sięgnęli badani uczniowie. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Chełmiec najczęściej sięgali po wódkę (11 osób, tj. 58%) oraz piwo (10 osób, tj. 53%), ale znaczna część wskazywała również na szampana (9 osób, tj. 47%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po nalewkę/likier sięgnęło 7 osób (37%), po whisky 5 osób (26%) oraz po wino 3 osoby (16%). Pośród innych alkoholi spożywanych przez młodzież znalazł się bimber.

Tabela 24. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

odpowiedź	%	liczba odp.
wódka	58%	11
piwo	53%	10
szampan	47%	9
likier, nalewka	37%	7
whisky	26%	5
wino	16%	3
inny	11%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że wśród uczniów, którzy spożywali alkohol, 11 osób w związku z tym doświadczyło jakichkolwiek przykrych konsekwencji (22%), w tym 3 osoby problemów w rodzinie (17%), 2 osoby kłótni lub bójek (11%), 2 osoby problemów z Policją (11%), natomiast po 6% uczniów doświadczyło: problemów w szkole, problemów finansowych, wypadku lub uszkodzenia ciała oraz innych bliżej nieokreślonych przykrych doświadczeń.

Tabela 25. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

odpowiedź	%	liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	78%	14
problemy w rodzinie	17%	3
problemy z Policją	11%	2
kłótnia lub bójka	11%	2
problemy w szkole	6%	1
problemy finansowe	6%	1
wypadek lub uszkodzenie ciała	6%	1
inne, jakie?	6%	1
pogorszenie relacji koleżeńskich	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

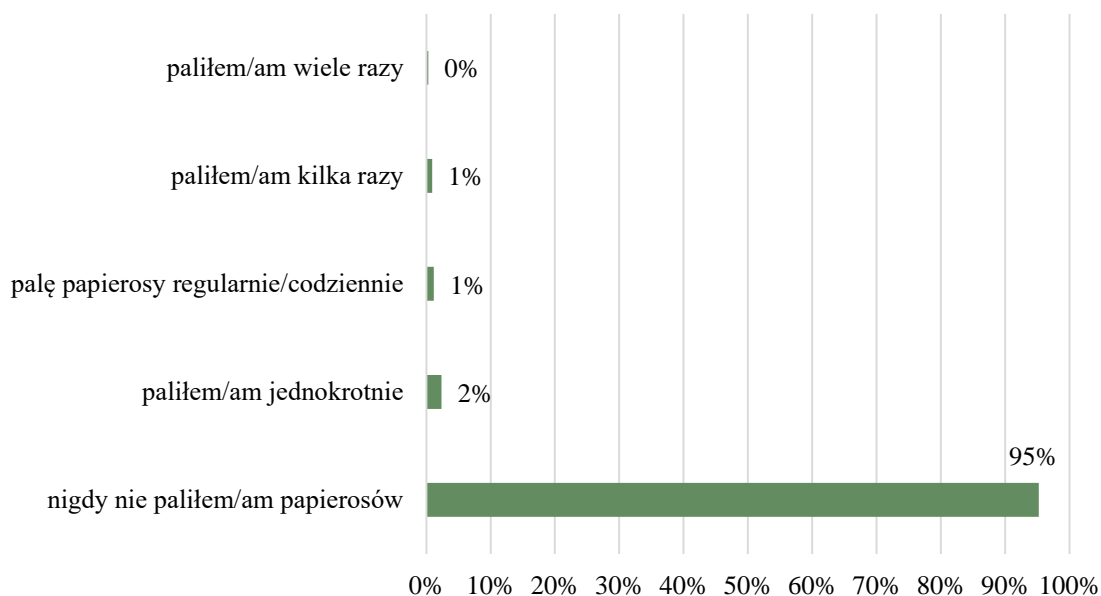
2.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że palenie papierosów jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej⁴³. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt⁴⁴. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerosol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metylbenzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 5% ankietowanych, w tym 2% sięgnęło po nie jednokrotnie, po 1% pali papierosy codziennie oraz paliło je kilka razy.

⁴³ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

⁴⁴ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Wykres 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosa?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili papierosa.

27 osób

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że 4 uczniów sięgnęło po papierosa przed 10 rokiem życia (27%), 8 osób miało wówczas 11-13 lat (53%), a 3 uczniów 14-16 lat (20%).

Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosa?

odpowiedź	%	liczba odp.
11-13 lat	53%	8
mniej niż 10 lat	27%	4
14-16 lat	20%	3
17-18 lat	0%	0

W ramach badań uzyskana miała być również informacja odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Zebrane dane pokazują, że w tym okresie po papierosa sięgnęło 7 uczniów (44%), w tym 5 osób (31%) więcej, niż 10 razy, a 1-2 razy 2 osoby (13%).

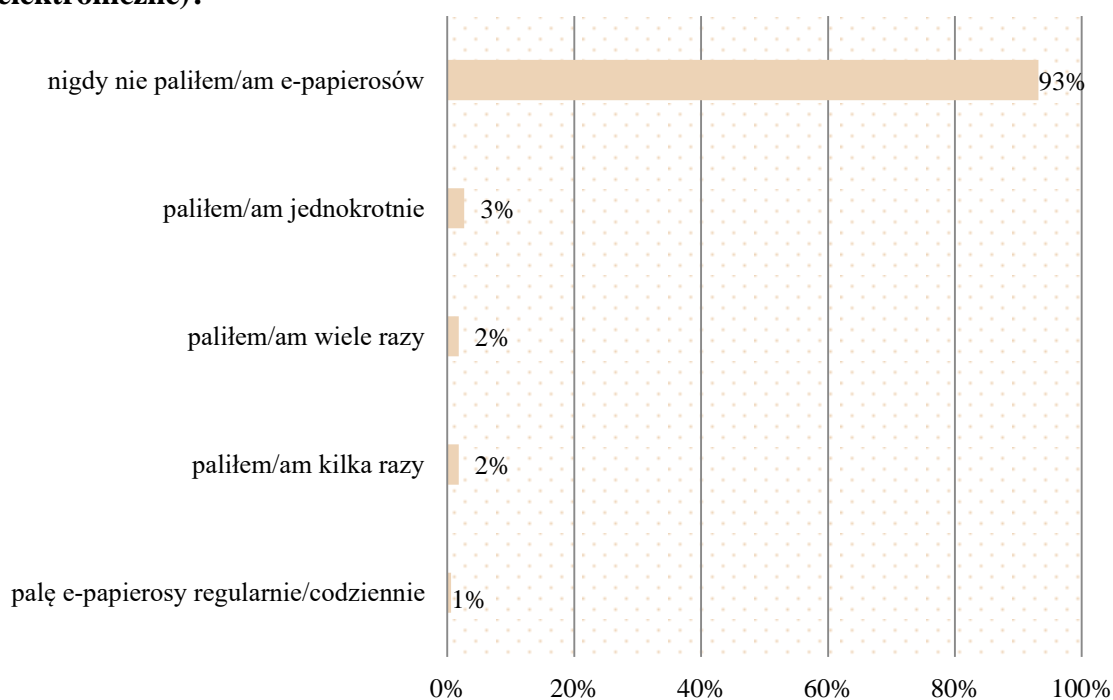
Tabela 27. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

odpowieź	%	liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	56%	9
więcej niż 10 razy	31%	5
1 – 2 razy	13%	2
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

336 osób

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 8% ankietowanych, w tym 3% paliło je jednokrotnie, 2% - kilka razy oraz kolejne 2% - wiele razy, natomiast 1% codziennie.

Wykres 66. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie,
którzy palili e-papierosa.

23 osoby

W ramach badań uzyskano w następnej kolejności informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po niego mając 11-13 lat (16 osób, tj. 70%). 3 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 14-16 lat (13%) i 4 osoby na mniej niż 10 lat (17%).

Tabela 28. W jakim wieku pierwszy raz palileś/aś e-papierosa?

odpowiedź	%	liczba odp.
11-13 lat	70%	16
mniej niż 10 lat	17%	4
14-16 lat	13%	3
17-18 lat	0%	0

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosa sięgnęło 8 ankietowanych (35%), w tym 2 osoby 1-2 razy (9%), a jedna osoba 5-10 razy. Najwięcej ankietowanych zaznaczyło odpowiedź więcej niż 10 razy (5 osób, tj. 22%).

Tabela 29. Jak często palileś/aś e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni?

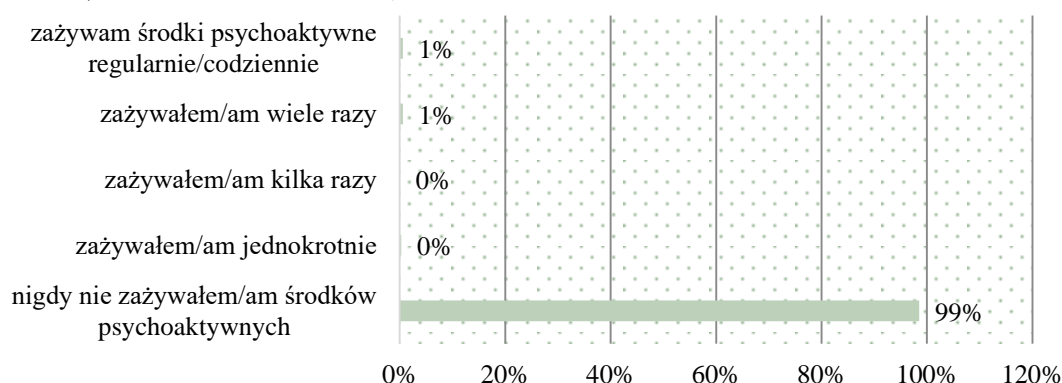
odpowiedź	%	liczba odp.
nie palilem/am e-papierosa w ciągu ostatnich 30 dni	65%	15
więcej niż 10 razy	22%	5
1 – 2 razy	9%	2
5 – 10 razy	4%	1
3 – 4 razy	0%	0

2.4. PROBLEM NARKOTYKOWY

W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych⁴⁵. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

Następny z analizowanych w Diagnostyce obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy Chełmiec. W celu analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jak wynika z zebranych danych – tylko 4 ankietowanych sięgnęło po tego typu substancje, z czego 2 osoby (1%) zażyły ją wiele razy oraz kolejne 2 (1%) zażywają je regularnie.

Wykres 67. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

⁴⁵ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy respondentów o określenie w jaki sposób uzyskali substancje psychoaktywne. Ponad połowa uczniów kupiła je od kolegi (60%), znaczna część dostała od kolegi/koleżanki (40%) albo obcej osoby (40%). Oprócz najczęściej zaznaczanych odpowiedzi ankietowani pozyskiwali substancje psychoaktywne również od: starszego brata lub siostry (20%), osoby, której nie znali osobiście, tylko ze słyszenia (20%), a także kupowali od obcej osoby (20%) i przez Internet (20%). Aż 20% substancje psychoaktywne otrzymało nieświadomie.

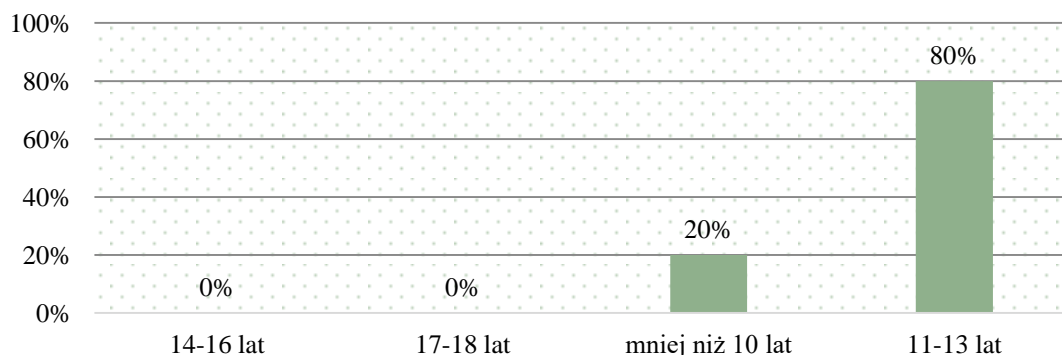
Tabela 30. Skąd wzięłeś/ęłaś tę substancję? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

odpowiedź	%	liczba odp.
kupiłem/am od kolegi	60%	3
dostałem/am od kolegi/koleżanki	40%	2
dostałem/am od obcej osoby	40%	2
braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	40%	2
kupiłem/am od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	40%	2
dostałem/am od starszego brata lub siostry	20%	1
dostałem/am od kogoś, kogo znałem/am ze słyszenia, ale nie osobiście	20%	1
kupiłem/am od obcej osoby	20%	1
kupiłem/am przez Internet	20%	1
otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	20%	1
inne, jakie?	0%	0
nie wiem	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie w kwestionariuszu ankiety dotyczyło wieku, w którym respondenci po raz pierwszy zażyli narkotyki/dopalacze oraz inne substancje psychoaktywne. Najwięcej uczniów znalazło się w grupie 11-13 lat (80%), natomiast mniej niż 10 lat miało 20% ankietowanych.

Wykres 68. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się zażywać narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni. Na podstawie deklaracji badanych można stwierdzić, że jedynie 5 uczniów zażywało narkotyki albo dopalacze w tym okresie, z czego 2 osoby (40%) 1-2 razy, kolejne 2 osoby więcej niż 10 razy (20%), natomiast 5-10 raz 1 osoba (20%).

Tabela 31. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?

odpowiedź	%	liczba odp.
1 – 2 razy	40%	2
więcej niż 10 razy	40%	2
5 – 10 razy	20%	1
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	0%	0
3 – 4 razy	0%	0

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie rodzaju zażywanych substancji psychoaktywnych. Spośród wszystkich odpowiedzi najczęściej wybieraną była marihuana lub haszysz (80%), następnie po 60% grzybki halucynogenne, amfetamina, ekstaza, LSD. Natomiast po 40% substancje wziewne, kokainę, sterydy anaboliczne, mefedron, metamfetaminę. Do rzadziej zażywanych można zaliczyć: dopalacze, leki w celu odurzenia i morfinę.

Tabela 32. Jakie były to substancje? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

odpowiedź	%	liczba odp.
marihuana lub haszysz	80%	4
grzyby halucynogenne	60%	3
amfetamina	60%	3
ekstazy	60%	3
LSD	60%	3
substancje wziewne	40%	2
kokaina	40%	2
sterydy anaboliczne	40%	2
mefedron	40%	2
metamfetamina	40%	2
inne, jakie?	40%	2
dopalacze	20%	1
leki w celu odurzenia	20%	1
morfina	20%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Odpowiedzi na następane pytanie pokazują z jakimi przykrymi doświadczeniami związanymi z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy spotkali się respondenci. Najczęściej była to kłótnia lub bójka (40%), następnie po 20% problemy w szkole oraz problemy finansowe, a także problemy z Policją.

Tabela 33. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

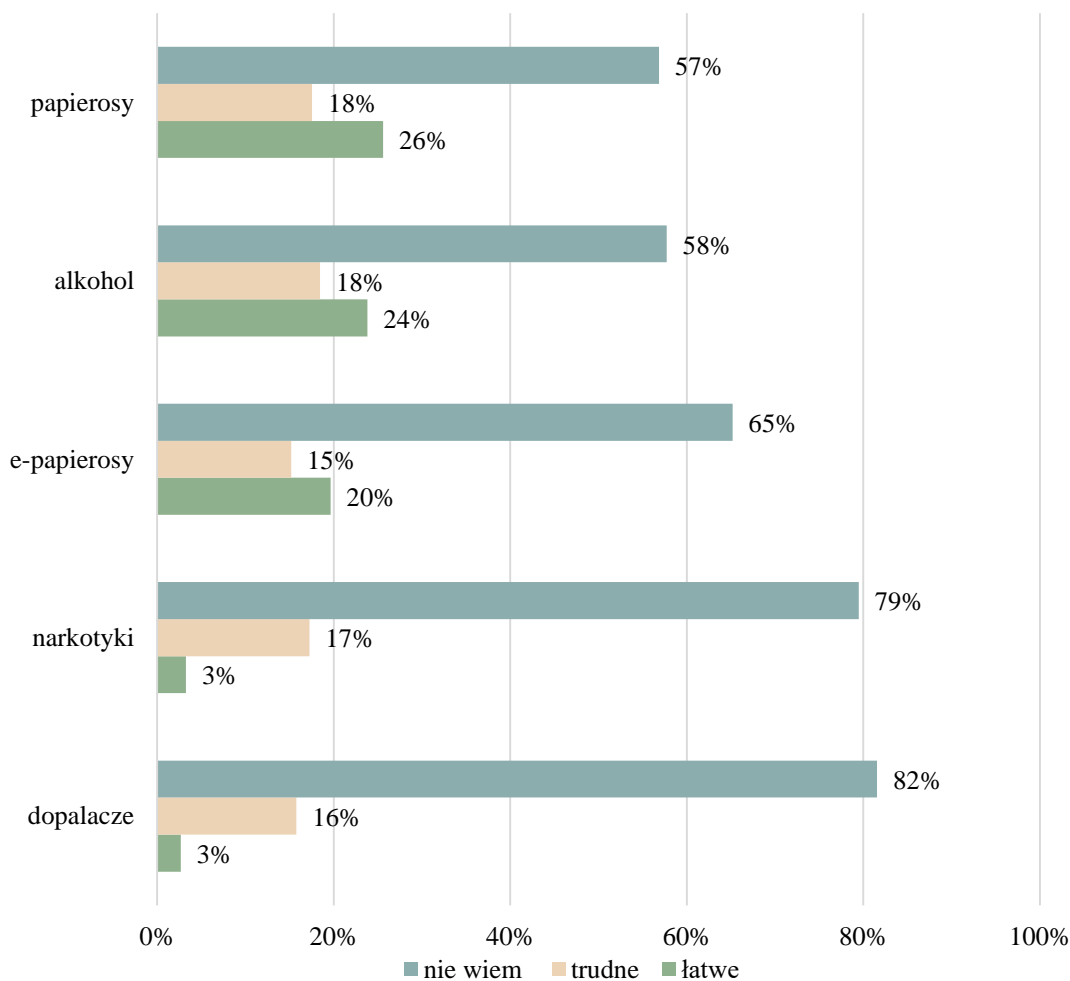
odpowieź	%	liczba odp.
kłótnia lub bójka	40%	2
problemy w szkole	20%	1
problemy finansowe	20%	1
problemy z Policją	20%	1
nie miałem/am przykrych doświadczeń	20%	1
inne, jakie?	20%	1
problemy w rodzinie	0%	0
pogorszenie relacji koleżeńskich	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

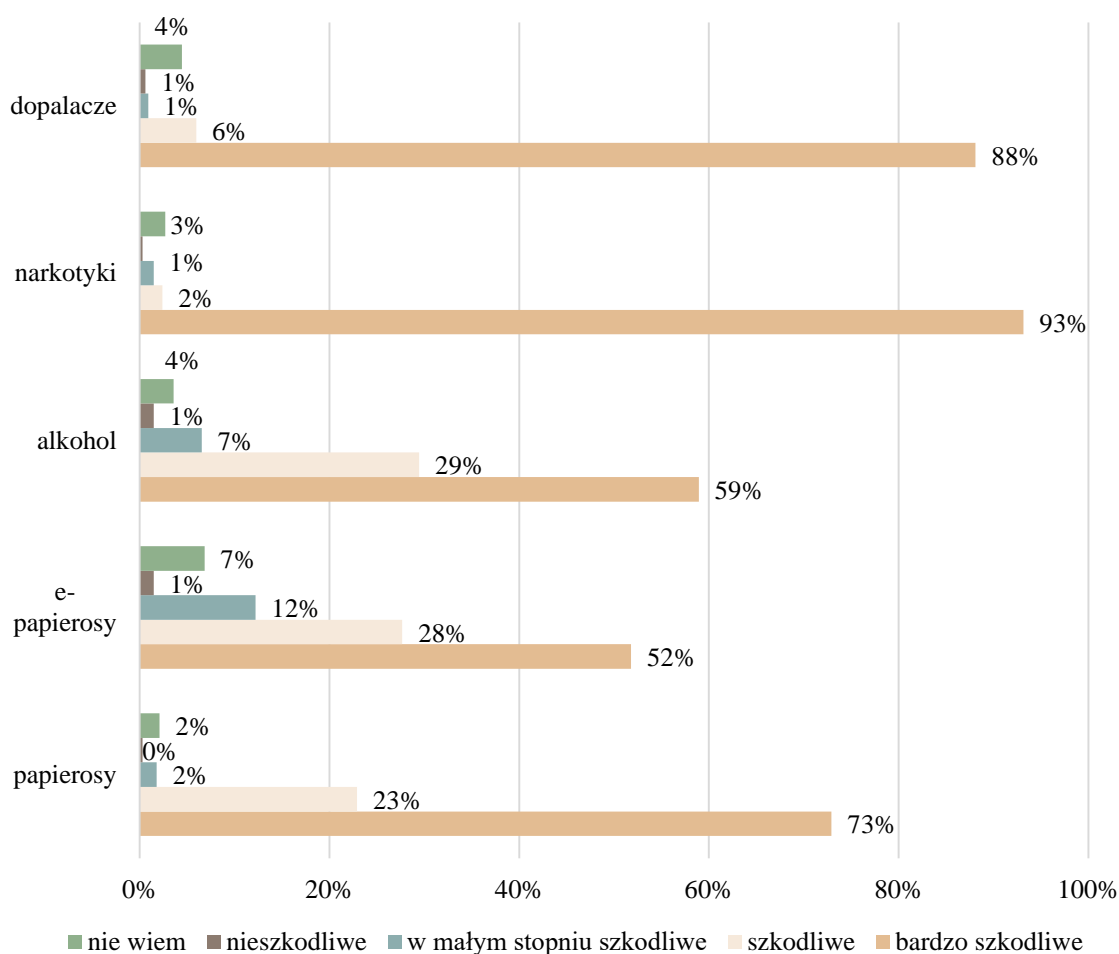
W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najłatwiejsze są do zdobycia dla uczniów papierosy i alkohol:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 3% ankietowanych, a trudne dla 17%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 3% ankietowanych, a trudne dla 16%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 24% ankietowanych, a trudny dla 18%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 26% ankietowanych, a trudne dla 18%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 20% ankietowanych, a trudne dla 15%.

Wykres 69. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:

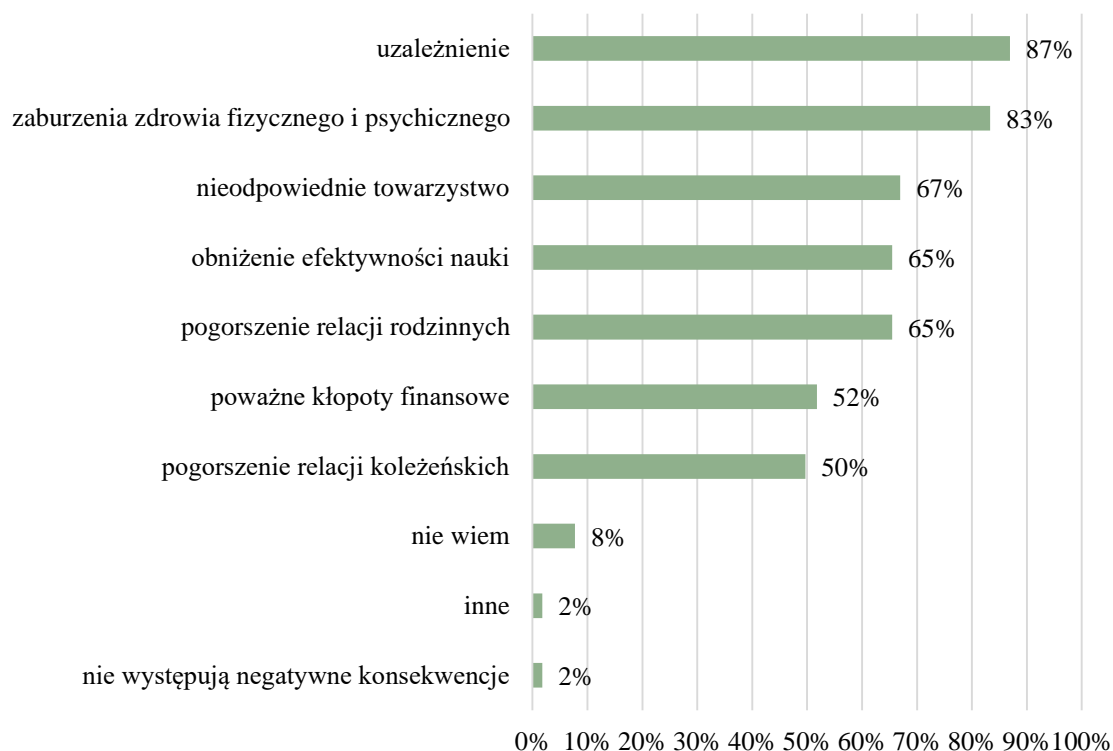

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco: szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 88% badanych, narkotyków 93%, alkoholu – 59%, e-papierosów – 52%, natomiast papierosów – 73%.

Wykres 70. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (87%) oraz zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (83%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (67%), obniżenie efektywności nauki (65%), pogorszenie relacji rodzinnych (65%), poważne kłopoty finansowe (52%) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (50%). 2% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 8% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy. W dodatkowych odpowiedziach respondentów znalazło się rozkojarzenie, utrata przytomności, różnego rodzaju choroby.

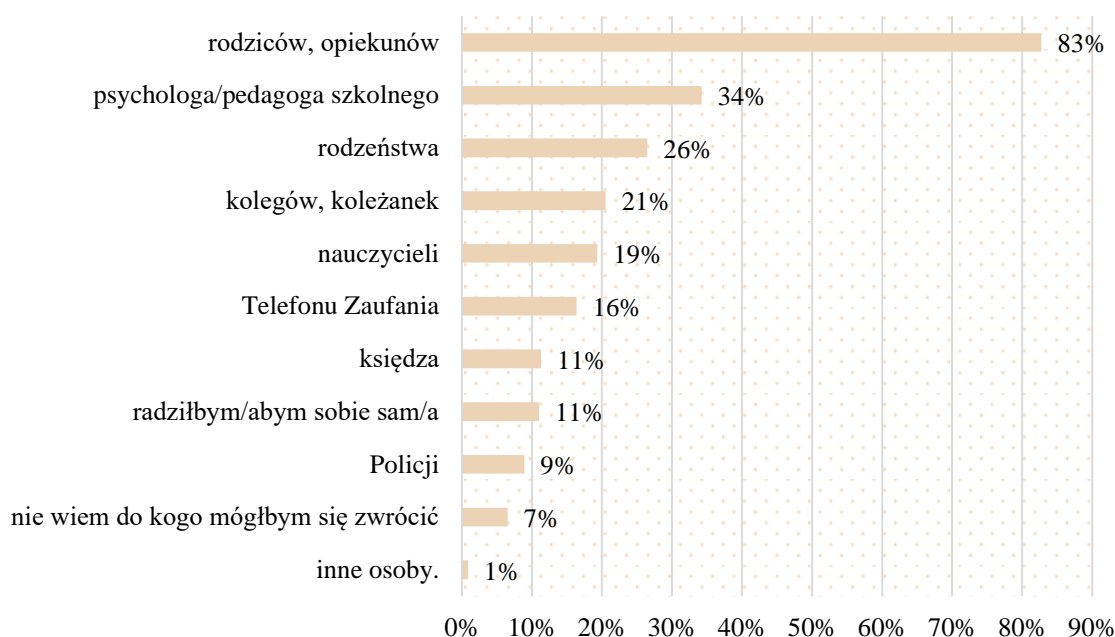
Wykres 71. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (83%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (34%) oraz rodzzeństwo (26%), natomiast na trzecim koledzy/koleżanki (21%). Tylko 7% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Średnio co szósty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (11%).

Wykres 72. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.5. PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów⁴⁶. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka* z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)⁴⁷. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje

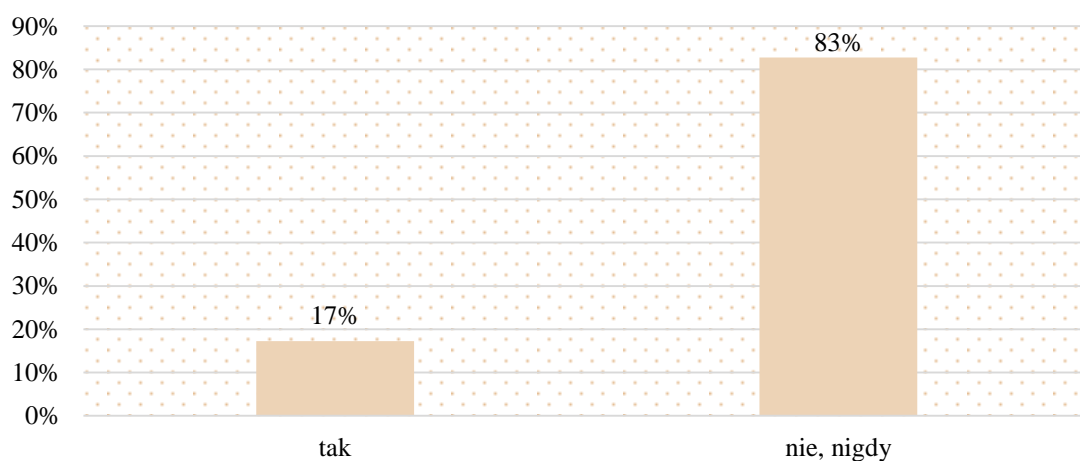
⁴⁶ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

⁴⁷ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

„Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce⁴⁸. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejna część raportu ma na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z gminy Chełmiec. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczyło 17% uczniów.

Wykres 73. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

58 osób

⁴⁸ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznało to 31 osób, tj. 56%. 15 respondentów wskazało również na znajomych (27%), a 10 na inne osoby takie jak kuzyn, wujek (18%). Doświadczenie przemocy ze strony mamy zadeklarowało 5 badanych (9%), a ze strony taty 4 osoby (7%).

Tabela 34. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

odpowieź	%	liczba odp.
koledzy ze szkoły	56%	31
znajomi	27%	15
inne osoby, jakie?	18%	10
rodzeństwo	16%	9
mama	9%	5
tata	7%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów dotyczące rodzajów doznawanej przez nich przemocy. Przemocy psychicznej doświadczyło 44 badanych (86%), przemocy fizycznej 19 osób (37%), przemocy seksualnej 5 osób (10%), a zaniedbania 4 osoby (8%).

Tabela 35. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

odpowieź	%	liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	86%	44
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	37%	19
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.)	10%	5
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	8%	4

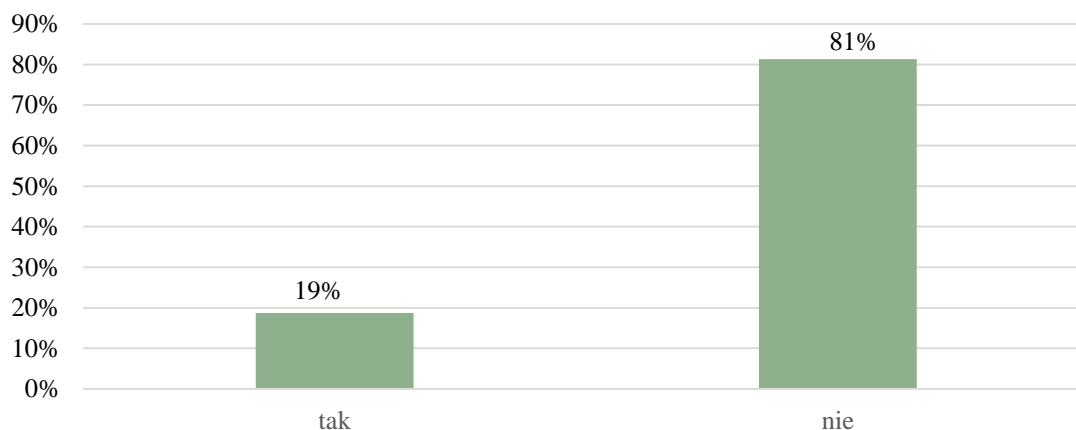
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

336 osób

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Na pytanie to, twierdzącej odpowiedzi udzielił blisko co piąty ankietowany, tj. 19%.

Wykres 74. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

76 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemoc, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż na przemoc fizyczną wskazało mniej uczniów (48%), niż na przemoc psychiczną (76%). Stosowanie przemoc seksualnej zadeklarowało natomiast 4% ankietowanych.

Tabela 36. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

odpowiedź	%	liczba odp.
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	76%	41
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	48%	26
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czyimś ciele w sposób który ją zawstydzał itp.	4%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizie poddane zostały również odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazało na to 40 osób, tj. 73%. Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się rodzeństwo (16 osób, tj. 29%). Natomiast 9% ankietowanych stosowało przemoc wobec innych osób, takich jak koledzy ze szkoły, napastnik. 2 uczniów stwierdziło, że zastosowało przemoc wobec rodziców (4%).

Tabela 37. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

odpowiedź	%	liczba odp.
wobec rówieśników	73%	40
wobec rodzeństwa	29%	16
wobec innych osób	9%	5
wobec rodziców	4%	2

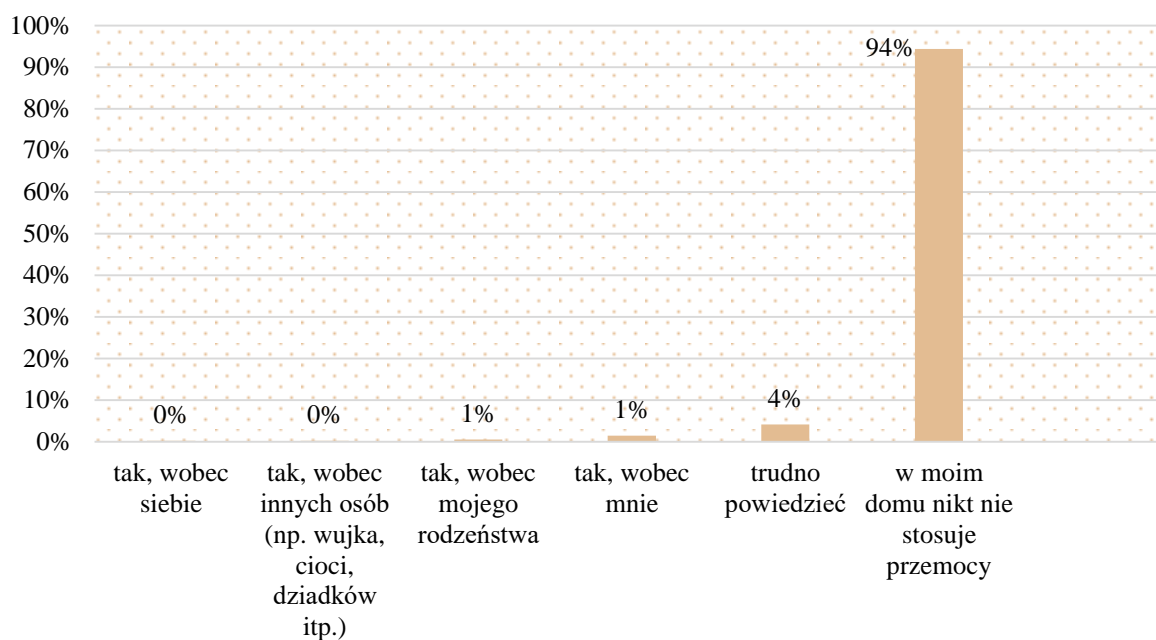
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

336 osób

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że problem przemocy występuje w 6% domów uczniów. 1% wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych i również 1% na to, że osobami jej doznającymi jest ich rodzeństwo. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 4% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

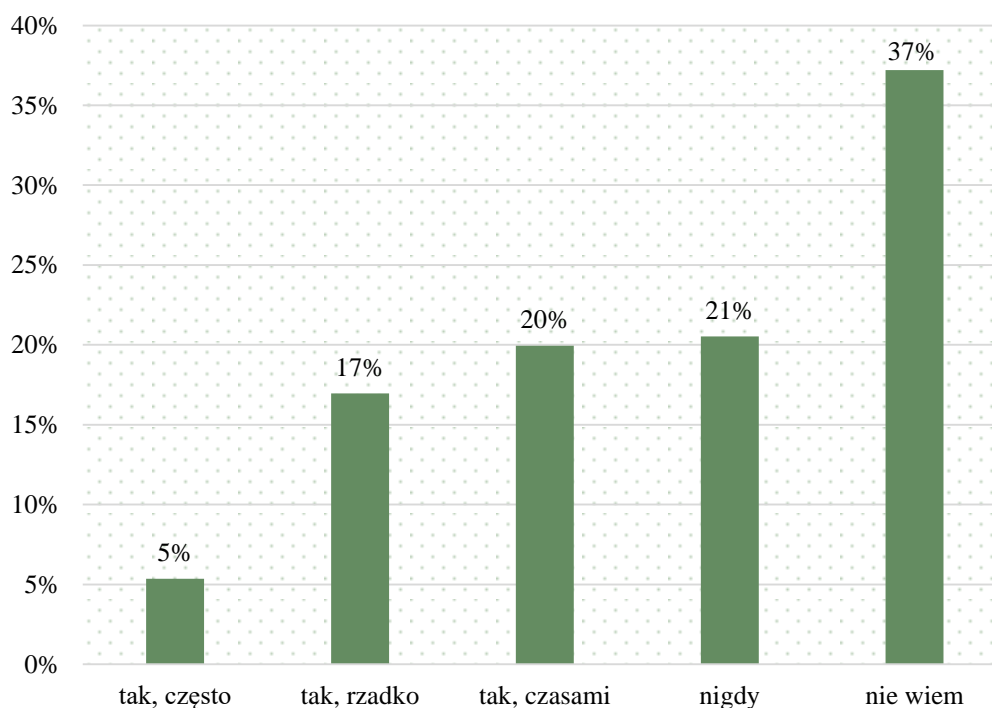
Wykres 75. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

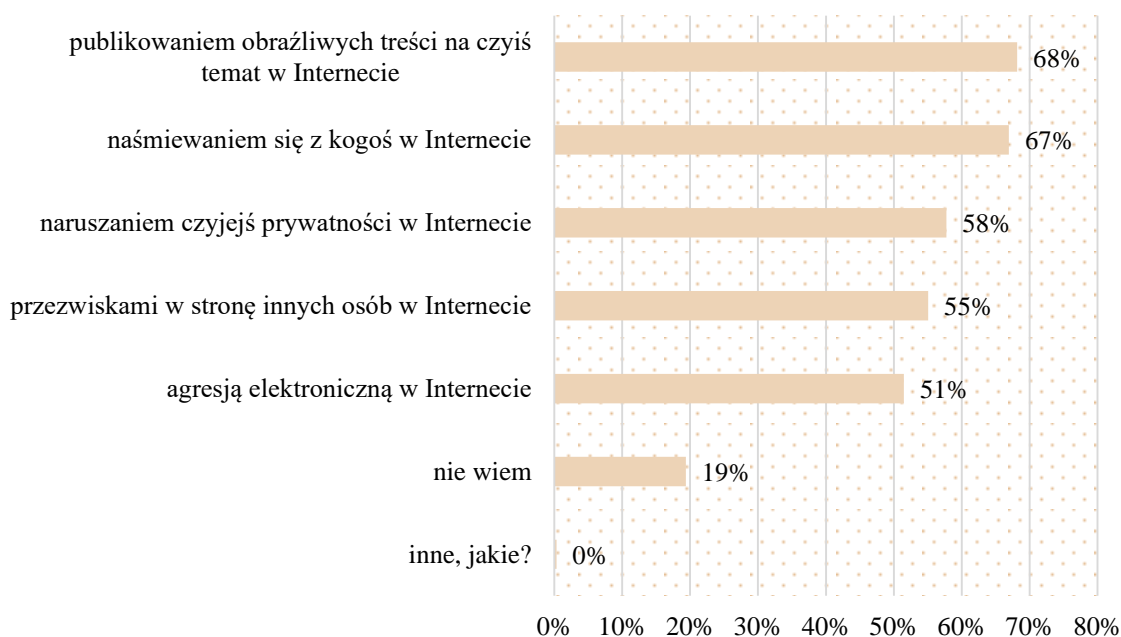
Obraz jaki wyłania się z badania prezentuje, że według 20% uczniów przemoc między uczniami występuje czasami, według 17% rzadko, a zdaniem 3% często. Według opinii 21% respondentów w ich szkole nigdy nie występowała przemoc między uczniami. Znaczna część ankietowanych, bo aż 37% nie ma wiedzy w tym obszarze.

Wykres 76. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

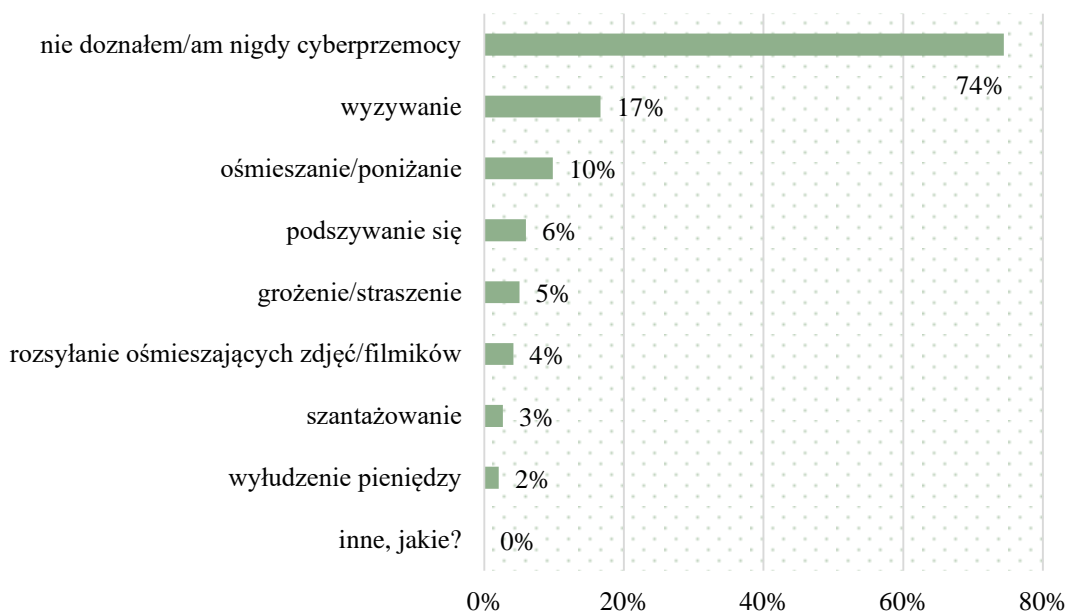
Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców gminy Chełmiec nie ma na ten temat świadomości. Na agresję elektroniczną wskazało tylko 51%, na przewiska w stronę innych osób - 55%, a na naruszanie czyjejś prywatności - 58%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (68%) oraz naśmiewanie się z kogoś (67%). 19% ankietowanych przyznało, że nie ma w tym zakresie wiedzy.

Wykres 77. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

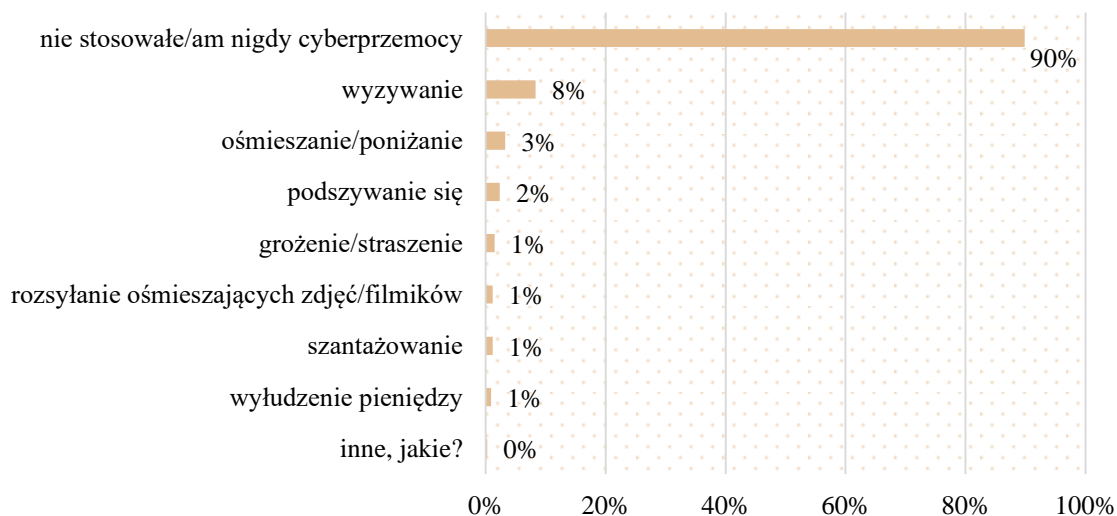
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Chełmiec, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 26% badanych, w tym 17% wyzywania, 10% ośmieszania/poniżania, 6% podszywania, 5% grożenia/straszenia, 4% rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików, 3% szantażowania, a 2% wyłudzenia pieniędzy.

Wykres 78. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 10% badanych, wśród których najczęściej osób wskazało na wyzywanie (8%). Mniej odpowiedzi padło na ośmieszanie/poniżanie (3%), podszywanie się (2%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (1%), groźenie/straszenie, szantażowanie (1%) oraz wyłudzenie pieniędzy również (1%).

Wykres 79. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

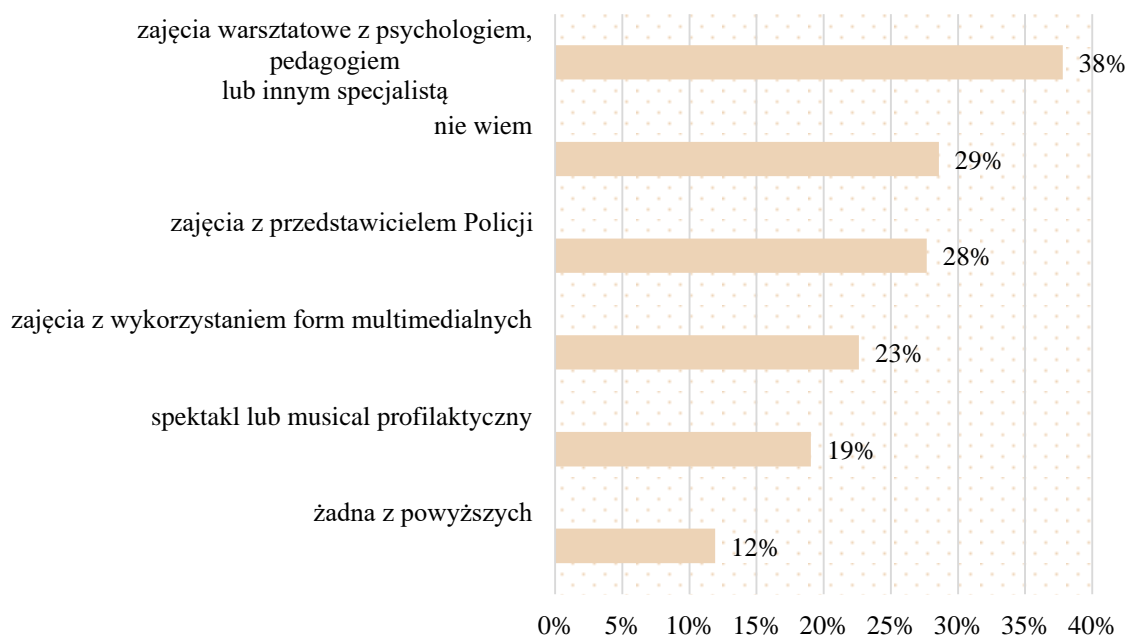
2.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszaniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych⁴⁹.

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Chełmiec na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 38% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 28% zajęcia z przedstawicielem Policji, 23% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, natomiast 19% spektakle lub musicale profilaktyczne. Średnio co trzeci respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem”, natomiast 12% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna. W odpowiedzi „inne” pojawiły się następujące wpisy uczniów: „zajęcia z wojskiem”, „spotkanie z osobą, której życie wisiało na włosku”.

⁴⁹ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

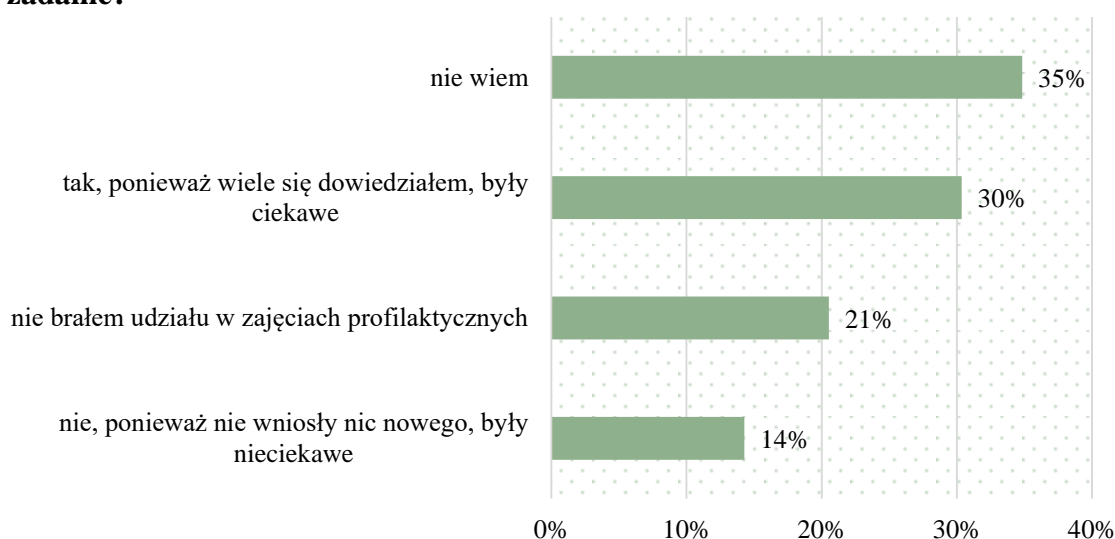
Wykres 80. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Pozytywne jest to, że zdaniem większości uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe (30%). 21% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a blisko co siódmy uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (14%). Znaczna część uczniów (35%) nie miała wiedzy z tego obszaru.

Wykres 81. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

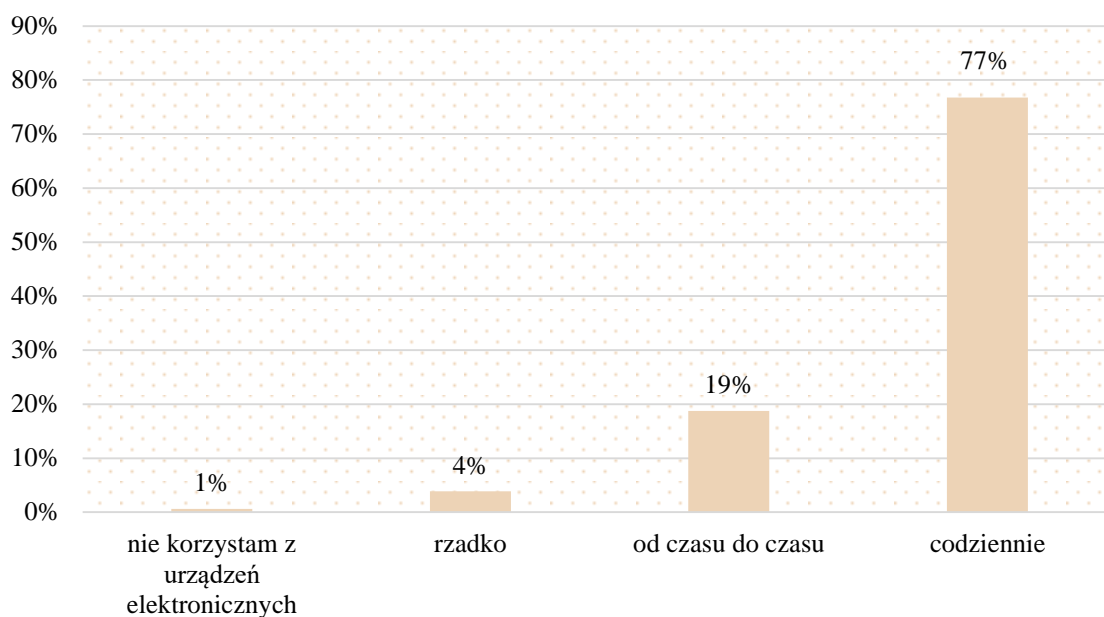
2.7. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Korzystanie z urzędzeń elektronicznych stało się zarówno wśród dorosłych, jak i młodych ludzi powszechne. Sięgają po nie coraz młodsze dzieci, a młodzież jest on-line praktycznie cały czas, dzięki smartfonom stale podpiętym do Internetu. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych wśród uczniów mających 13 i 17 lat wynika, że prawie wszyscy nastolatki korzystają z sieci codziennie, po kilka godzin. Na pytanie „Ile czasu, w przybliżeniu korzystasz z Internetu?”, 21,7% przyznało, że poświęca na to powyżej 6 godzin dziennie. Co niepokojące, prawie połowa badanych zadeklarowała bezpośrednie doświadczenie przemocy internetowej, a wypowiedzi blisko co trzeciego respondenta wskazują na silne ryzyko uzależnienia od smartfonów⁵⁰. Korzystanie z urzędzeń elektronicznych daje dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju, ale niesie za sobą także liczne zagrożenia – pornografię, treści pełne przemocy, fake newsy, ryzyko nawiązania niebezpiecznych relacji, czy też cyberprzemoc. Skutkiem nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych może być również uzależnienie, które wiąże się z szeregiem różnego rodzaju negatywnych konsekwencji zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urzędzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Następne pytania miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Chełmiec korzystają z urzędzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych poświęca na to swój czas codziennie (77%). 19% wskazało na korzystanie z nich od czasu do czasu, a 4% - rzadko, 1% respondentów nie korzysta z urzędzeń elektronicznych w ogóle.

⁵⁰ [1]Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

Wykres 82. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?

Na kolejne pytanie odpowiadali uczniowie, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

334 osób

Większość młodych mieszkańców gminy Chełmiec poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 1-3 godzin dziennie (163 osoby, tj. 49%), ale znaczna część uczniów wskazała również na 3-6 godzin (78 osób, tj. 23%). 49 osób poświęca na to do 1 godziny (15%), 22 uczniów 6-10 godzin (7%), natomiast 10 respondentów powyżej 10 godzin (3%). W grupie badawczej znalazły się również osoby, które nie korzystają codziennie z urządzeń elektronicznych (3%).

Tabela 38. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych?

odpowiedź	%	liczba odp.
1-3 godz.	49%	163
3-6 godz.	23%	78
do 1 godz.	15%	49
6-10 godz.	7%	22
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	3%	11
powyżej 10 godzin	3%	10

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (273 osoby, tj. 82%) słuchanie muzyki (224 osoby, tj. 67%) oraz do nauki również (223 osoby, tj. 67%). Znaczna część respondentów wskazała również na granie w gry (195 osób, tj. 59%), oglądanie filmów/seriali (193 osoby, tj. 58%), korzystanie z portali społecznościowych (154 osób, tj. 46%), z nudów (130 osób, tj. 39%), a także robienie zakupów (40 osób, tj. 12%). Szczegółowe dane zostały zaprezentowane poniżej.

Tabela 39. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?

odpowiedź	%	liczba odp.
kontakt ze znajomymi	82%	273
słuchanie muzyki	67%	224
nauka	67%	223
granie w gry	59%	195
oglądanie filmów/seriali	58%	193
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebooki, Instagram, Snapchat itp.)	46%	154
z nudów	39%	130
poszukiwanie informacji/wiadomości	34%	112
robienie zakupów	12%	40
poznawanie nowych osób	11%	37
prowadzenie bloga lub własnej strony	3%	9
inne, jakie?	0%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 6% badanych, a czasami – 34%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 12% badanych, a czasami – 38%;
- skutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 8% badanych, a czasami – 24%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 7% badanych bardzo często, a 20% czasami;

- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 6% badanych bardzo często, a 18% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 3% badanych, a czasami – 17%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 3% badanych, a czasami – 14%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 3% bardzo często, a 11% - czasami.

Tabela 40. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.

wyszczególnienie	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urządzeń elektronicznych	24%	26%	38%	12%
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urządzeń elektronicznych	53%	27%	17%	3%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych	35%	26%	34%	6%
Coraz częściej wybieram urządzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi	53%	30%	14%	3%
Wskutek zbyt długiego przebywania na urządzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka)	40%	28%	24%	8%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urządzeń elektronicznych	43%	30%	20%	7%
Z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy	46%	31%	18%	6%
Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku	70%	16%	11%	3%

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych przez dzieci i młodzież, respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowała prawie połowa uczniów odpowiadających na to pytanie (144 osoby, tj. 43%), w tym 8 uczniom zdarzało się to bardzo często (2%), 90 badanym czasami (27%), a 46 osobom jednokrotnie (14%).

Tabela 41. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?

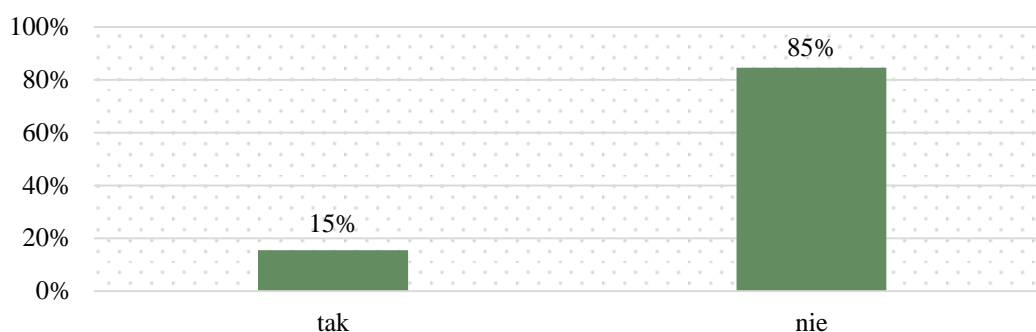
odpowiedź	%	liczba odp.
nie	57%	189
tak, czasami	27%	90
tak, jednokrotnie	14%	46
tak, bardzo często	2%	8

2.8. UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnieniem od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów z gminy Chełmiec, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 15% badanych uczniów.

Wykres 83. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy grali w gry na pieniądze.

52 osoby

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zdecydowana większość respondentów podejmowała się tego 1-5 razy (17 osób, tj. 34%). 5 osób wskazało na 6-10 razy (10%), 1 na 11-20 razy (2%), natomiast 2 osoby częściej niż 20 razy (4%). W podanym okresie w gry na pieniądze nie grało 25 uczniów, tj. 50%.

Tabela 42. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

odpowiedź	%	liczba odp.
ani razu	50%	25
1-5 razy	34%	17
6-10 razy	10%	5
częściej niż 20 razy	4%	2
11-20 razy	2%	1

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (50 osób, tj. 96%). 2% zaznaczyło problemy w szkole i kolejne 2% problemy finansowe, natomiast 4% wskazało na problemy rodzinne.

Tabela 43. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	96%	50
miałem/am problemy rodzinne	4%	2
miałem/am poważne problemy w szkole	2%	1
miałem/am problemy finansowe	2%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

IV. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT⁵¹,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Chełmiec.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

⁵¹ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przeszłości.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

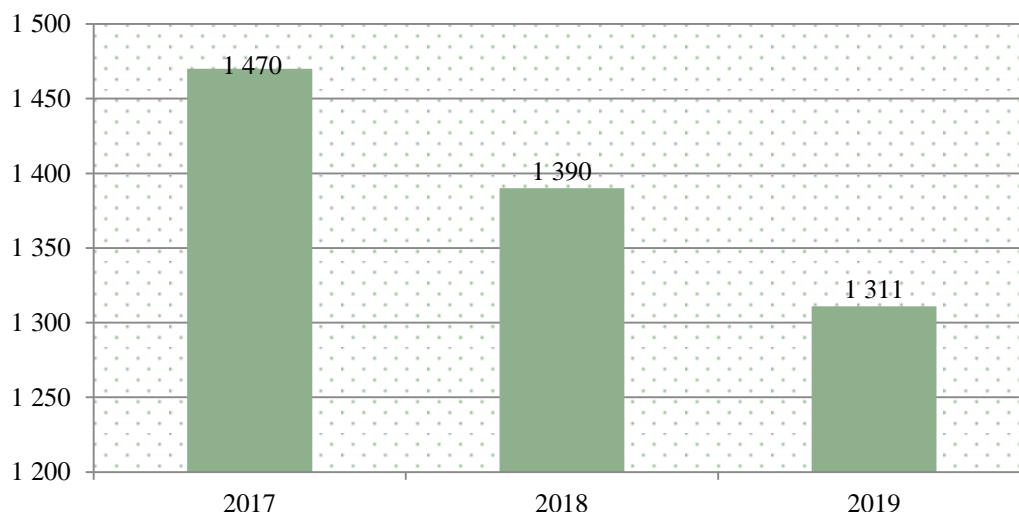
Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku objętych pomocą społeczną było łącznie 661 rodzin, składających się z 2 034 osób.

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 1 311 rodzin, czyli o 5,7% mniej niż w roku 2018 oraz o 11% mniej niż w roku 2017.

Wykres 84. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

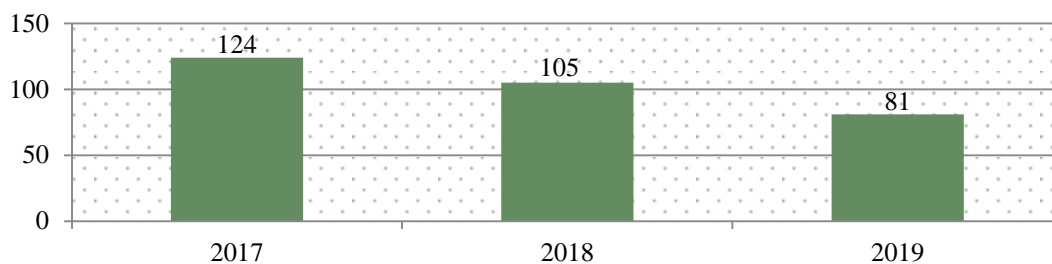
W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 2 378 rodzin, w 2018 roku – 2 252 rodziny, natomiast w 2019 roku – 2 323 rodziny. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin pobierająca to świadczenie ulegała wahaniom. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

Wykres 85. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	2 378	2 252	2 323
kwota świadczeń (w złotych)	25 718 846,00 zł	24 724 927,00 zł	31 179 720,00 zł

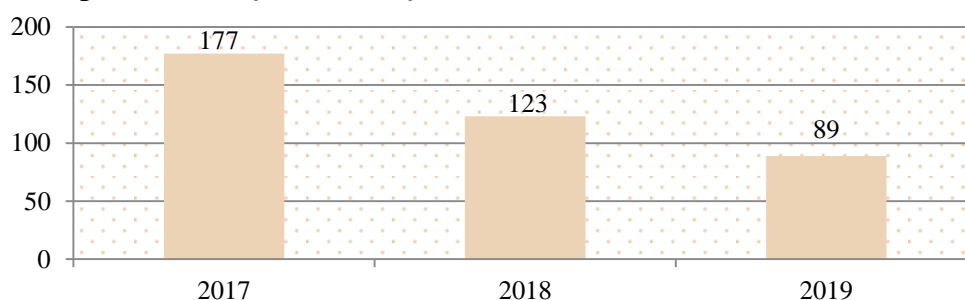
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 81 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 34,7%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 86. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych uległa spadkowi. W 2019 roku pomoc została udzielona 89 rodzinom, to o 34 rodzin mniej w porównaniu do roku poprzedniego i o 88 mniej w stosunku do roku 2017.

Wykres 87. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Chełmiec realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

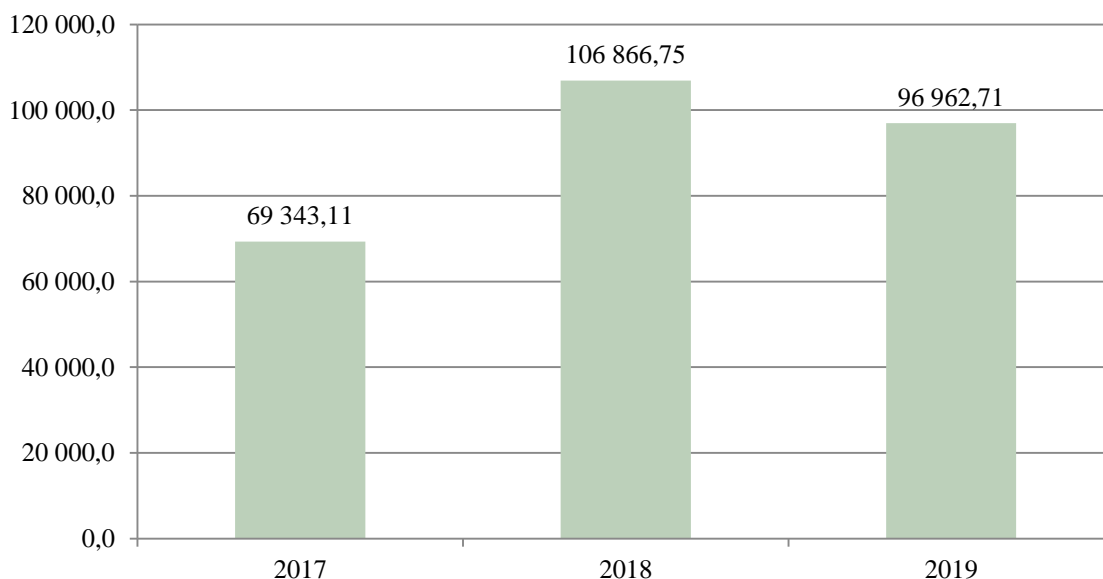
W GOPS w Chełmcu na przestrzeni lat 2017-2019 w ramach realizacji ustawowego zadania było zatrudnionych dwóch asystentów rodziny. W roku 2019 prowadzili pracę w 25 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W roku 2019 w gminie Chełmiec nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki

i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 96 962,71 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała wahanom.

Wykres 88. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu oraz organizacje pozarządowe.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się między innym świetlice w miejscowościach: Kunów, Kurów, Mała Wieś, Wielogłowy, Wielopole.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży),
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem),
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu),
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Pomoc i wsparcie w podnoszeniu kompetencji rodzicielskich oraz przezwycięzeniu kryzysu w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
2	Rozwijanie oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.
3	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
4	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
5	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.

6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
8	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.
9	Utworzenie grupy wsparcia dla rodziców z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.	Liczba rodziców uczęszczających na spotkania grupy wsparcia.
10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
12	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
13	Wsparanie działalności istniejących świetlic.	Liczba działań podjętych w celu wsparcia świetlic.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

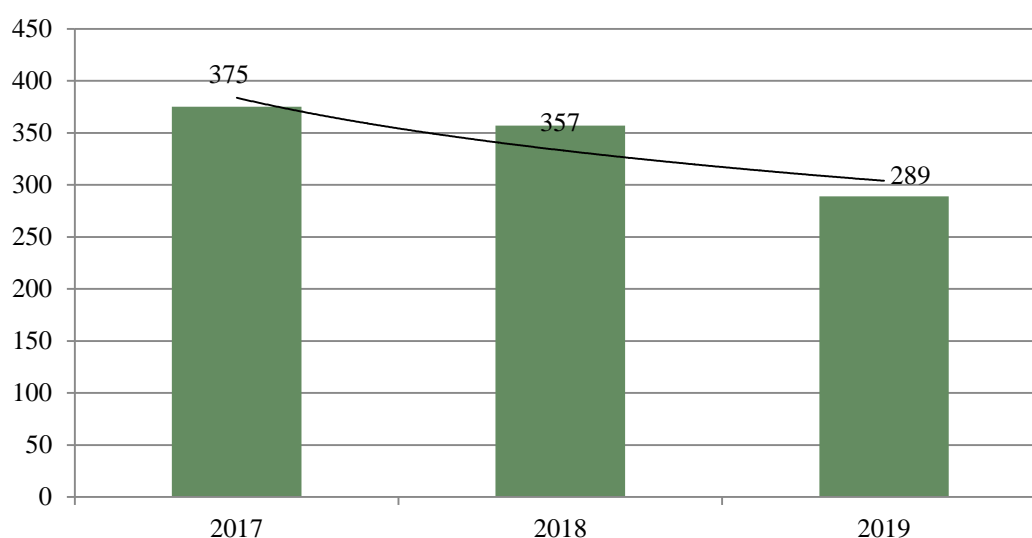
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane

z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 289 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa spadkowi. W stosunku do 2017 nastąpił spadek 23%.

Wykres 89. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 1 866 świadczeń na łączną kwotę 285 498,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń zwiększyła się i wynosiła 1 916 na kwotę 302 574,00 zł. W roku przedmiotowym liczba ta kształtowała się na poziomie 1 909 świadczeń na kwotę 360 855,00 zł.

Tabela 44. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 866	1 916	1 909
kwota świadczeń (zł)	285 498,00	302 574,00	360 855,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W ciągu ostatnich trzech lat liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się na różnym poziomie. W 2017 roku przyznano 1 676 świadczeń, w 2018 roku – 1 754, natomiast w 2019 roku – 1 767.

Tabela 45. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 676	1 754	1 767
kwota świadczeń (zł)	256 428,00	277 034,00	334 542,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku przyznano 1 014 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 1 009 świadczeń, natomiast w 2019 roku – 1 017. Oznacza to wzrost w porównaniu do roku 2018 o 8 świadczenia.

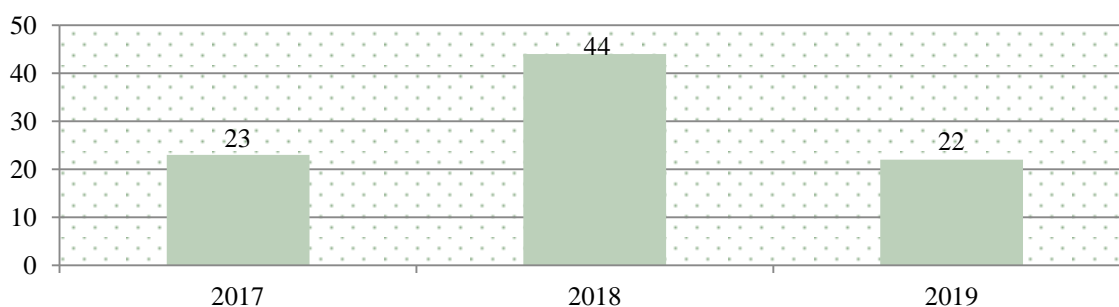
Tabela 46. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 014	1 009	1 017
kwota świadczeń (zł)	155 142,0	159 467,0	192 677,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystały 22 osoby w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił dwukrotny spadek. Natomiast w stosunku do roku 2017 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych wzrosła o 1 osobę.

Wykres 90. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających infrastrukturę techniczną Gminy jako bardzo dobrze dostosowaną do osób niepełnosprawnych

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców określających infrastrukturę techniczną Gminy jako średnio dostosowaną do osób niepełnosprawnych.

- 28%

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność jako jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy Chełmiec,
- niewystarczająco przystosowana infrastruktura techniczna do potrzeb osób niepełnosprawnych na terenie Gminy, która uniemożliwia im samodzielne funkcjonowanie.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie,

- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów,
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Inicjowanie i wspieranie działalności integrujących osoby z niepełnosprawnościami, a także poszerzenie dostępu do usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
2	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
3	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
4	Rozpowszechnianie informacji na temat wolontariatu przy osobach niepełnosprawnych.	Liczba wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym.
5	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
6	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
7	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
8	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
9	Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej osób niepełnosprawnych – działania edukacyjne i promocyjne, mające na celu przełamywanie barier mentalnych i kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności.	Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych oraz działań edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie niepełnosprawności.

10	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
11	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PUP.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁵².

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

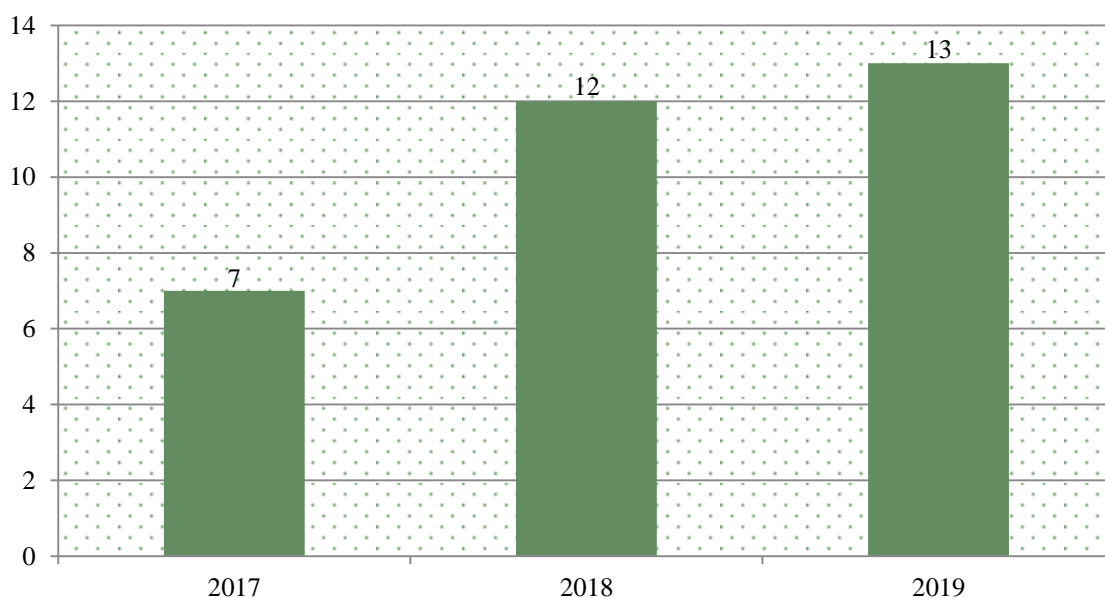
Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami

⁵² www.psychiatriapolska.pl

psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ostatnich trzech latach uległa znacznemu wzrostowi. W roku przedmiotowym wynosiła 13, w stosunku do roku 2017 nastąpił prawie dwukrotny wzrost osób korzystających z tego rodzaju usług. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 91. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej,
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Kształtowanie świadomości społecznej mieszkańców na temat zdrowia psychicznego oraz podnoszenie jakości usług skierowanych do osób chorujących psychicznie.

Lp.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.

2	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
3	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
4	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PCPR, PUP.	Środki własne, środki pozyskane z Unii Europejskiej.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁵³. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu

⁵³ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

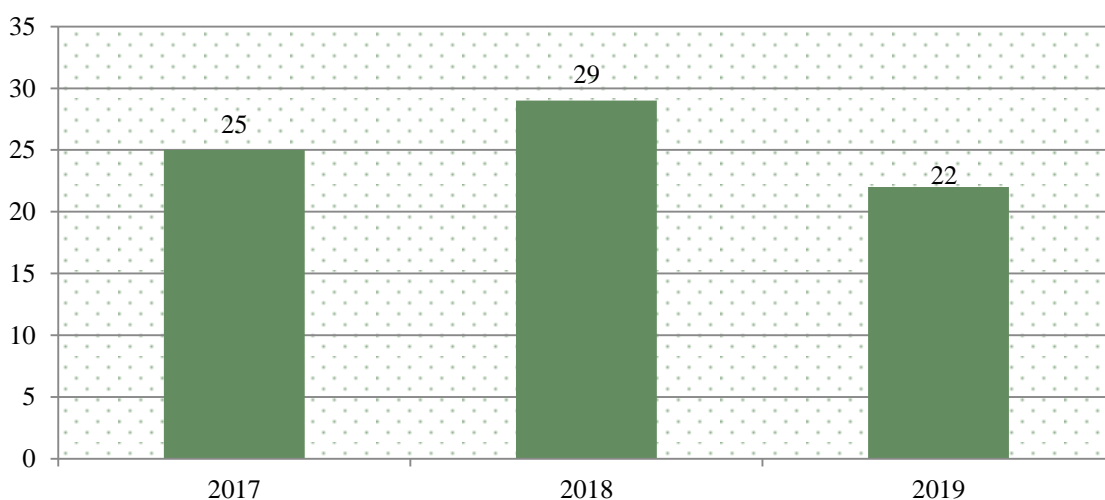
zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Chełmiec mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 22 rodziny. W porównaniu do roku poprzedniego liczba takich osób zmniejszyła się o 7. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc.

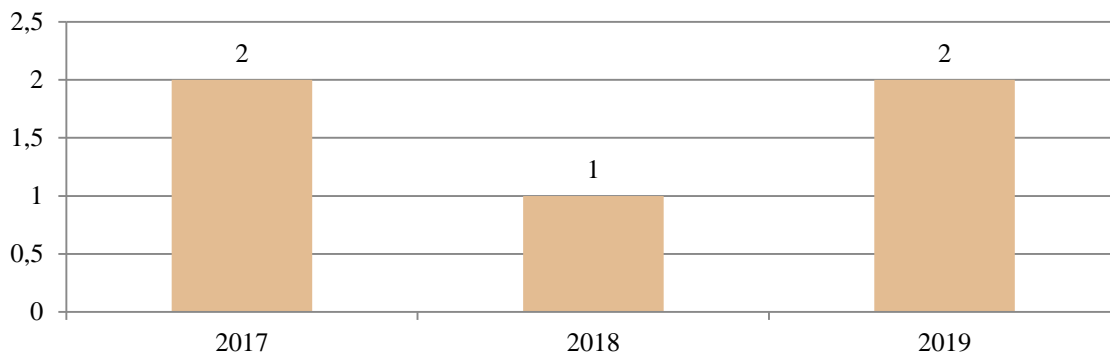
Wykres 92. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W roku przedmiotowym z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii skorzystały dwie rodziny. Szczegółowe dane z tego zakresu zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

Wykres 93. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmcu, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 8 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 76 osobami uzależnionymi od alkoholu. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 34 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego również wobec 34 osób. W roku przedmiotowym Komisja przeprowadziła rozmowy z 5 członkami rodzin osób uzależnionych. Dane dotyczące działań GKRPA w gminie Chełmec podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 47. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Chełmec wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

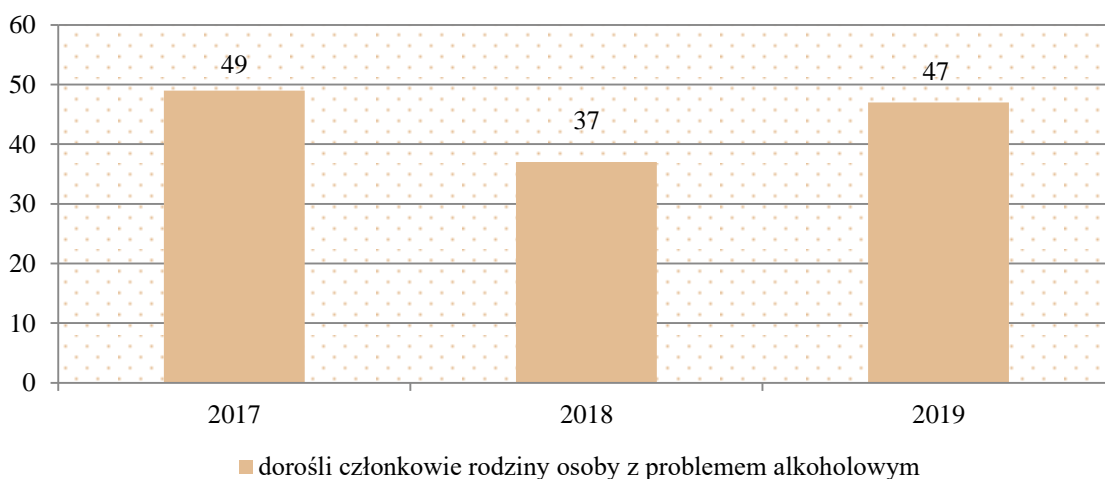
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	43	32	76
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	13	3	5
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	43	25	34
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	24	21	34

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W gminie Chełmiec funkcjonuje Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. W ramach jego działalności mieszkańcy Gminy mają możliwość skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologa, w I i III czwartek miesiąca od 8:30-10:30, radcy prawnego w II i IV środę miesiąca w godzinach 11:30-13:30 oraz pracownika socjalnego w poniedziałki i czwartki od 9:00-11:00.

W 2019 roku w Punkcie udzielono 47 porad, w porównaniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 21%, natomiast w stosunku do roku 2017 liczba udzielonych porad w punkcie zmalała jedynie o 4%. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 94. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacji, Wsparcia i Pomocy dla osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie

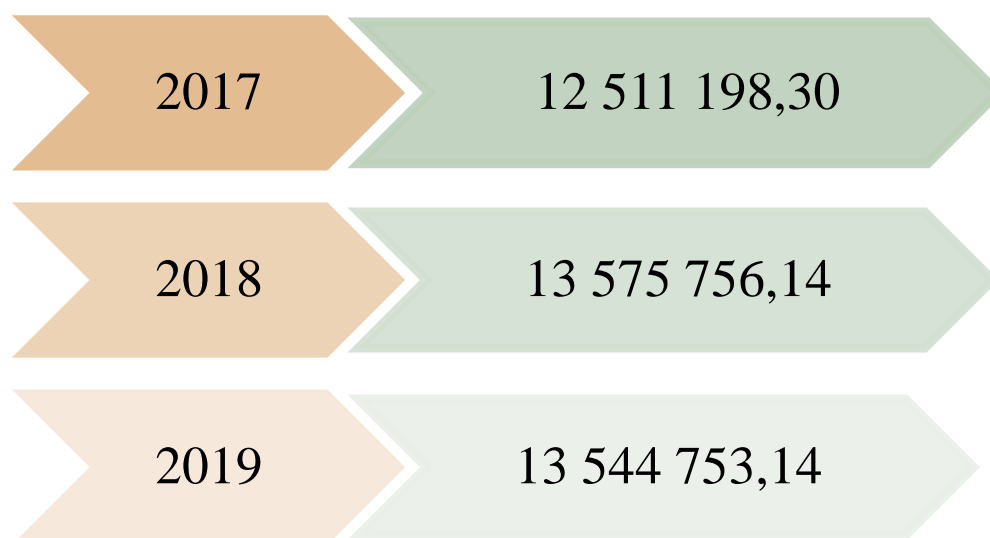

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Chełmiec na lata 2017-2020

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Chełmiec wyniosła łącznie 13 544 753,14 zł, w tym 7 353 837,57 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 720 104,16 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 5 470 811,41 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu.

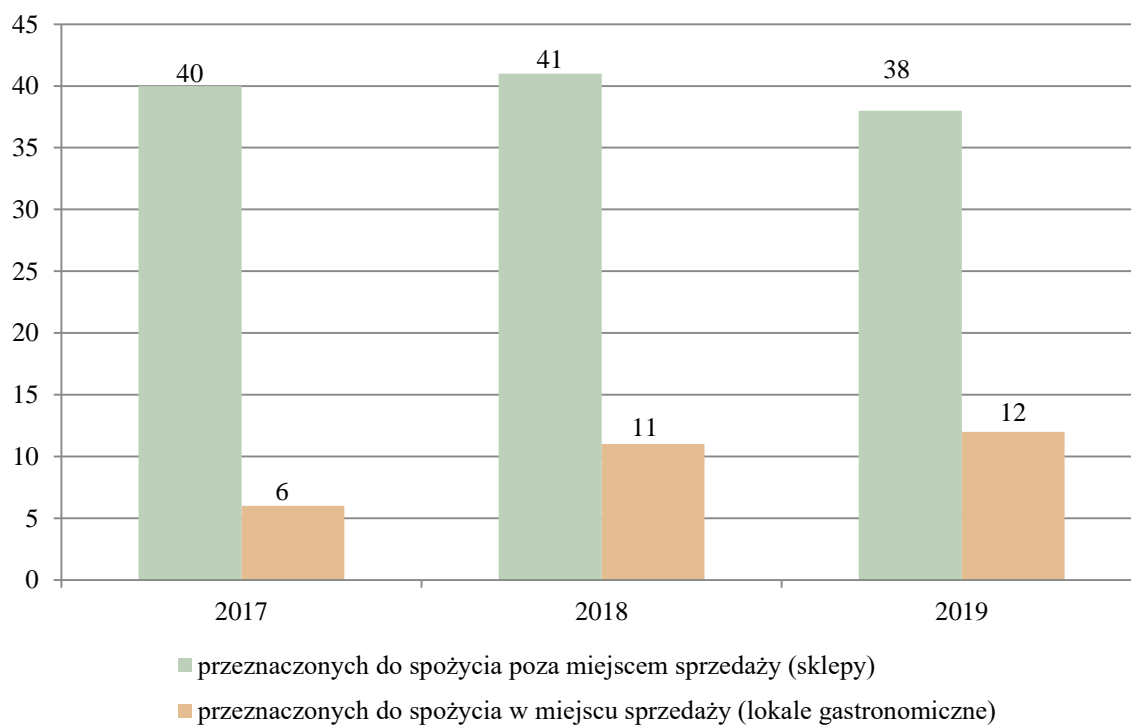
Rysunek 8. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Chełmiec alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Chełmiec znajdowało się łącznie 50 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 38 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 12 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W 2019 roku liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu uległa zmniejszeniu, natomiast liczba lokali gastronomicznych wzrosła.

Wykres 95. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

PROBLEM ALKOHOLOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol.

- 88%

Odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol z dużą częstotliwością (kilka razy w tygodniu lub codziennie).

- 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy wykonywali obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy prowadzili pojazd pod wpływem alkoholu.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców twierdzących, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 4%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że **spożywanie alkoholu** zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Chełmiec, tj. 88%. Ponad połowo sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (53%).
- Z częstotliwością wskazującą na **picie ryzykowne**, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 4% mieszkańców Gminy.
- Do **wykonywania obowiązków pod wpływem alkoholu** przyznało się 2% respondentów, przy czym po 1% badanych zadeklarował, iż zdarza im się to sporadycznie albo zdarzyło się raz.
- Do **prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu** przyznało się aż 2% badanych, którzy zadeklarowali, że taka sytuacja miała miejsce raz.
- Niepokojącym faktem jest to, iż blisko co trzeci ankietowany był **świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę będącą pod wpływem alkoholu** (35%).
- Badania wykazały, że 2% respondentów nie ma **wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka**, a także 2% uważa, że alkohol nie ma na to wpływu.
- Warto zwrócić uwagę również na to, że **świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży** na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy było 17% respondentów.

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po alkohol.

- 5%

Odsetek uczniów, którzy pili alkohol więcej niż jednokrotnie.

- 3%

Odsetek uczniów, którzy po raz pierwszy sięgnęli po alkohol w wieku 11-13 lat.

- 72%

Odsetek uczniów, którzy mieli przykre doświadczenie związane ze spożyciem alkoholu.

- 12%

Odsetek uczniów oceniających alkohol za nieszkodliwy, w małym stopniu szkodliwy lub nie mających w tym zakresie wiedzy.

- 12%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Uzyskane wyniki badań pokazują, że **po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło** 5% badanych uczniów.
- W **sposób ryzykowny** alkohol piło 1% respondentów – zadeklarowali oni, że spożywają alkohol regularnie.
- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej **inicjacji alkoholowej** 72% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po niego w wieku 11-13 lat (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Najpopularniejszym wśród uczniów **rodzajem spożywanego alkoholu** okazała się wódka – sięgnęło po nią 58% badanych (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*). Na drugim miejscu pod względem rozpowszechniania znalazło się piwo (53%).
- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również **okoliczności otrzymania/ zdobycia alkoholu** przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców Gminy miała kontakt z alkoholem, ponieważ została nim poczęstowana (61% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*) lub dostała go do spróbowania od rodziców (28%).
- Analizując odpowiedzi uczniów gminy Chełmiec dotyczących **stopnia dostępności napojów alkoholowych**, możemy zauważyć, że jest on postrzegany jako jeden z łatwiej dostępnych ze wszystkich używek. 24% ankietowanych zadeklarowało, że alkohol jest łatwy do zdobycia.
- Wśród **opinii** 88% uczniów alkohol jest substancją bardzo szkodliwą lub szkodliwą dla zdrowia, natomiast 4% nie wie czy ma to wpływ na zdrowie.

PROBLEM NIKOTYNOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Odsetek dorosłych mieszkańców palących papierosy codziennie.

- 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców palących e-papierosy codziennie.

- 1%

Odsetek dorosłych mieszkańców wypalających dziennie powyżej 16 sztuk papierosów.

- 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców, oceniających papierosy jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe.

- 3%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających e-papierosy jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe.

- 5%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **codziennie** papierosy pali 9% mieszkańców gminy Chełmiec, natomiast 5% respondentów zadeklarowało wypalanie dziennie od 16 do 25 papierosów.
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie tylko 1% ankietowanych.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że znaczna część respondentów zdaje sobie sprawę ze **szkodliwości papierosów i e-papierosów dla zdrowia**.
- Tradycyjne papierosy są według dorosłych mieszkańców tak samo szkodliwe jak e-papierosy.

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów, którzy palili papierosy.

• 5%

Odsetek uczniów, którzy palili e-papierosy.

• 7%

Odsetek uczniów, którzy uważają e-papierosy za mało szkodliwe lub nieszkodliwe.

• 13%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że **kontakt z papierosami i e-papierosami** miało 12% uczniów z gminy Chełmiec.
- Jednocześnie zauważalne jest to, że spośród uczniów mających kontakt z tradycyjnymi papierosami, większość sięgnęła po nie jednokrotnie.
- Z zebranych danych wynika, że uczniowie sięgają po e-papierosy rzadziej niż po tradycyjne papierosy. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie 35% ankietowanych sięgnęło po papierosy elektroniczne, natomiast po zwykłe papierosy - 44% (*spośród tych, którzy palili papierosy*).

- W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów **łatwiejsze do zdobycia**. Różnica wynosi 6 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 26%, a e-papierosy 20%).
- Z odpowiedzi badanych dotyczących opinii na temat **zdrowotnych szkodliwości papierosów i e-papierosów** wynika, że według uczniów bardziej szkodliwe są tradycyjne papierosy.

PROBLEM NARKOTYKOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Żaden z dorosłych mieszkańców gminy Chełmiec nie zażywa środków psychoaktywnych.

Odsetek dorosłych mieszkańców znających miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki i dopalacze.

• 4%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Żaden z dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu nie zażywał narkotyków ani dopalaczy.
- Na **znajomość miejsc** na terenie Gminy, gdzie można kupić substancje psychoaktywne wskazał nieznaczny odsetek ankietowanych, jedynie 4% respondentów zna takie miejsca, zaliczają się do nich: osiedle oraz szkoła.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że znaczna część mieszkańców nie zdaje sobie sprawy ze **szkodliwości substancji psychoaktywnych** dla zdrowia (2% nie dostrzega szkodliwości narkotyków, a 4% nie zdaje sobie sprawy ze szkodliwości dopalaczy).

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 2%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za łatwe do zdobycia.

- 3%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za łatwe do zdobycia.

- 3%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 4%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 6%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- 2% uczniów zadeklarowało zażywanie narkotyków.
- W kwestii **dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym** uczniów, wyniki kształtują się na zadowalającym poziomie – tylko 3% uznaje narkotyki i 3% dopalacze, za łatwo dostępne w swojej miejscowości.
- Zdecydowana część uczniów ma **świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia** (dopalacze - 94%, narkotyki - 95%).

PROBLEM HAZARDOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Odsetek dorosłych mieszkańców obstawiających gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 6%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ:

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **styczność z grami na pieniądze** miało 6% mieszkańców, spośród których żaden nie doświadczył kiedykolwiek problemów w związku z graniem w gry hazardowe.

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów grających w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 50%

Odsetek uczniów grający w gry na pieniądze częściej niż 20 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 4%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Badanie ankietowe pokazało, że **bezpośredni kontakt z grami na pieniądze** miało 15% respondentów.
- **Poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze** doświadczyło 8% uczniów (*spośród grających w gry na pieniądze*).

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących brak wiedzy na temat miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów.

- 19%

Odsetek dorosłych mieszkańców, którzy uważają, że Gmina nie podejmuje żadnych działań, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy.

- 17%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Z uzyskanych danych wynika, że część mieszkańców **nie ma wiedzy** na temat miejsc, w których może szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu związanego m.in. z uzależnieniem (19%).
- 17% badanych uważa, że **Gmina nie podejmuje żadnych działań**, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy.

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych.

- 21%

Odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że zajęcia profilaktyczne nie wniosły nic nowego i były nieciekawe.

- 14%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że część uczniów nie brała udziału w **zajęciach profilaktycznych** (21%), natomiast 14% ankietowanych ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, zajęcia warsztatowe z przedstawicielem Policji oraz zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych. Najmniej interesujące dla respondentów były spektakle oraz musicale profilaktyczne.

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów korzystających z urządzeń elektronicznych

• 99%

Odsetek uczniów korzystających z urządzeń elektronicznych dłużej niż 1 godzina dziennie

• 85%

Odsetek uczniów używających urządzeń elektronicznych do kontaktu ze znajomymi

• 82%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Badanie ankietowe pokazało, że tylko 1% uczniów nie korzysta z urządzeń elektronicznych.
- Znaczna część ankietowanych spędza czas na korzystaniu z urządzeń elektronicznych ponad 1 godzinę dziennie, z czego 3% poświęca na to ponad 10 godzin w trakcie dnia.
- Głównym powodem, dla którego uczniowie korzystają z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi.
- 43% uczniów przyznał się do kłamstwa, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzonego na używaniu urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień,
- występowanie problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz braku wiedzy w zakresie szkodliwego działania alkoholu na rozwój dziecka,
- niski wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów,
- stosunkowo wysoka dostępności alkoholu dla nieletnich mieszkańców Gminy,
- niski poziom świadomości na temat szkodliwości e-papierosów wśród uczniów,
- zbyt długi czas korzystania z urządzeń elektronicznych przez uczniów w trakcie dnia.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób

uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie dostępności do pomocy i wsparcia psychoterapeutycznego dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, a także podnoszenie kwalifikacji podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Prowadzenie grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym.	Liczba członków grupy wsparcia funkcjonującej w Gminie.
3	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
4	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.

5	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
6	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
7	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
8	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
9	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
10	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Rozwój systemu profilaktyki dla dzieci i młodzieży z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych, a także dążenie do opóźnienia inicjacji alkoholowej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz świetlic na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez świetlice.
3	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.

4	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
5	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
6	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
7	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.
8	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	Liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej negatywnych skutków spożywania alkoholu oraz form wsparcia dostępnych dla osób uzależnionych, a także promowanie aktywnego stylu życia.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz pracowników placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.

4	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
5	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego i aktywnego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
6	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

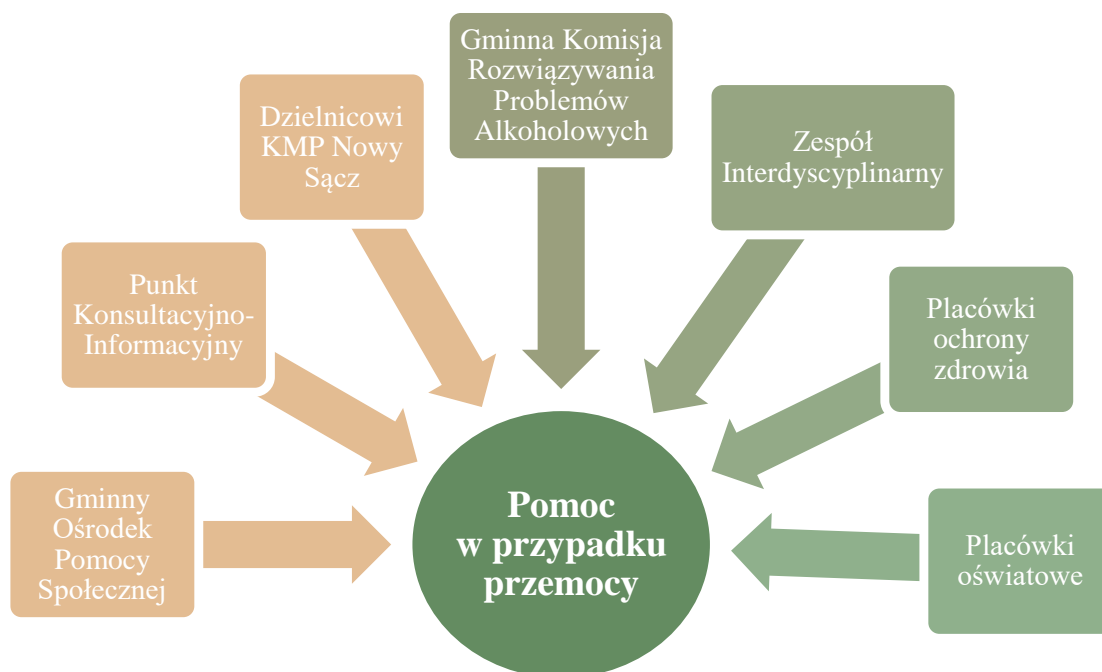
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Chełmiec zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Chełmiec mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Chełmiec na lata 2017 – 2020*, który został przyjęty do realizacji uchwałą nr XXVI/499/2017 w dniu 26 stycznia 2017 roku.

Głównym celem Programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemoc w rodzinie poprzez: zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz dostępności do pomocy, a także zwiększenie działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

W roku 2019 odbyło się 5 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 137 posiedzeń grup roboczych w indywidualnych przypadkach.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku

z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Chełmiec w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli poniżej. W 2019 roku wszczęto 56 procedur „Niebieskie Karty” z czego 47 wszczętych przez policję, 8 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz 1 przez Szkołę Podstawową w Piątkowej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest wzrost wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

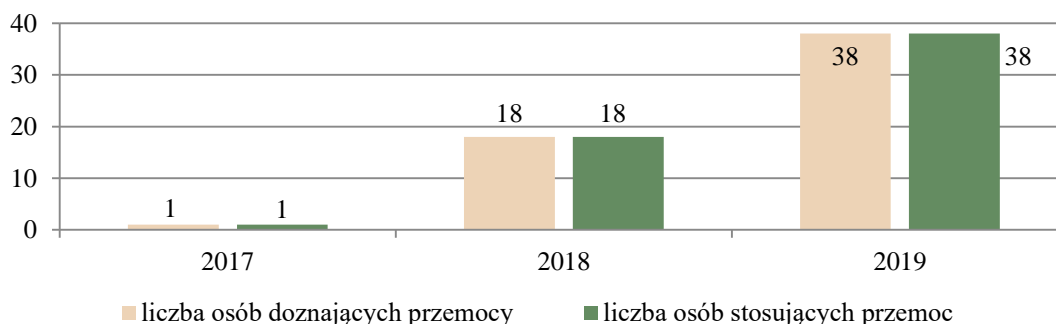
Tabela 48. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	48	44	56
procedura „Niebieskie Karty” wszczęta przez Komendę Miejską Policji	44	41	47
procedura „Niebieskie Karty” wszczęta przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	4	3	8
procedura „Niebieskie Karty” wszczęta przez Szkołę Podstawową w Piątkowej	0	0	1

Źródło: Sprawozdanie z realizacji potrzeb i wykonania zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu za lata 2017,2018,2019

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 38 osobom doznającym przemocy oraz 38 osobom stosującym przemoc. W porównaniu do roku 2017 widoczny jest znaczny wzrost osób, korzystających z tego rodzaju pomocy.

Wykres 96. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

PROBLEM PRZEMOCY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy.

- 6%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących stosowanie przemocy.

- 7%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej.

- 12%

Odsetek dorosłych mieszkańców stwierdzających, że w ich domu występuje problem przemocy.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających pozytywnie stosowanie kar fizycznych wobec dzieci lub wykazujących w tym temacie brak wiedzy.

- 8%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem **przemocy w rodzinie** badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% mieszkańców gminy Chełmec – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc.

- **Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy** w swoim domu zadeklarowało 12%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że **problemu przemocy doświadczyła i stosowała** stosunkowo nieduża część dorosłych mieszkańców. Przemocy doznało 6% respondentów, natomiast stosowało – 7%.
- Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy Gminy najczęściej **doświadczali** przemocy psychicznej (86% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc ekonomiczna (29%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy gminy Chełmiec najczęściej **doświadczali przemocy** ze strony męża/żony (29% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*) oraz ze strony partnera/partnerki (29%).
- Analiza materiału badawczego pod kątem **stosowania kar fizycznych wobec dzieci** pozwala zauważyć, że aż 11% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie.
- Niepokojące jest również to, że do **zastosowania przemocy wobec dzieci/dziecka** przyznało 71% ankietowanych (*spośród osób stosujących przemoc*).

UCZNIOWIE

Odsetek uczniów deklarujących doświadczenie przemocy.

• 17%

Odsetek uczniów deklarujących stosowanie przemocy.

• 19%

Odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy między uczniami.

• 79%

Odsetek uczniów stwierdzających, że w ich domu członkowie rodziny stosują wobec nich przemoc.

• 1%

Odsetek uczniów deklarujących doznanie cyberprzemocy.

• 26%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Blisko co piąty ankietowany uczeń zadeklarował doświadczenie przemocy.
- Do **zastosowania przemocy** wobec drugiej osoby przyznało się 19% uczniów.
- **Najczęstszym rodzajem doznawanej** przez uczniów **przemocy** okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 86% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowało 37% badanych, a przemocy seksualnej 10%.
- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowanego wynika, że większość uczniów **doznających przemocy rówieśniczej**, doznało jej ze strony kolegów ze szkoły (*56% spośród tych, którzy zadeklarowali doświadczenie przemocy*).

- Podobnie sytuacja wygląda w przypadku **stosowania przemocy** – większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*), stosowało ją wobec rówieśników (73%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że **problem przemocy w szkole** występuje na wysokim poziomie.
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 1% domów respondentów – taki odesetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje **przemocy bezpośredniej w swoim domu**.
- Z przeprowadzonego badania wśród uczniów z gminy Chełmiec wyłania się obraz znacznej części respondentów stosujących i deklarujących doświadczenie **cyberprzemocy**. Doznanie tego typu problemu zadeklarował co trzeci badany (26%). Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy było wyzywanie (17%) oraz ośmieszanie/poniżanie (10%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczna część dzieci i młodzieży deklarująca doświadczenie cyberprzemocy oraz przemocy rówieśniczej występującej na terenie szkoły,
- stosowanie przemocy przez uczniów wobec innych osób,
- brak świadomości części dorosłych mieszkańców Gminy na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych

- w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie,
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie,
 - **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie,
 - **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie,
 - **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia,
 - **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podniesienie wrażliwości społecznej na przemoc w rodzinie oraz uświadomienie społeczności lokalnej na temat negatywnych skutków wynikających ze stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno–edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno–edukacyjnych.
2	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
3	Organizacja spotkań informacyjno–edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno–edukacyjnych oraz szkoleniach.
4	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
5	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
6	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Organizowanie warsztatów dla uczniów na temat komunikacji interdyscyplinarnej oraz rozwiązywania problemów bez użycia przemocy.	Liczba zorganizowanych warsztatów, liczba uczniów biorących udział w warsztatach
9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	Podmioty współpracujące NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Źródła finansowania Środki własne, budżet państwa.
---	---	--

CEL OPERACYJNY NR 2

Ulepszenie współpracy podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, a także ulepszenie dostępu do usług dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
4	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
5	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
6	Kierowanie do udziału w grupach wsparcia osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą korzystających z grupy wsparcia.
7	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

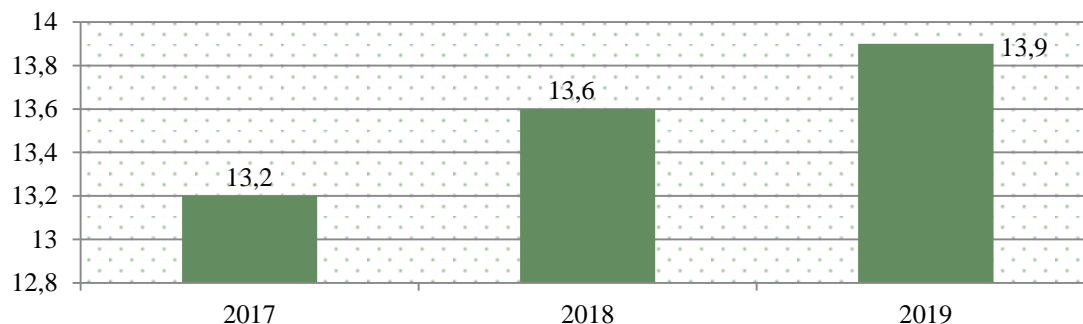
1.6 AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć niewielki wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 13,9% wszystkich mieszkańców gminy Chełmiec, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 0,7 pp.

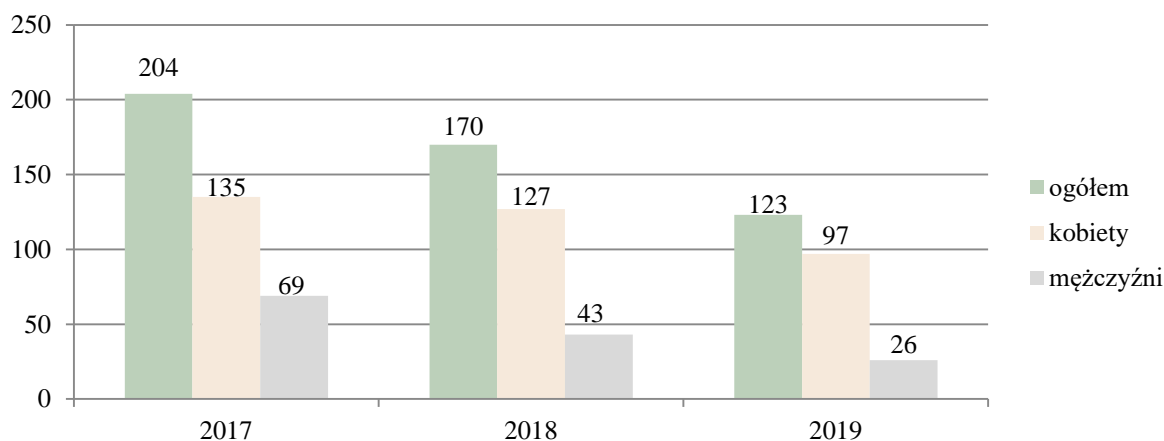
Wykres 97. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

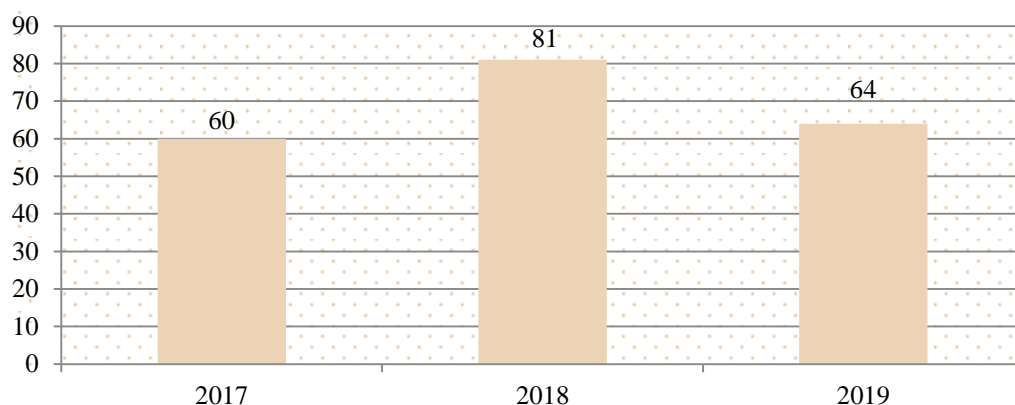
Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła 123 w 2019 roku. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 97, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn - 26. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób z danej grupy wiekowej uległa spadkowi.

Wykres 98. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielone zostały 64 świadczenia mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do roku poprzedniego dostrzegalny jest spadek liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie. Natomiast w stosunku do roku 2017 wzrost o 6,6%.

Wykres 99. Zasilki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie⁵⁴.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmcu w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 27 mieszkańców, na łączną kwotę 815 804 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 49. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	26	28	27
kwota świadczeń (zł)	630 970	747 807	815 804

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

⁵⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn.zm.).

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających ofertę pomocy osobom starszym na terenie Gminy jako niewystarczającą.

• 38%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne jako główną potrzebę seniorów.

• 55%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z materiału badawczego wynika, że do **głównych potrzeb osób starszych** mieszkańcy gminy Chełmiec zaliczyli usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne (55%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (46%) oraz pomoc materialna (45%).
- Blisko co piaty ankietowany twierdzi, że oferta pomocy osobom starszym w Gminie jest raczej wystarczająca albo wystarczająca (19%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych oraz stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanimi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy,

- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współpracy z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług,
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej,
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz ich aktywizacja zawodowa.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
4	Poszerzenie infrastruktury sportowej przeznaczonej dla seniorów.	Liczba seniorów korzystających z infrastruktury sportowej.
5	Wspieranie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
6	Edukacja oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
7	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.

8	Wspieranie różnych inicjatyw powstających dzięki seniorom.	Liczba działań podjętych w ramach wspierania inicjatyw tworzonych przez seniorów.
9	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
10	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Klub Seniora, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Poprawa funkcjonowania osób starszych w środowisku lokalnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
2	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
3	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
4	Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
5	Podejmowanie działań na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: szkoleniowe i doradcze wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz rozwój nowych metod działania i doskonalenia kadr, mające na celu czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą.	Liczba działań podjętych na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym.

Wdrażanie

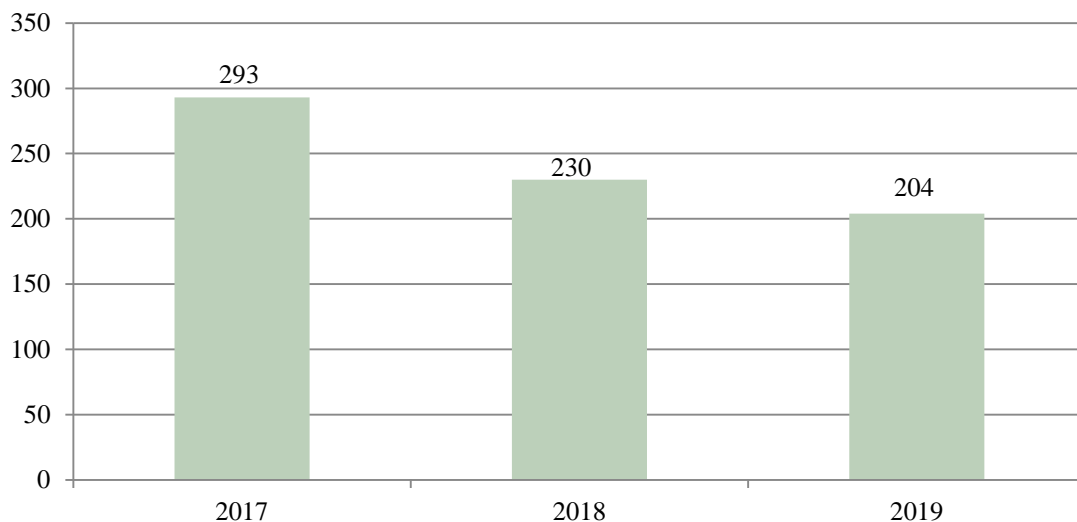
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Klub Seniora, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7 PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

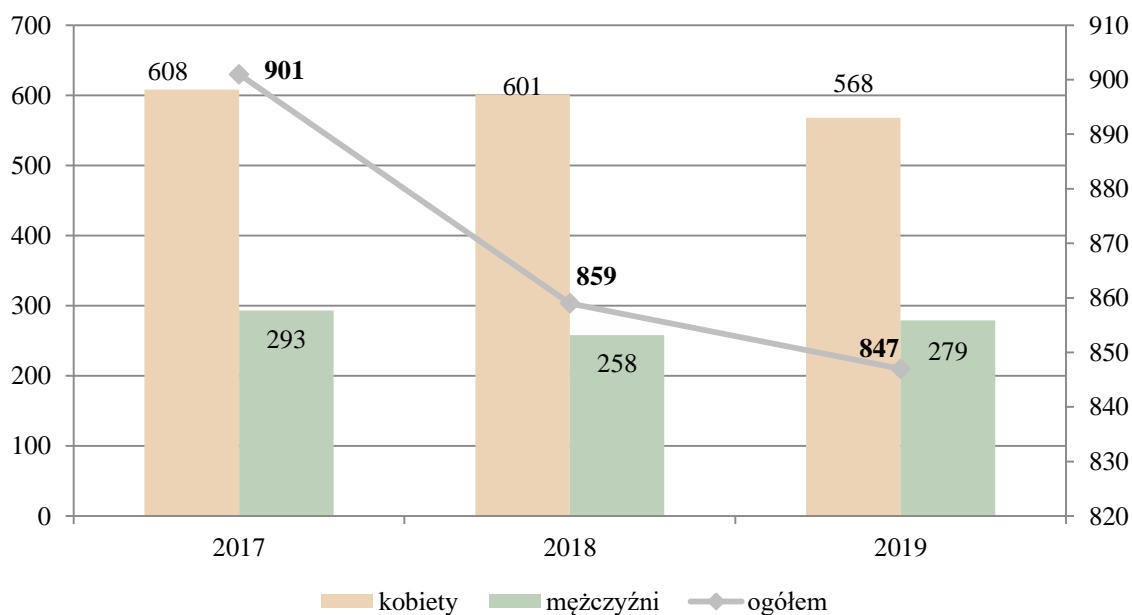
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Warto zauważyć, że bezrobocie było na czwartym miejscu pod względem najczęstszych powodów, przez które mieszkańcy zgłaszali się do GOPS po pomoc w 2019 roku. W przedmiotowym roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 204. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu.

Wykres 100. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Sączu zarejestrowanych było łącznie 847 osób. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 1,4%, natomiast w porównaniu do roku 2017 spadek o 6%. W 2019 roku pod względem płci widoczna była znaczna dysproporcja – pozostających bez pracy mężczyzn było mniej niż kobiet (liczba mężczyzn - 279, liczba kobiet – 568).

Wykres 101. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Sączu z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że na przestrzeni ostatnich trzech lat udział osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W przeciwieństwie do liczby osób zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia, których udział procentowy w stosunku do roku 2017 wzrósł o 3 pp. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane na poniższym wykresie.

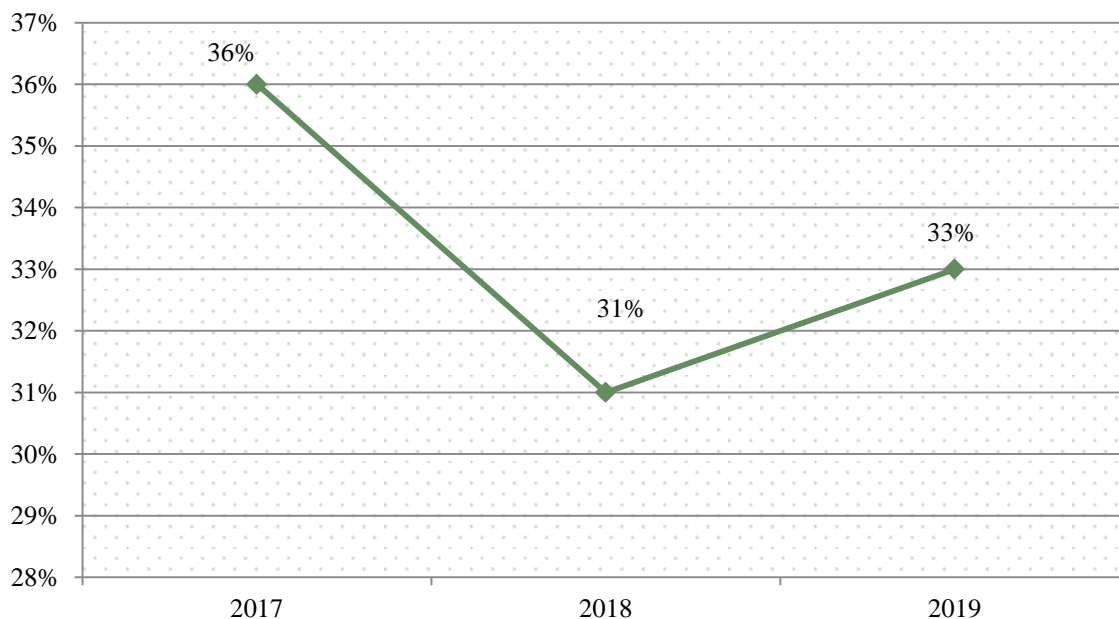
Tabela 50. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Chelmiec w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	901	100	859	100	847	100
do 25 roku życia	124	14	113	13	118	14
powyżej 50 roku życia	197	22	186	22	208	25

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Jeśli chodzi o wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej można zauważyć, że na przestrzeni ostatnich trzech lat ulegał on nieznacznym wahaniom. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2017 kształtował się na poziomie 36%, natomiast w 2019 wynosił 33%.

Wykres 102. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających znalezienie pracy jako trudne i bardzo trudne.

• 68%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących trudności w znalezieniu pracy.

• 38%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z uzyskanych danych wynika, że większa część mieszkańców uważa, że **znalezienie pracy** na terenie Gminy jest trudne lub bardzo trudne (68%), natomiast tylko 13% jest zdania, że jest to łatwe lub bardzo łatwe.
- Warto podkreślić, że blisko co trzeci badany negatywnie ocenia swoje **szanse na rynku pracy** (38%).
- Zdaniem 21% ankietowanych Gmina nie podejmuje żadnych **form wsparcia dla osób bezrobotnych**.
- Ponad połowa badanych mieszkańców gminy Chelmiec nigdy nie korzystała z **form aktywizacji zawodowej** proponowanej przez Powiatowy Urząd Pracy (62%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudność w znalezieniu nowej pracy na terenie Gminy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do

lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach,

- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb,
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych,
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne,
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Pobudzenie do aktywności zawodowej osób bezrobotnych, a także zwiększenie liczby miejsc na rynku pracy.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.

3	Prowadzenie warsztatów służących aktywizacji zawodowej kobiet.	Liczba zorganizowanych warsztatów dla kobiet w celu pomocy w aktywizacji zawodowej.
4	Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin z problemem bezrobocia.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
5	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
6	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
7	Pośrednictwo w prowadzeniu poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
8	Pośrednictwo w realizacji warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
9	Pośrednictwo w zatrudnieniu Doradcy Zawodowego prowadzącego konsultacje lub warsztaty dla przedsiębiorców chcących prowadzić własną działalność gospodarczą.	Liczba zorganizowanych konsultacji/warsztatów dla przedsiębiorców.
10	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
11	Pobudzanie i wzmacnianie systemu motywacji oraz przekazywanie praktycznych umiejętności w celu aktywnego poruszania się na rynku pracy.	Liczba osób objętych programem wsparcia.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	PUP, UG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

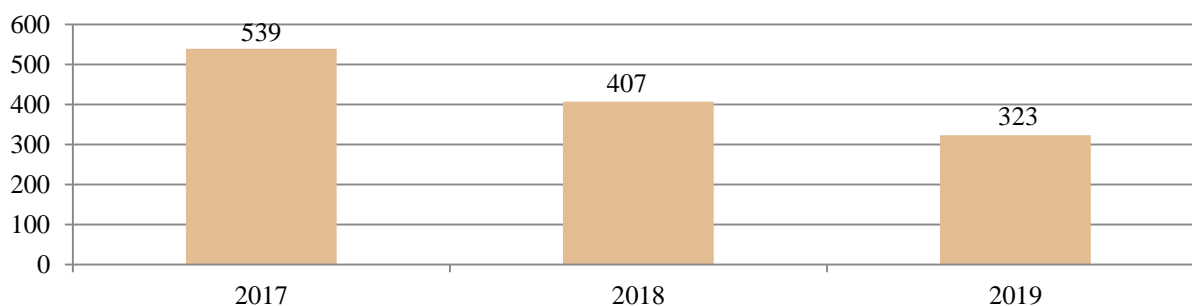
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również

porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 323 rodziny.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 539 rodzin, w 2018 roku - 407, natomiast w 2019 roku - 323. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 40%.

Wykres 103. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 78 osób, tj. o 10% więcej niż w 2018 roku i o 2,5% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 190 – co oznacza spadek o 20% w stosunku do roku 2018 i o 38% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 441 osób i jest to spadek o 19% w porównaniu do 2018 roku i aż 28,3% w porównaniu do 2017 roku.

Tabela 51. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	80	381 469	71	364 536	78	437 779
zasiłek okresowy	307	540 005	238	430 570	190	408 125
zasiłek celowy	615	741 219	545	630 466	441	494 765

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Mieszkańcy gminy Chełmiec w 2018 roku korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania - „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych⁵⁵.

W przedmiotowym roku w ramach programu 668 osób skorzystało z posiłku, a 254 pobrało zasiłek celowy.

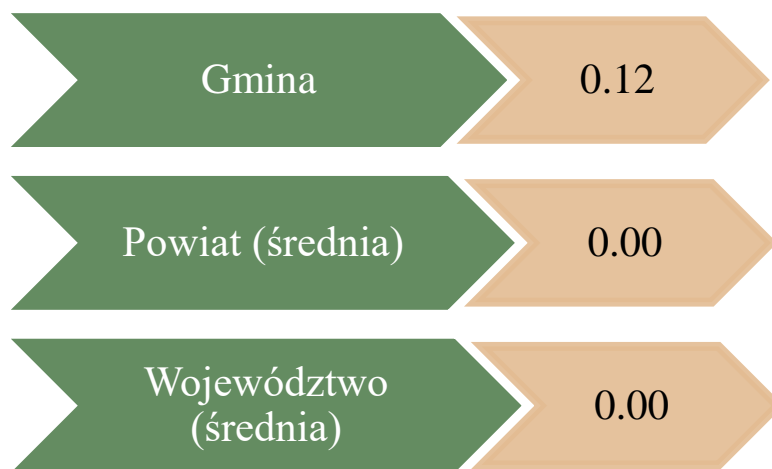
Gmina realizowała także program „Posiłek w szkole i w domu” w roku 2019. Celem Programu było zagwarantowanie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych⁵⁶. Programem objęto 542 osoby oraz poniesiono koszty, związane z zapewnieniem posiłku, na sumę 507 318 zł.

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Chełmiec na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Chełmiec wynosi on 0.12.

⁵⁵ www.gov.pl/web/rodzina

⁵⁶ <https://www.gov.pl/web/rodzina/>

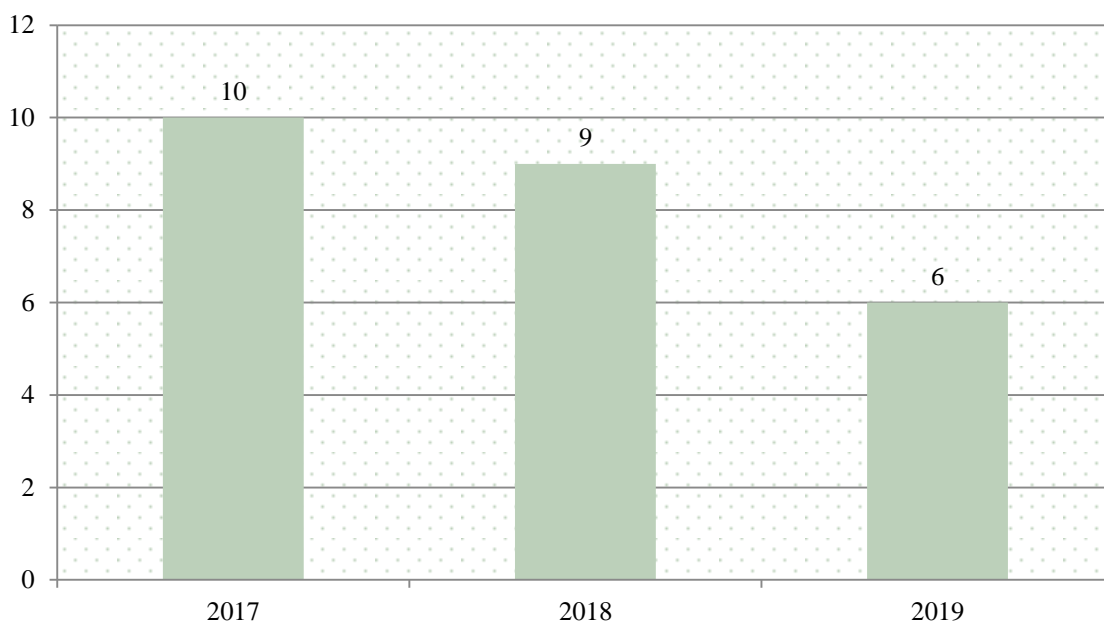
Rysunek 9. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Chełmiec, powiecie nowosądeckim oraz województwie małopolskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomocy i wsparcie otrzymało 6 osób, w 2018 roku - 9 osób, natomiast w 2017 - 10. Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 przedstawia poniższy wykres. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z GOPS wskazują na to, że problem bezdomności nie występuje na terenie gminy Chełmiec w dużym natężeniu.

Wykres 104. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie wykluczenia społecznego.

- 19%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających występowanie na terenie Gminy problemu ubóstwa w dużej skali.

- 10%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie ubóstwa.

- 27%

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z uzyskanych danych wynika, że **wykluczenia społecznego** doświadczył blisko co piąty mieszkaniec Gminy. Najczęstszym powodem odrzucenia była wielodzietna rodzina oraz ubóstwo.
- W środowisku 58% ankietowanych znajdują się osoby, które doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia społecznego – najczęściej to osoby uzyskujące niskie dochody, osoby uzależnione oraz niepełnosprawne.
- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo wysoki odsetek respondentów deklarujących **występowanie ubóstwa na terenie Gminy** – 36% uważa, że występuje ono w niedużej skali, natomiast 10% - w dużej skali.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,

- ubóstwo stanowiące główny powód korzystania z pomocy społecznej mieszkańców Gminy na przestrzeni ostatnich trzech lat,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- utrzymująca się, na względnie takim samym poziomie, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych,
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem,
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych,
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Prowadzenie działań aktywizujących osoby z problemem ubóstwa.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.
6	Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne – organizacja i wspieranie idei wolontariatu.	Liczba osób objętych wolontaryjnymi działaniami pomocowymi.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Uintensywnienie systemu walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym przy uwzględnieniu działalności osób korzystających z pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.
5	Promowanie aktywnych form pomocy przez utrzymywanie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.	Liczba pracujących osób w formie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 3

Wzmocnienie systemu wsparcia osób bezdomnych, aktywizacja zawodowa tych osób oraz obniżenie skali problemu bezdomności na terenie Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.

3	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
4	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, którzy została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.
5	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.
6	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.
7	Ułatwienie osobom bezdomnym dostępu do korzystania z publicznej służby zdrowia.	Liczba wniosków złożonych przez osoby bezdomne, NFZ lub podmioty lecznicze.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Gmina Chełmiec podlega pod Komendę Miejską Policji w Nowym Sączu, nie ma oddzielnych statystyk dla Gminy, dlatego też zaprezentowane zostały dane dotyczące całego regionu podległego pod KMP w Nowym Sączu.

W analizowanym roku liczba interwencji domowych wynosiła 242 to o 58% więcej niż w roku poprzednim. W roku przedmiotowym wszczęto po 23 postępowania przygotowawcze z powodu znęcania się nad rodziną oraz kradzieży. Odnotowano również 13 postępowań wynikających z kradzieży z włamaniem, a także 9 z powodu uszkodzenia mienia.

Tabela 52. Rodzaj oraz liczba odnotowanych przestępstw przez Komendę Miejską Policji w Nowym Sączu w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba interwencji domowych ogółem	106	153	242
liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z powodu znęcania się nad rodziną	26	28	23
liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z powodu kradzieży	28	29	23

liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z powodu kradzieży z włamaniem.	16	14	13
liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z powodu rozboju	1	1	0
liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z powodu uszkodzenia mienia	15	13	9

Źródło: dane z Komendy Miejskiej Policji w Nowym Sączu

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających swoją okolicę jako niebezpieczną.

• 9%

Odsetek dorosłych mieszkańców twierdzących, że Gmina nie prowadzi działań mających na celu zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

• 25%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających spacer w swojej okolicy po zmroku jako niebezpieczne lub raczej niebezpieczne.

• 15%

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- brak poczucia bezpieczeństwa części mieszkańców.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanimi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje,

- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie,
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności,
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Rozszerzenie działań zwiększających bezpieczeństwo na terenie Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, PP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

**GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE
W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat dodatni przyrost naturalny. 2. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. 3. Funkcjonowanie szkół z szeroką ofertą edukacyjną. 4. Spadek wskaźnika deprivacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat. 5. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego. 6. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. 7. Stosunkowo mały odsetek uczniów sięgających po wyroby nikotynowe i substancje psychoaktywne (wyniki badania ankietowego). 8. Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy. 9. Liczne organizacje pozarządowe działające na obszarze Gminy. 10. Spadek liczby osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. 2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. 3. Niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym. 4. Występujący w dużym natężeniu problem ubóstwa na terenie Gminy. 5. Brak realizowania programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego. 6. Stosunkowo wysoki odsetek uczniów deklarujących doświadczenie i stosowanie przemocy. 7. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. 8. Niedostateczny poziom dostosowania infrastruktury technicznej do osób niepełnosprawnych. 9. Niski wiek inicjacji alkoholowej wśród dzieci. 10. Występowanie przemocy w szkole. 11. Brak świadomości części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój turystyki. 2. Rozwój gospodarczy Gminy. 3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. 4. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie. 5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach wspierania zatrudnienia. 6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. 7. Promowanie i rozwój wolontariatu. 8. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 9. Wzrost aktywności i integracji osób starszych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzejące się społeczeństwo. 2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych. 3. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. 4. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci. 5. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. 6. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. 7. Brak perspektyw zawodowych zwłaszcza dla ludzi młodych – emigracja zarobkowa.

10. Zmniejszenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej.
11. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
12. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
13. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
14. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
15. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

8. Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie).

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Chełmiec została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Chełmiec w oparciu o posiadane zasoby oraz sytuację społeczno-gospodarczą stwarza warunki do poprawnego funkcjonowania wszystkich mieszkańców. Gmina dąży do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec jest stała współpraca międzyinstytucjonalna zapewniająca mieszkańcom realizację podstawowych potrzeb, a także zapewnienie dostępu do edukacji, kultury oraz ochrony zdrowia.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem,
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami,
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji,
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia,
- wzrost atrakcyjności gminy Chełmiec jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia,
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego,
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Chełmiec.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy, zostanie umieszczona na stronie internetowej Gminy.

6. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Posterunku Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z gminą Chełmiec. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

7. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Chełmiec. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Chełmiec. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2024 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
1	2018	3 502 201,00
2	2019	3 585 923,00
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
3	2020	3 675 571,07
4	2021	3 767 460,35
5	2022	3 861 646,86
6	2023	3 958 188,03
7	2024	4 057 142,73

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
1	2018	32 385,00
2	2019	31 155,00
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii
3	2020	31 933,87
4	2021	32 732,22
5	2022	33 550,53
6	2023	34 389,29
7	2024	35 249,02

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
1	2018	37 598 657,00
2	2019	44 694 127,00
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej i rodziny
3	2020	45 811 480,18
4	2021	46 956 767,18
5	2022	48 130 686,36
6	2023	49 333 953,52
7	2024	50 567 302,36

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi,
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług),
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2028 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

V. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Chełmiec jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Chełmiec i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Chełmiec, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

VI. BIBLIOGRAFIA

1. Dane z Komendy Miejskiej Policji w Nowym Sączu.
2. <http://gok.chelmiec.pl/>
3. <http://nowosadecki.pl/>
4. <http://www.oke.krakow.pl/>
5. <http://www.parpa.pl/index.php/33-analazy-badania-raporty/132-statystyki>
6. <https://bd1.stat.gov.pl/>
7. <https://biblioteka.chelmiec.pl/>
8. <https://pl.wikipedia.org/>
9. <https://www.polskawliczbach.pl/>
i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok.
10. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
11. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
12. Narodowy Spis Powszechny 2011.
13. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.
14. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
15. Program współpracy Gminy Chełmiec z organizacjami pozarządowymi na rok 2018–2022 (Uchwałą Nr XXXV/704/2017 Rady Gminy Chełmiec z dnia 18 września 2017 r.).
16. Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu na lata 2017, 2018 i 2019.
17. Sprawozdanie z realizacją zadań PCPR na lata 2017, 2018 i 2019.
18. Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją przedmiotowych zadań na lata 2017, 2018 i 2019.
19. Sprawozdanie z wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017, 2018 i 2019.
20. Staręga-Piasek J., Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
21. Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmcu (uchwała Rady Gminy Chełmiec Nr XXIV/470/2016 z dnia 15 grudnia 2016 r.).
22. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019.
23. Strategia Rozwoju Gminy Chełmiec na lata 2013-2020.

24. Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*,
Pedagogika Społeczna 2018.

VII. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej	13
Rysunek 2. Etap badania	14
Rysunek 3. Dobór próby badawczej	19
Rysunek 4. Struktura próby badawczej	19
Rysunek 5. Położenie gminy Chełmiec na mapie powiatu nowosądeckiego	21
Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Chełmiec według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	26
Rysunek 7. Płeć:	45
Rysunek 8. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Chełmiec alkoholu w latach 2017-2019	135
Rysunek 9. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Chełmiec, powiecie nowosądeckim oraz województwie małopolskim w 2019 roku	176

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019	23
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	24
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019	33
Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019 ..	34
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu nowosądeckiego w 2018 roku	36
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019	41
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć	42
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019	43
Tabela 9. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?	50
Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml)	50
Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?	51
Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	51
Tabela 13. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?	55

Tabela 14. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?	55
Tabela 15. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	60
Tabela 16. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	61
Tabela 17. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?	61
Tabela 18. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	63
Tabela 19. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?	63
Tabela 20. Szkoła	84
Tabela 21. W jaki sposób otrzymałeś/aś zdobyłeś/aś alkohol? Można zaznaczyć kilka	86
Tabela 22. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?	86
Tabela 23. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?	86
Tabela 24. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?	87
Tabela 25. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?	87
Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?	89
Tabela 27. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?	90
Tabela 28. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?	91
Tabela 29. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?	91
Tabela 30. Skąd wzięłeś/ęłaś tę substancję? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.	93
Tabela 31. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?.....	94
Tabela 32. Jakie były to substancje? Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.	94
Tabela 33. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?.....	95
Tabela 34. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?.....	101
Tabela 35. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?.....	101
Tabela 36. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?	102
Tabela 37. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?.....	103
Tabela 38. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych?.	110
Tabela 39. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?	111
Tabela 40. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.	112
Tabela 41. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na....	113
Tabela 42. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	114
Tabela 43. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?	115
Tabela 44. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017- 2019.....	124
Tabela 45. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019.....	125
Tabela 46. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przeźreni lat 2017-2019	125
Tabela 47. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Chełmiec wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	133

Tabela 48. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019.....	154
Tabela 49. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	164
Tabela 50. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Chełmiec w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	170
Tabela 51. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	174
Tabela 52. Rodzaj oraz liczba odnotowanych przestępstw w gminie Chełmiec w latach 2017-2019.....	181

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Chełmiec w latach 2017-2019	22
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019.....	22
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Chełmiec według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	23
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019	25
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019.....	25
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)....	27
Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	27
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie nowosądeckim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa małopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	28
Wykres 9. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć oraz pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2017-2019	29
Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	30
Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	30
Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Chełmiec, powiatu nowosądeckiego i województwa małopolskiego	32
Wykres 13. Wydatki z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019 (w złotych).....	33
Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie małopolskim w latach 2017-2019	34
Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	40
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Chełmiec w latach 2017-2019.....	40
Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019.....	41

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	42
Wykres 19. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku	43
Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019	44
Wykres 21. Wiek:.....	46
Wykres 22. Wykształcenie:.....	46
Wykres 23. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?	47
Wykres 24. Stan cywilny:	47
Wykres 25. Stan cywilny:	48
Wykres 26. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	49
Wykres 27. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	52
Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?	52
Wykres 29. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?	53
Wykres 30. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?	53
Wykres 31. Jak często pali Pan/i papierosy?.....	54
Wykres 32. Jak często pali Pan/i e-papierosy?	55
Wykres 33. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?	57
Wykres 34. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	57
Wykres 35. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	58
Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	59
Wykres 37. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	60
Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?	62
Wykres 39. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	64
Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	64
Wykres 41. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	66
Wykres 42. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	67
Wykres 43. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	67
Wykres 44. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?	68
Wykres 45. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	69
Wykres 46. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:	71
Wykres 47. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?	71

Wykres 48. ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy w obrębie swojej gminy?.....	72
Wykres 49. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?	72
Wykres 50. Czy Pana/i zdaniem problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?	74
Wykres 51. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?.....	74
Wykres 52. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:.....	75
Wykres 53. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzucenia ze społeczności lokalnej?	75
Wykres 54. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	77
Wykres 55. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?.....	78
Wykres 56. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?	78
Wykres 57. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?	79
Wykres 58. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	80
Wykres 59. Czy gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?	80
Wykres 60. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?	81
Wykres 61. Płeć:	82
Wykres 62. Wiek:.....	83
Wykres 63. Klasa	83
Wykres 64. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?	85
Wykres 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy?.....	89
Wykres 66. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?	90
Wykres 67. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?	92
Wykres 68. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?	93
Wykres 69. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:.....	96
Wykres 70. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	97
Wykres 71. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?	98
Wykres 72. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?.....	99
Wykres 73. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	100
Wykres 74. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?	102

Wykres 75. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?	104
Wykres 76. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?	104
Wykres 77. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?	105
Wykres 78. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)	106
Wykres 79. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	106
Wykres 80. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/ najefektywniejsza?	108
Wykres 81. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?	108
Wykres 82. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon....	110
Wykres 83. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)	114
Wykres 84. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	119
Wykres 85. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	119
Wykres 86. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019.....	120
Wykres 87. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019.....	120
Wykres 88. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	121
Wykres 89. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	124
Wykres 90. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019.....	125
Wykres 91. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019.....	129
Wykres 92. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	132
Wykres 93. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii na przestrzeni lat 2017-2019	133
Wykres 94. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019	134
Wykres 95. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Chełmiec na przestrzeni lat 2017-2019	135
Wykres 96. Liczba osób doznających oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019	154
Wykres 97. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)	163

Wykres 98. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	163
Wykres 99. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń).....	164
Wykres 100. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	169
Wykres 101. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Sączu z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019	169
Wykres 102. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019	170
Wykres 103. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	174
Wykres 104. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2019	176

Atelier

Centrum Profilaktyki i Reeducacji

ul. Krasickiego 27/1

30-513 Kraków

tel.: 881 455 251

tel./fax: 12 427 21 41

biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl